



Agricultural Development Fund **ADF**

# پرمختگ

کرنیزه، علمی، تونلیزه او ادبی مهالنی خپرونه  
دویم کال، دویمه گڼه، دوی ۱۴۰۰ ل

مصاحبه با رئیس تخم های بذری وزارت زراعت  
د کار او کورنۍ ستراتیژیک لیدلوری

## د کرنیزې پرمختیا صندوق

ماهی پروری یا کاروبار پایدار و پردرآمد

از بزرگترین حامی مالی زراعت افغانستان چه میدانیم؟



Ketabton.com

د چرگانو له هگپو د سالمونیا باکتريا جلا کول  
انار که د روغتیا زېرمه

جستجوی خودتوانمندسازی در **جوانه‌های نباتات**  
مصاحبه با خانم لیلا علیزاده رئیسه شرکت بانوان بلخ شمال

### ښاغلی ډاکټر ایمل "ارمان"

د کرنیزې پرمختیا صندوق مشر



کرنه د افغانستان د نبات اساس جوړوي چي اوبه،  
خمکه، اصلاح شوي تخمونه، د کار وسایل او بزگر د  
کرنې بنسټيز عناصر دي او د کرنیزې پرمختیا صندوق  
ټولو دغو برخو کې کار کولو او پانګونې ته ژمن دی.

آیا تابحال به توسعه تشبث خود فکر کرده اید؟  
صندوق انکشاف زراعت

بیش از ۱۰ سال همکاری ستراتیژیک به منظور

# ارتقاء تجارت زراعتی افغان ها



فقط توسعه زراعت  
۵ کربلای پرمختیا صندوق  
Agricultural Development Fund **ADF**

# د کرنیزې پرمختیا صندوق مشرتابه پیغام

ډاکټر ایمل «ارمان» | د کرنیزې پرمختیا صندوق مشر

کرنه د افغانستان د ثبات اساس جوړوي چې اوبه، ځمکه، اصلاح شوي تخمونه، د کار وسایل او بزگر د کرنې بنسټیز عناصر دي او د کرنیزې پرمختیا صندوق ټولو دغو برخو کې کار کولو او پانګونې ته ژمن دی.

کرنیزې پرمختیا صندوق د بزگرانو او بزګرۍ برخه کې د سترو چوپړتیاوو ترسره کولو په موخه د هر اړخیزې خپروني (پرمختګ) دویمه ګڼه د درنو هېوادوالو چوپړ ته وړاندې کړه. په حقیقت کې کرنه نه یواځې د هېوادونو د ملا د تېر ارزښت لري، بلکه پرمختللي کرنه د هېوادونو پرمختګ او سوکالي تضمینوي، کرنې او لاسته راوړنې یې د هېوادونو صادراتو او وارداتو کې ارزښتمند رول لري، چې د اقتصاد له پلوه پیاوړي صادرات هېوادونه د سوکالي پر لور بیایي او یواځې دا نه چې د نورو له محتاجۍ او بې وزلۍ بې خلاصوي، بلکې نور ډېر هېوادونه چې کمزورې کرنه او مالداري ولري ورته اړمنده او محتاج وي.

همدارنګه د دې صندوق له لورې د کرنې او مالدارۍ په علمي ډګر کې د ستر خدمت (پرمختګ) په نوم خپروني د چاپ له امله د بزگرانو، کرنې او مالدارۍ برخې کارکوونکو او په ځانګړې توګه د دې صندوق فرهنگي او نورو ټولو کارکوونکو ته د زړه له تله مبارکي وایم او مننه ترې کوم چې دې برخه کې یې نه ستړي کیدونکي او نه هېریدونکي خدمتونه تر سره کړل. دا چې کرنه د هېواد په اقتصاد کې ارزښتمند رول لوبوي او د هېواد ډېری وګړي خپل ورځنی ژوند د کرنې او مالدارۍ پر مټ پرمخ بیایي، د کرنې او مالدارۍ برخه کې علمي او مسلکي چاپي خپروني د پام وړ نشته او که شته هم، نو په نه شتون حساب دي، هیله مندیم چې دا خپرونه به د بزگرانو او د کرنې برخې کارکوونکو ته ډېره ګټوره تمامه شي او تر ډېره بریده به دا تشه ډکه کړي. له بل پلوه به د دې خپروني له لارې د ګران هېواد بزگران او د دې برخې غړي له یو بل سره خپلې ترلاسه کړې تجربې هم په ډېرې اسانۍ سره شریکې کړي، چې له برکته به یې کرنیز او مالدارۍ چاپیریال کې لویې لاسته راوړنې ولرو او د تل لپاره به دا تجربې په لیکلي ډول پاتې شي، وخت په وخت به د بزگرانو او د دې برخې د کارکوونکو پوهه کې زیاتوالی او بهتروالی راشي او پوهه به یې لا پیاوړې شي.

پرمختګ خپرونه یواځې یوه کرنیزه خپرونه نه ده، بلکې د کرنې او مالدارۍ په اړه د مالوماتو سرچینه په علمي، ټولنیزو او ادبي برخو کې د مسلکي او پوهنیزو مالوماتو له پلوه پوره غني ده، چې د هر مسلک وګړو تنده پرې پوره ماتېږي.

یو ځل بیا د کرنیزې پرمختیا صندوق له ټولو درنو کارکوونکو او قدرمنو دوستانو څخه چې د پرمختګ مجلې د ترتیب په مختلفو برخو کې یې له مور سره زحمتونه کالي او مرسته کړې د زړه له کوي مننه کوم، چې دا د ستایني وړ چاره او نه هېریدونکي کرنه یې له مونږ سره ترسره کړې، د دوی د لا ډیرو ګټورو او مثبتو لاسته راوړنو، د اقتصادي پیاوړتیا او بریاوو په هیله.

درنښت

ډاکټر ایمل ارمان  
د کرنیزې پرمختیا صندوق مشر



# جوهر سست مطالب



- ۷ معرفی و تاریخچه صندوق انکشاف زراعت  
از بزرگترین حامی مالی زراعت افغانستان چه می‌دانیم؟
- ۱۰ په ملي اقتصاد کې د کرنې ارزښت
- ۱۲ اوصاف مجازات
- ۱۴ میکانیزه زراعتی در افغانستان
- ۱۴ د ځنگلونو گټې
- ۱۷ د کار او کورنۍ ستراتیژیک لیدلوری



- ۱۸ انار که د روغتیا زېرمه
- ۲۲ مصاحبه اختصاصی با محبوب الله ننگ  
رئیس تصدیق دهی تخم های بذری و سرپرست اسبق  
معینیت تخنیک وزارت زراعت، آبیاری و مالداري
- ۲۴ د شرکتونو حقوقي بڼې
- ۲۵ تېلي بوټي/نباتات
- ۲۸ د سوداگریز پلان برخې
- ۳۰ اسلامي پورونه د بزگرانو عواید لوړوي او  
د کرنې د پراختیا لامل گرځي



- ٥٤ د کبانو ډنډونو ته چونه ورکول  
وقایه، سلامتی و لذت، همه با  
میوه درمانی
- ٥٦ د پنبې مهمې ناروغۍ  
آفتونه او مخنیوی
- ٥٧ د پنبې مهمې ناروغۍ  
آفتونه او مخنیوی
- ٥٩ افغاني کرنیز توکي  
او نړېوال بازار (مارکېټ) موندنه
- ٦٠ چگونه از صندوق انکشاف زراعت  
قرضه بگیریم؟  
روند مرحله وار دریافت قرضه از صندوق



- ٤٤ نگهداری گیاهان در منزل  
از امروز یک گلدان به زندگی خود اضافه کنیم.
- ٤٦ تعریف، مزیت، آمار و معلومات در رابطه با  
سرمایه گذاری مستقیم خارجی
- ٤٨ افغانستان کې پنبه، پیر او پلور  
د چرگانو له هگپو د سالمونیا  
باکتریا جلا کول
- ٥٠ جستجوی خودتوانمندسازی  
در جوانه های نباتات | مصاحبه با خانم لیلا  
علیزاده، رئیس شرکت بانوان بلخ شمال



- ٣٢ د تخیل رنگین الهام  
آیا می دانید...  
٣٣ د کار نړېوال سازمان کنوانسیونونو  
کې د کارکوونکو حقوق  
٣٤ هینګ چیست؟ و چه کاربردی دارد؟  
معلومات مختصر راجع به هینګ در افغانستان
- ٣٦ ماهی پروری  
یا کاروبار پایدار و پردرآمد
- ٤٠ آمار، ارقام و دستاوردهای  
صندوق انکشاف زراعت  
٤٢ گالری رویدادهای مهم  
صندوق انکشاف زراعت

# باتیم پرمختگ آشنا شوید.

## داکتر ایمل آرمان

رئیس هیئت عامل صندوق انکشاف زراعت | مدیر مسئول مجله پرمختگ



نرگس غزنوی

دستیار اداری | تدوین و ارتباطات



عطاالله مہمند

مدیر نظارت و ارزیابی | ادیتور



عارف بیکران

مسئول ارتباطات و بازاریابی | ویراستار  
عکاس، مسئول تدوین و دیزاین



نجیب الله ناصری

مسئول اعتبارات | ادیتور



مرسل نبی زاده

منشی اداری | ارزیابی



سید فریدون میاخیل

مسئول حقوقی | ادیتور



مقصود شیر

مسئول اعتبارات | ارزیابی



فاطمه شکوه

مسئول ارشد نظارت و ارزیابی | ارزیابی



نصیر آئین

متخصص ارتباطات | عکاس



## معرفی و تاریخچه

# صندوق انکشاف زراعت

از بزرگترین حامی مالی زراعت افغانستان چه می‌دانیم؟

آبیاری و مالداري یعنی اعاده اقتصاد مشروع زراعتی و رشد اقتصاد دهات برآورده شود.

### هدف

صندوق انکشاف زراعت به منظور تحقق اهداف ذیل فعالیت می‌نماید:

۱. عرضه خدمات مالی، کمک های تخنیکي و اعطای قرضه طبق احکام قانون به دهاقین و سایر اشخاصی که در بخش تقویه زراعت، ارزش افزائی کمی و کیفی تولیدات و محصولات زراعتی اشتغال دارند و دسترسی به بازار های داخلی و خارجی .

همچنان صندوق با خرید مواد خام از قریه جات، دوردست، جایی که فقر و بیچارگی حکم فرما بود، باعث ایجاد زنجیره بزرگ داد و ستد زراعتی شده و توانست نقش مهمی را در راستای ایجاد شغل در کشور ایفا نماید. به طور نمونه، میتوان از شرکت های تولید و پروسس آرد، تولیدکنندگان تجهیزات زراعتی، تولیدکنندگان مواد غذایی، فارم های تولید گوشت مرغ و لبنیات، پروسس کنندگان میوه خشک و صادر کنندگان میوه تازه، مغازه های فروش کود کیمیاوی، پروسس کنندگان کشمیره، سبزینه ها، باغداران و کوپراتیف های دهقانی در نقاط مختلف کشور نام برد. این شرکت ها نمونه های بارزی از همکاری های دراز مدت

این صندوق بوده و همه کسانی اند که با استفاده از قرضه های اسلامی صندوق انکشاف زراعت کاروبار شان را وسعت بخشیده اند.

### مأموریت صندوق انکشاف زراعت

صندوق انکشاف زراعت سکتور زراعت افغانستان را با ارایه خدمات مالی به دهاقین

و کاروبارهای زراعتی که منجر به ازدیاد تولیدات زراعتی، بهبود کیفیت محصولات زراعتی و بازاریابی محصولات زراعتی می‌گردد، حمایت می‌کند. این امر کمک می‌کند تا هدف اساسی وزارت زراعت،

صندوق وجهی انکشاف زراعتی (به اختصار: صندوق انکشاف زراعت) یک نهاد مالی دولتی بوده که برای رشد و انکشاف سکتور زراعت فعالیت می‌نماید. ثبت و راجستر این صندوق بعنوان یک نهاد مالی غیربانکی بر اساس فرمان شماره ۶۶۲۰، سال ۱۳۹۰ دولت جمهوری اسلامی افغانستان صورت گرفته است و اساسنامه آن در ماه قوس ۱۳۹۱ توسط کابینه وزراء مورد تصویب قرار گرفته است. این صندوق توسط شورای عالی که ترکیبی از اراکین عالی رتبه دولت جمهوری اسلامی افغانستان می‌باشند یکجا با نمایندگان سکتور خصوصی و نهاد های تمویل کننده رهبری میگردد. امور اداری و مالی این نهاد نیز توسط هیئت عامل صندوق پیش برده می‌شود.

صندوق انکشاف زراعت یک پروژه نیست بلکه یک نهاد ملی بوده که در راستای ارایه خدمات قرضه های زراعتی و مشوره های تخنیکي فعالیت می‌نماید. این صندوق از بدو تأسیس در سال ۱۳۸۹ شمسی تاکنون تعداد قابل ملاحظه ای از قرضه های اسلامی زراعتی را در اختیار زارعین و متشبین زراعتی در نقاط مختلف کشور قرار داده و توانسته است سهم فعالی در رشد زراعت و اقتصاد افغانستان داشته باشد. این نهاد تنها به قرضه ها بسنده نکرده است، بلکه با ارائه مشوره های تخنیکي معیاری در مطابقت با نوعیت کار و ضرورت شرکای خویش نیز اقدام نموده است. این صندوق در گذشته ها سهولت های زیادی را برای زارعین و تاجران کاروبارهای زراعتی ایجاد نمود تا بتوانند در نمایشگاه های زراعتی به سطح ملی و بین المللی اشتراک کرده، با دیگر زارعین و تاجران کاروبارهای زراعتی آشنایی حاصل نمایند، از تجارب آنها در بهتر شدن و معیاری ساختن تولیدات خویش استفاده نموده، و محصولات خود را با معیارهای جهانی به فروش برسانند.



۲. دسترسی دهاقین به قرضه های اسلامی، به خصوص دهاقین کوچک که از یک الی سی هکتار زمین در اختیار دارند.

## خدمات صندوق زراعت برای چه کسانی اند؟

در پاسخ به رفع نیازمندی های مالی چشمگیر عرصه زراعت، صندوق کوشش می نماید تا قرضه ها را بطور مستقیم به متشبهین زراعتی و یا از طریق میانجی ها منجمله موسسات مالی و نهاد های مرتبط به زراعت برای آنها فراهم نماید. وساطت کنندگان متذکره قرار ذیل اند:

## میانجی های مالی

- بانک ها
- نهاد های مالی کوچک
- سایر نهاد های مالی غیر بانکی

## میانجی های غیر مالی

- متشبهین زراعتی
- کوپراتیف ها و انجمن های دهقانی
- شرکت های زراعتی و تجارتي

افغانی می باشد.

**الف: محصولات قرضه های معمولی**  
مشمول اند بر قروض و پیش پرداخت های کوتاه مدت، خطوط قرضه (Line of Credit)، قرضه های دورانی، قروض میان مدت، اعتبار نامه (Letter of Credit) و تضمینات بانکی.

قروض به موسسات مالی ممکن بشکل مستقیم باشند یا بر اساس «مجموعه پول سرمایه گذاری شده» همان موسسه مالی در نظر گرفته شود که موسسه مذکور آنرا به یک گروه مشخص نظر به مقدار با میعاد و شرایطی که صندوق با آن موافقت داشته باشد دوباره به شکل قرضه توزیع نماید.

**ب: قرضه های اسلامی** از سوی کمیته مشورتی شرعی صندوق بررسی و تایید می گردند تا اطمینان حاصل شود که تمامی معاملات مطابق به اصول اسلامی انجام، از شفافیت برخوردار و عاری از هر نوع ربا، غرار، میسر، و نفع غیر عادلانه باشند و نیز نمی توانند برای فعالیت های حرام مورد استفاده قرار گیرند. محصولات اسلامی صندوق در نمودار پایین صفحه تشریح گردیده اند.

**ج: محصول بانو:** صندوق انکشاف زراعت محصول بانو را نیز به متشبهین طبقه اناث ارایه می نماید که مختص برای خانم ها طراحی گردیده تا متشبهینی که تجارت های کوچک زراعتی را به پیش میبرند به قرضه دسترسی پیدا نمایند. میعاد این محصول قرضه طویل المدت بوده و تکتانه آن نیز پایین می باشد.

تنظیم میگردد. مثلا: سرمایه دورانی، تمویل مالی مواد خام، امتعه و مواد زراعتی، خرید تجهیزات، تسهیلات بسته بندی و ذخیره گاه، و نیز گدام داری و انتقال مواد زراعتی. میعاد قرضه برای قرضه گیرندگان در عرصه زراعت از ۱۲ الی ۳۶ ماه می باشد و برای موسسات مالی که متقاضی قرضه های بزرگ اند الی ۶۰ ماه می باشد. حداقل مقدار قرضه یک میلیون و هفت صد هزار

صندوق انکشاف زراعت روی تمویل مالی زنجیره های ارزشی زراعتی که از توانمندی های عالی برخوردار باشند تمرکز می نماید تا موجب رشد اقتصاد گردد. در زمره چنین زنجیره های ارزشی، هدف اصلی اینست تا متشبهین تجارتي مشخص و از آنها حمایت صورت گیرد تا سرمایه لازمه آنها حفظ و فعالیت های آنها توسعه یافته و یا آنرا طوری سرمایه گذاری نمایند تا به فرصت های جدید بازار دسترسی یابند.

## محصولات قرضه دهی

صندوق انکشاف زراعت فراهم کننده قرضه های معمولی و اسلامی می باشد که به اساس مواردی که قروض مورد استفاده قرار می گیرند



## قرضه های اسلامی

از سوی کمیته مشورتی شرعی صندوق بررسی و تأیید میگردد تا اطمینان حاصل شود که تمامی معاملات مطابق به اصول اسلامی انجام، از شفافیت برخوردار و عاری از هر نوع ربا، غرار، میسر و نفع غیر عادلانه باشند و نیز نمیتوانند برای فعالیت های حرام مورد استفاده قرار گیرند. محصولات اسلامی در شکل فوق ارائه گردیده اند.



## دستاورد های صندوق

صندوق انکشاف زراعت در جریان سال ۲۰۲۱ میلادی دستاورد های قابل ملاحظه ای داشته است، که از آن جمله میتوان به موارد آتی اشاره کرد:

- توزیع مبلغ مجموعی بیشتر از یک میلیارد افغانی به کوپراتیف ها و کاروبار های زراعتی، فابریکه های تولید مواد غذایی، صادر کنندگان میوه تازه و خشک و نیز میانجی های مالی که با استفاده از وجوه صندوق به دهاقین جهت رشد امور زراعتی و مالدارای قرضه های کوچک را فراهم می سازند.

- عرضه خدمات تخنیکي به متشبثین زراعتی در عرصه های مختلف از جمله ارائه سفارشات لازمه جهت حل مشکلات و خلا های موجود، زمینه سازی برای اشتراك آنها در نمایشگاه های زراعتی، توسعه و انکشاف بازار، معیاری سازی محصولات زراعتی، مطابقت به محیط زیست، حفظ الصحه و سایر موارد.

- اخذ منظوری مبلغ مجموعی ۷۷۴,۷ میلیون افغانی از نزد کمیته های منظوری قرضه به رهبری وزارت محترم زراعت، آبیاری و مالدارای.

- جمع آوری مبلغ ۱۸ میلیون افغانی قرضه های لاصصول از طریق محاکم و ارگان های حقوقی.

- تحت پوشش قرار دادن ۲ هزار و ۸۳۷ تن دهقان که از قرضه های صندوق بطور مستقیم مستفید گردیده اند و اشتغال زایی برای بیشتر از ۱۰۰۰ تن از طریق اعطای قرضه به سکتور زراعتی در ولایات مختلف کشور.

- طی مراحل درخواست های قرضه ۴۵ شرکت دیگر که مجموع قرضه آنها بالغ به یک میلیارد افغانی می باشد.

- اشتراك در نمایشگاه های زراعتی، جلسات سکتوری، ورکشاپ ها جهت ارائه معلومات در مورد محصولات و خدمات به دست اندرکاران سکتور زراعت.

- صندوق از بدو تاسیس تاکنون توانسته تا مبلغ مجموعی بیشتر از ۱۳,۳ میلیارد افغانی را از طریق کمیته های قرضه منظور و از آن جمله مبلغ مجموعی بیشتر از ۱۰,۷ میلیارد افغانی قرضه را توزیع نماید. از زمان تاسیس تاکنون به تعداد ۵۶ هزار و ۴۱۹ تن دهقان به صورت مستقیم از این قرضه ها مستفید گردیده اند.

## مواد خام

ب): پروسه های غیرمناسب تولیدی  
ج): عدم دسترسی به وجوه مالی

اما خوشبختانه شرکت های که تاکنون از خدمات قرضه های اسلاهی صندوق انکشاف زراعت استفاده نموده اند، به شرکت های بزرگ تولیدی مبدل گردیده اند. این در حالی است که قبلاً تعداد زیادی از این شرکت ها یا در حالت رکود قرار داشتند و یا هم با تولیدات ناچیز بسنده می کردند. نبود امکانات مالی بیشتر برای فراهم آوری مواد خام تولیدی و عدم دسترسی به مشاوره های تخنیکي چالش بزرگ دیگری فرا راه تاجران و کاروبارهای زراعتی در کشور به شمار می رفت.

**ابتکار:** صندوق انکشاف زراعت قرضه های متعددی را در اختیار تشبثات زراعتی در نقاط مختلف کشور گذاشت تا بتوانند تولیدات خویش را انکشاف دهند و همچنان با پیش پرداخت برای تهیه کنندگان مواد خام در رشد اقتصاد کشور در سطوح مختلف زندگی سهمیم گردند.

**نتیجه:** بعد از دریافت قرضه از صندوق انکشاف زراعت، شرکت های مذکور توانسته اند در جایگاه بهتری نسبت به گذشته در بازار قرار گیرند چنانکه هر شرکت توانسته است تولیداتش را افزایش داده و همچنان فرآورده های تولیدی خویش را در بازارهای ملی و بین المللی به فروش برساند. اینها یکی از

## میعاد و شرایط قرضه

- میعاد قرضه یا تعداد ماه هائی که به اساس آن قرضه منظور میگردد با هدف قرضه و ظرفیت قرضه گیرنده در قسمت درآمد وجوه جهت بازپرداخت قرضه باید سازگار باشد.
- حداکثر میعاد معین اصل مبلغ قرضه های معمولی یک سال می باشد.
- میعاد معین در حصه پرداخت مفاد از بابت قروض اسلاهی نظر به نوعیت معامله در نظر گرفته می شود.
- نرخ مفاد بین ۶ الی ۱۰ فیصد بطور تزیلی می باشد.
- قرضه به منظور خریداری مواد زراعتی مانند نخم، کود کیمیاوی و امثال آن در ختم دوره کشت یا بعد از فروش حاصل می باشد.
- حداکثر میعاد به صورت عموم برای قرضه انفرادی یا قرضه ای که به اساس «مجموعه پول سرمایه گذاری شده» یک نهاد مالی در نظر گرفته می شود، پنج سال می باشد.

## واجبین شرایط

- درخواست کنندگان قرضه باید اتباع افغانستان بوده و دارای شماره تشخیصیه مالیه باشند.
- متشبثین زراعت باید نزد مراجع مربوطه یا سایر مراجع دولتی ثبت باشند.
- درخواست کنندگان باید دارای حداقل یک سال تجربه فعالیت در سکتور تجارت زراعتی باشند.
- درخواست کنندگان در فعالیت های غیرقانونی نباید دخیل باشند.



## چالشها، ابتکارات و نتایج

**چالش ها:** رشد صنعت زراعت در افغانستان نسبت به کشورهای همسایه سیر بطی تری را طی نموده است که عوامل عمده آن شامل موارد ذیل است:  
الف): عدم اطمینان در مورد تهیه و تدارک

چندین نمونه هائی هستند که نشان می دهند چگونه قرضه ها زمانیکه بصورت درست استفاده شوند، می توانند در رشد و توسعه سکتور زراعت و در زندگی زارعین مؤثر واقع شوند.

په ملي اقتصاد کې

# د کرنې ارزښت

پوهنيار طارق «سالاري»

د کابل پوهنتون د کرنې پوهنځي، د کرنيز اقتصاد او پراختيا څانگې استاد

له ډېر پخوا راپدېخوا کرنه او څاروي روزنه د افغانستان په ملي اقتصاد کې مهمه ونډه لري، حتی ويل کېږي چې کرنه د ملي اقتصاد د ملاتير جوړوي. د احصايي او مالوماتو ملي ادارې (NSIA) د راپور پر بنسټ ۴۴ سلنه وگړي نېغ په نېغه د کرنې سکتور کې کار کوي او د ځينو نا تائيد شوو سرچينو پر بنسټ له ۷۰ سلنې څخه ډېر وگړي په نېغ په نېغه او له نورو لارو دې سکتور کې پر کار بوخت دي، چې له دې لارې د خپل ژوند بنسټيزې اړتياوې پوره کوي. کرنه د کوکنارو د کښت پرته په ناخالصو داخلي توليداتو (GDP) کې ۱۸.۶ سلنه او د کوکنارو د کښت په گډون ۲۲ سلنه ونډه لري (NISA, ۲۰۱۹). افغانستان د متنوع اقليم په درلودلو سره د ډول ډول بوټو د کښت وړتيا لري، له ستروسو څخه نيولې تر خرما، انځيرو، منو او ډول ډول سبو او غلو د توليد امکانات شتون لري. ولې تر ډېره بريده د افغانستان کرنه په دوديزه توگه پر مخ وړل کېږي که چېرته د کرنې د بالقوه وړتيا څخه سمه گټه پورته شي دا امکان لري چې د بيوزلې په کمولو او کاري فرصتونو را منځ ته کولو کې به ډېره مرسته وکړي.

اخځليکونه

۱. حسن زوی، نجيب الله، ۱۳۸۷ هـ.ش، نقش زراعت در رشد و انکشاف اقتصاد ملي افغانستان. پوهنتون کابل.
۲. احمدزی، خال محمد، ۱۳۹۵ هـ.ش، وضعیت بیکاری، عوامل و پیامدهای آن در افغانستان. د علم او فن علمي مجله کابل، کرنې پوهنځي، کابل پوهنتون.
۳. سالاري، طارق او نور (۱۳۹۸) د کرنيز اقتصاد بنسټونه. د کرنې ملي ښوونيز انستېټيوټ او تخنيکي او مسلکي زده کړو اداره. کابل، افغانستان.
۴. National Information and Statistics Authority. (2020). Estimated Population of Afghanistan 2021-2020. NISA. (۲۰۲۰).
۵. NISA. (۲۰۱۹). Afghanistan Statistical Year Book. National Information and Statistics Authority. Issue No ۴۰, July ۲۰۱۹.

کلچو، آس، بېسکېټو او نورو موادو په توليد کې ډېر رول لوبولی دی. توليدي فابريکې لکه د بغلان د قندو فابريکه، د سپين زر د نباتي غوړيو فابريکه، د لېنباټو توليدولو ماشينونه، د نجارۍ په فابريکو کې د موبل او فرنيچر توليد او نورې بېلګې د هېواد په صنعتي وده کې مهم رول لري. کرنه او مالداري د صنعتي پرمختيا لپاره بنسټيزه سرچينه گڼل کېږي، ځکه اومه مواد چې د کرنې له سکتور څخه سرچينه اخلي، د صنعت سکتور ته برابريږي. تر اوسه هېواد کې د صنعت سکتور لومړنيو پړاوونو کې دی. دولت او خصوصي سکتور بايد هېواد کې د کرنې د صنعتي کېدو لپاره هڅه او پاملرنه وکړي، ترڅو له يو پلوه بشري ځواک ته د صنعت په سکتور کې د کار زمينه برابره او له بل پلوه د هېواد اقتصاد له يو مصرفي اقتصاد څخه په يو توليدي اقتصاد بدل شي، د بېلګې په توګه: افغانستان بېلابېلې لور کيفيته مېوې توليدوي، خو د سرو خونو او ساتنځايونو د نشتوالي له کبله دا توليدات په ډېره ارزانه بيه پلورل کېږي، د بېلګې په توګه: که ووايو چې د يو منو بيه د حاصل ټولولو وخت کې په منځني توګه په ۱۲۰ افغاني ده، که چېرې د جوس او مربا مجهزې فابريکې شتون ولري، له يو پلوه بشري ځواک ته د کار زمينه برابريږي او له بله پلوه د بهرنیو جوسونو او مربگانو واردولو ته اړتيا نه ليدل کېږي، نه يوازې کورنۍ اړتياوې پرې پوره کېږي، حتی کولای شو خپل پروسس شوي محصولات بهرنیو هېوادونو ته هم صادر او په پاپله کې هېواد د خان بسايڼې لور ته بوځو.

### بابې او سپارښتنې

کرنه د افغانستان ملي اقتصاد کې مهمه ونډه لري. که ووايو چې د افغانستان زياتره وګړي په کلبو کې ژوند کوي، نو مبالغه به مو نه وي کړي، د افغانستان د احصايي او مالوماتو ملي ادارې د ۲۰۲۰ کابل د راپور پر بنسټ ۷۱

پوستکي ۲%

وړۍ او پنبه ۳%

سابه ۸%

غلي ۳%

منرالونه ۱۱%

غالي ۳%

نور ۹%

وچې ميوې ۳۵%

تازه ميوې ۱۱%

طبي بوټي ۱۵%

او تازه ميوې چې د ټولو صادراتو ۴۶ سلنه جوړوي. د افغانستان وچې ميوې په نړۍ کې ځانګړی نوم لري چې د وچو ميوو له ډلې څخه د پيسې، ممیزو، وچو انځيرو او بادامو يادونه کولی شو.

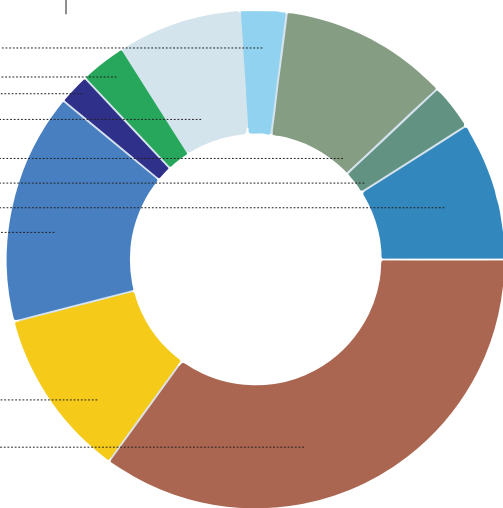
سره له دې چې افغانستان خورا په کيفيت سره ډول ډول کرنيز توکې توليدوي ولې له بده مرغه افغانستان په وچه کې راګرې هېواد دی چې د اوبو له لارې خپل توليدات نورو ملکونو ته نشي صادروي، د افغانستان ډېری توليدات ګاونډي پاکستان، هندوستان او عربي ملکونو ته صادريږي. په تېرو څو کلونو کې حکومت د صادراتو د آسانتيا لپاره په بدیلو لارو چارو غور وکړ او دې برخه کې يې ځينې لاسته راوړنې لرلې دي، د بېلګې په توګه د چاپهار بندر، د آقيي بندر، د لاجوردو لاره، هوايي دهليزونه او داسې نور، ولې تر اوسه

صنعت | ۲۳,۵%

کرنه | ۲۲%

په وارداتو مالیه | ۴,۶%

چوپړتياوې (خدمات) | ۵۱,۵%



پورې لدې لارو سوداګري او صادرات په پراخه پيمانه نه ترسره کېږي.

### صنعت کې د کرنې ونډه

د کرنې سکتور له صنعت سره نه پرېکېدونکې اړيکې لري. افغانستان هر کال په لوړه کچه کرنيز توکي توليدوي، خو د ښه بازار د بازار موندنې د يو منظم سيستم او د پروسس د فابريکو د نشتوالي له امله، بزګران له خپلو محصولاتو څخه ډېر لږ عايد تر لاسه کوي. له کورنيو جګړو مخکې ګڼ شمېر فابريکې هېواد کې فعالې وې، خو وروسته د اوږدې مودې لپاره دا فابريکې له کار او فعاليت څخه لويدلې وې. له نېکه مرغه په دې څو وروستيو کلونو کې ځينو فابريکو بېرته په کار لاس پورې کړی، خو د هېواد اړتياوو ته بسنه نه کوي. د کرنې سکتور د صنعتي محصولاتو لکه د نساجي (نڅ او پشم)، د خوراکي توکو د صنعت لکه د اوږو، کېک،

### په ملي ناخالصو توليداتو کې د کرنې ونډه

د کرنې سکتور د انسانانو ورځني ژوند کې مهم رول لري. دغه سکتور له نورو ټولو اقتصادي سکتورونو سره يوځای په چټکې پراختيا، د بېوزلې د کچې په کمولو او د ژوند د چاپېريال په تلپاتې والي او ساتنه کې رغنده رول لوبولی دی. د دې ترڅنګ، کرنه د ملي اقتصاد د ودې لپاره اړين فکتور گڼل کېږي او د پانګونې د فرصتونو په برابرولو، د کرنيزو صنايعو په پراختيا، د بشري قوې په ګمارنه، د خوړيز خوندیتوب په ثابتن او نورو برخو کې مرسته کوي. د افغانستان اقتصاد کې د کرنې سکتور حياتي ارزښت لري، له اقتصادي پلوه د چوپړتياو له سکتور وروسته په دويمه درجه کې ځای لري. له پخوا وختونو څخه د افغانستان خلک ګروندګر ول. کرنه د نورو ټولو اقتصادي

سکتورونو لکه صنعت او چوپړتياو ترڅنګ د افغانستان د اقتصاد يو بنسټيز رکن او پايه هم ده او په زياته اندازه ناخالص داخلي توليدات له همدغه سکتور څخه ترلاسه کېږي. له بده مرغه له ۱۳۵۷ ل کال څخه راپدېخوا جګړو، نامنې او دوامداره وچکالېو د کرنې سکتور ته صدمه ورسوله او په پاپله کې يې ګڼ شمېر کرنيزې بېخبيناوې له منځه لاړې او د کرنې د سکتور د ګټو کچه ټيټه راغله. د ۱۳۹۸ ل کال د مرکزي احصايې د

رقمونو پر بنسټ، په ملي ناخالصو توليداتو کې د کرنې سکتور ونډه ۲۲ سلنه اټکل شوېده چې مهمه برخه يې غلي دانې جوړوي. لاندې ګراف په ملي ناخالصو توليداتو کې د کوکنارو په ګډون د بېلابېلو اقتصادي سکتورونو ونډې ښايي. ګراف (۱): د کوکنارو په ګډون په ملي ناخالصو داخلي (GDP) توليداتو کې د بېلابېلو سکتورونو ونډې (%)

په لومړيو کې په ملي ناخالصو توليداتو کې د کرنې د سکتور ونډه زياته وه، مګر د صنعت او چوپړتياو د سکتورونو د ودې سره يې ونډه کمه شوه. د افغانستان په ناخالصو داخلي توليداتو کې دا چوپړتياوې په لومړۍ درجه کې ځای لري.

### سوداګرۍ کې د کرنې ونډه

کرنه هېواد کې حياتي ارزښت لري او د نورو اقتصادي سکتورونو (صنعت، چوپړتياو او سوداګرۍ) ترڅنګ په ملي اقتصاد کې رغنده رول لري. په تېرو څلورو لسيزو جنګ جګړو کې د نورو سکتورونو ترڅنګ د کرنې سکتور هم خورا زيات زيان ليدلی. ولې ددې ناخوالو سره سره بيا هم د تازه او وچو مېوو، د قره قل پوستکي، قاليڼو، پشم، زعفران او نورو په څېر د افغانستان ډېری صادرات، کرنيز او هېواني محصولات جوړوي. افغانستان هر کال له سوداګريز کسر سره مخامخ دی، د بېلګې په توګه په (۱۳۹۸ ل) کال کې د هېواد صادرات د ۸۷۵.۲ ميليونه ډالرو په ارزښت ټاکل شوي دي، خو پر وړاندې يې واردات د ۷.۴ ميليارد ډالرو په اندازه ثبت شوي دي، چې دا رقم ۶.۵ ميليارد ډالرو په اندازه کسر ښيي. افغانستان له بهرنیو هېوادونو څخه ماشينونه، سامان، آلات، نفتي مواد، اوسپنه، خوراکي توکي، منسوجات، تعميراتي مواد او نور توکي واردوي.

ګراف (۲): د افغانستان د صادراتو ونډه (%) ۱۳۹۸ کال له پورته ګراف څخه مالومېږي چې د افغانستان ډېری برخه صادرات کرنيز توکي جوړوي په ځانګړې توګه وچې

# اوصاف

# مجازات

احسان الله رحیم یار



متخصص حقوق صندوق انکشاف زراعت

از دید روانشناسی و جامعه شناسی تا اجتماع وجود دارد، موجودیت جرایم نیز قابل پیش بینی است؛ یعنی در موجودیت جامعه و اجتماع ممکن است که جرم واقع شود و از زمان های گذشته به نوعی از انواع برای مجرمین مجازات تطبیق شده است. مجازات به هر اندازه کم و خفیف هم بوده باشد، در صورتیکه تطبیق آن حتمی باشد، کارآمد و مفید تلقی گردیده و اثرات مثبت و قابل توجهی خواهد داشت. در قدم نخست دید کوتاه خود را راجع به معانی مجازات می‌نگاریم.

## تعریف مجازات

مجازات در لغت به معنی جزا دادن، کیفر و سزای بدی دادن است. مجازات یا جزا در لغت به معنی «سزای عمل کسی را دادن» آمده و در اصطلاح حقوق جزایی، صاحب نظران تعاریف مختلفی از مجازات ارائه کرده اند. به طور کلی، در بیان مفهوم حقوقی مجازات به عنوان پیامد فعل مجرمانه میتوان گفت، واژه مجازات در علم حقوق از معنی لغوی آن یعنی تنبیه مجرم به علت ارتکاب جرم برای حفظ ارزش های معتبر اجتماعی از طرف قانونگذار پذیرفته شده است. با توجه به اهداف خاص، درباره کسانی که دست به ارتکاب جرم می زنند، مجازات از طرف محاکم ذیصلاح جزایی در مورد آن ها به اجرا گذاشته می شود. از سویی هم مجازات عبارت است از هر نوع صدمه یا محدودیتی که طبق قانون و به منظور تحقق بخشیدن به اهداف خاصی، از طرف محکمه نسبت به جسم و جان، حیثیت، آزادی، مال و دارایی مجرم تحمیل می شود که در مطابقت به ماده ۱۳۶ کود جزای افغانستان جزا به سه بخش اصلی، تبعی و تکمیلی تعیین شده است.

## اوصاف مجازات

اصولاً کلیه قواعد و مقررات حاکم بر زندگی اجتماعی انسان ها اعم از قواعد ناظر به مسایل حقوق مدنی، جزایی، اخلاقی و غیره که هر یک دارای مشخصات ویژه ای هستند و از آنها به عنوان وجه امتیاز و معیار خاصی برای تشخیص آن ها از یکدیگر استفاده می شود. بر این مبنا نویسندگان و حقوق دانان در بیان کلیات، موضوع یا پدیده را مطرح می کنند و با این اقدام زمینه و چشم انداز خاصی را برای درک و تشخیص ماهیت آن پدیده یا موضوع فراهم می نمایند. ویژگی ها یا اوصاف مجازات را با توجه به معنی واژه «وصف»



از قدرت دولت و هیئت حاکمه ناشی می شود.

#### ۴- مجازات لزوماً باید بر مجرم تحمیل شود.

یکی دیگر از اوصاف مجازات، خصیصه شخصی بودن آن است؛ بدین معنی که مجازات منحصرأ به مرتکب جرم تحمیل می شود. مسأله شخصی بودن مجازات که امروزه در نظام های جزایی به عنوان یک اصل اساسی در کلیه قوانین جزایی لازم الاجرا می باشد، در گذشته رعایت نمیشد. اگر کسی مرتکب جرمی میشد، مسئولیت جزایی او عملاً

به سایر اعضای خانواده و به بستگان مرتکب جرم سرایت پیدا می کرد. اما با ظهور ادیان توحیدی و پیدایش مکاتب جزایی، اصل شخصی بودن مجازات در آیین یکتاپرستی و اسلامی و قوانین موضوعه بشری رسماً پذیرفته شد. در رابطه به شخصی بودن جرم ماده ۲۶ قانون اساسی کشور چنین صراحت دارد: «جرم عملی شخصی است؛ تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزا بر او به شخص دیگری سرایت نمیکند». همچنان ماده نهم کود جزای افغانستان چنین بیان کرده است: «جرم عملی شخصی است و جزای مترتب بر آن به شخص دیگری سرایت نمیکند». به موجب این اصل، تعقیب امر جزایی فقط نسبت به مرتکب جرم و سایر کسانی اعمال خواهد شد که در وقوع

گنهگار است که امروزه در نظام جزایی برخی از کشورها مانند امریکا، انگلستان و سایر کشورهای اسکاندیناوی پذیرفته شده است. بدین معنی که دادگاه های جزایی پس از رسیدگی به جرم و احراز مجرمیت مجرم، بدون اینکه میزان قطعی مجازات را تعیین کنند به منظور اصلاح و تربیت مجرمان آن ها را به زندان می فرستند، اما میزان و مدت محکومیت محکوم در زندان بستگی به وضع و حالت مجرم و تأثیر زندان در اصلاح و تربیت مجرم دارد. چنانچه مسئولان زندان تشخیص دهند که محکوم اصلاح شده و قابلیت بازگشت به زندگی شرافتمندانه را پیدا کرده است، او را از



که به معنی چگونگی اشیا و امور می باشد و با در نظر گرفتن تعریفی که از مجازات ارائه شد، به ترتیب ذیل مورد بحث قرار می دهیم:

#### ۱- از نظر ماهوی

بی گمان، تحمیل مجازات از طرف جامعه به مجرم به عنوان ضمانت جلوگیری از سرپیچی مجرم از اوامر و نواهی قانونگذار ماهیتاً متوجه یکی از حقوق مجرم از قبیل حق حیات یا یکی از آزادی های اساسی یا اموال و دارایی یا حیثیت او خواهد شد. در حقیقت، مجازات صدمه ای است که

زندان آزاد می کنند. بدین ترتیب، در نظام مجازات غیر معین مدت محکومیت محکوم در زندان بستگی به میزان پیشرفت و اصلاح مجرم و اعطای آن به اختیار مسئولان اجرایی است.

#### ۳- مجازات ضمانت اجرایی نظام های اجتماعی است.

بنابر آنچه که قبلاً اشاره شد، نهاد مجازات ضامن اجرای نقض اوامر و نواهی قانون جزا است. اعمال مجازات امروزه برای استقرار نظم و بقای جامعه و حفظ ارزش های معتبر اجتماعی یک امر ضروری است. این خصیصه که از مشخصات بارز حقوق جزایی است، آن را از سایر وسایل و تضمینات حقوقی دیگر از قبیل جبران خسارت، بطلان و غیره متمایز کرده است. در حقیقت مجازات عکس العمل جامعه در مقابل جرمی است که ضامن رعایت نظام های اجتماعی و عدالت جزایی می باشد. تجربه ثابت کرده است که آنچه مفهوم اعتباری ضمانت اجرایی نظام های اجتماعی را از قوه به فعل در آورده و به طور ملموس و محسوس در اختیار صاحب حق و آزادی قرار می دهد. اجرای صحیح، سریع و بدون تبعیض مجازات درباره کسانی است که نظم اجتماعی را بر هم می زنند.

بنابراین مجازات به عنوان ضمانت اجرایی مشخص نظم اجتماعی اصلی است که ضامن امنیت قضایی، آسایش و منافع عمومی می باشد و

مجرم لزوماً باید به علت تخلف و سرپیچی از نظام های جامعه آن را تحمل کند؛ اعم از اینکه اجرای آن برای فرد مجرم، اصلاح اخلاقی او یا ایجاد اخافه و ارعاب استعداد گنهگاران مجرم صورت گرفته باشد.

#### ۲- از نظر مبنا

یکی دیگر از خصیصه های مجازات که رعایت آن در کلیه نظام های جزایی عصر ما ضامن حقوق و آزادی اساسی افراد است مسأله قانونی بودن مجازات است؛ یعنی تحمیل هیچ مجازاتی بر اشخاص بدون وجود قانون ممکن نیست. بدین جهت تنوع و حدود مجازات قبلاً از طرف مقنن تعیین میشود و محاکم جزایی در محدوده آنچه که قانونگذار معلوم کرده به تعیین مجازات و صدور حکم مبادرت می ورزند؛ پس تا زمانی که محاکم جزایی حکم به مجازات نکرده باشند و قطعیت آن محقق نگردد، کسی را نمیتوان مجازات کرد. احترام به این مبنا قانونی مجازات امروزه در اثر قوانین اساسی و جزایی کشورهای جهان مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. این موضوع در ماده ۲۷ قانون اساسی و ماده ۷ کود جزای کشور چنین بیان گردیده «هیچ شخص را نمیتوان مجازات نمود مگر به حکم محکمه با صلاحیت و مطابق به احکام قانونی که قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.» نکته قابل ذکر در بحث مبنا قانونی مجازات مسأله صدور احکام تأمین جزایی در مورد مجرمان حرفه ای و کودکان



جرم به نحوی شرکت یا مساعدت کرده باشند. به علاوه، تعقیب جرم و دعوی جزایی، قانوناً با فوت متهم یا محکوم علیه و سایر مواردی که در ماده ۷۱ قانون اجراء جزائی معین گردیده، متوقف می شود.

در صورت فوت محکوم علیه، مرجع رسیدگی به جرم نسبت به تعقیب امر جزایی، قرار توقف تعقیب صادر می کند، زیرا فوت متهم، گرچه باعث توقف دعوی عمومی و اجرای مجازات و اقدامات تأمینی شود، اما دعوی خصوصی (حق العبدی)، همچنان به قوت خود باقی است و این دعوی در محاکم قابل طرح می باشد.

# میکانیزه زراعتی در افغانستان

انجینیر میوند (علمزوی) - متخصص تخنیک میکانیزه و صنایع زراعتی

زراعت یک سکتور ستراتژیک و کلیدی در افغانستان محسوب میشود؛ بر اساس آمار، ۷۰ فیصد نیروی کار کشور در سکتور زراعت مصروف هستند و عواید بخش زیادی از خانواده‌ها نیز از طریق همین سکتور فراهم می‌شود. طبق گزارش اداره احصائیه مرکزی در سال ۱۳۹۷ سکتور زراعت نزدیک به ۲۲ فیصد در تولید ناخالص داخلی سهم داشته است.

میکانیزه زراعتی یکی از عوامل اساسی در زراعت مدرن بوده و همواره به عنوان یکی از عوامل کلیدی در بهبود وضعیت زراعت پایدار یادآوری میشود. میکانیزه زراعتی باعث کاهش فقر و بهبود زندگی مردم در دهات میشود.

همچنان، استفاده از ماشین آلات زراعتی در مراحل مختلف تولید حاصلات مانند قلمبه، کشت، هموار کاری، آبیاری، خیشاوه، کنترل آفات و امراض، جمع آوری، تریشر، پاک کاری و پروسس باعث افزایش محصولات و کاهش قیمت تولید می‌گردد.

میکانیزه سازی زراعت در افغانستان از قبل در طرح سال ۱۳۳۲ حکومت شاهی افغانستان (ماشینی سازی زراعت) با همکاری های اقتصادی ایالات متحده امریکا و افغانستان گنجانیده شده بود و در سال ۱۳۳۸ الی ۱۳۴۱ دو فارم نمایشی رسماً در کوهدامن و بغلان به نمایش گذاشته شد و آموزش تراکتور دایر گردید.

در سال ۱۳۳۸ بانک انکشاف زراعت افتتاح گردید و در سال ۱۳۳۹ تعدادی تراکتور از نوع ام اف ۱۸۵ به کشور وارد که از طریق پروژه وادی هلمند به دهاقین قندهار و هلمند توزیع گردید. به تعقیب آن، تراکتور های فورڈ ۳۰۰۰ هندی وارد کشور گردیده و به دسترس دهاقین غزنی و زابل قرار داده شدند.

در سال ۱۳۴۳ به تعداد ۲۰۰ عراده تراکتور از طریق وزارت زراعت عملاً به کار گماشته شد. در سال ۱۳۵۸ ریاست میکانیزه زراعتی در چوکات وزارت زراعت آغاز به فعالیت نمود که از سال ۱۳۵۹ الی ۱۳۷۰ از طریق هفت استیشن اساسی و یازده استیشن فرعی با داشتن ۶۶۰ عراده تراکتور و ۱۰۰ عراده کمباین و کمباین تریشر با ماشین آلات مختلف النوع فعالیت های متعدد زراعتی را انجام میدادند.

از سال ۱۳۷۱ تا سال ۱۳۸۰ ریاست میکانیزه زراعتی از اثر جنگ های داخلی از فعالیت باز ماند. بعد از سال ۱۳۸۰ فعالیت های

منابع طبیعی، مصروفیت مردم در زراعت و ساختارهای پروسس محصولات زراعتی تدوین گردد. (۹) تبدیل زراعت عنعنوی و بخور نمیر به زراعت عصری و استوار بر بنیاد بازار (۱۰) ماشین آلات زراعتی باید با دوام، کم مصرف و متناسب با شرایط کشور باشند. (۱۱) ماشین آلات وارد شده باید دارای تصدیق نامه های قبول شده ملی و بین المللی بوده و وزارت زراعت، آبیاری و مالداري از آن نظارت نماید. (۱۲) عرضه کنندگان ماشین آلات زراعتی باید به عرضه خدمات بعد از فروش متعهد باشند. (۱۳) سیستم قرضه اسلانی جهت خریداری ماشین آلات زراعتی به دسترس دهاقین قرار داده شود.

#### نتیجه گیری:

در افغانستان میکانیزه سازی در بخش های باید صورت گیرد که نیازمند مصارف بالاتر، زمان بیشتر و کار پر مشقت تر می باشند.

این بخش ها مانند کشت شالی، درو گندم، کشت و برداشت کچالو، پروسس، سیستم های ذخیره سازی و انتقالات به بازار و غیره می باشند. منابع مالی و سیستم قرضه دهی مناسب غرض تهیه ماشین آلات زراعتی باید ایجاد گردد.

همچنان، سیستم های جدید را باید ایجاد نمایم تا از ضایعات محصول جلوگیری شود. مهم ترین کار در بخش میکانیزه زراعتی، حفظ، مراقبت و استفاده درست از ماشین آلات زراعتی میباشد که به افراد مسلکی و تخنیکي غرض استفاده درست و موثر از ماشین آلات نیاز داریم.

زراعت را زمانی میکانیزه باید گفت که استفاده از ماشین آلات باعث افزایش تولیدات و کاهش مصارف در تولید شود، در غیر آن نمی توان میکانیزه را موثر خطاب نمود.

میکانیزه زراعتی دوباره از سر گرفته شد. طبق گزارش ریاست میکانیزه زراعتی در حال حاضر تقریباً به تعداد ۲۱۰۰۰ عراده تراکتور و ماشین آلات مختلف النوع توسط بخش خصوصی و دولتی فعالیت می نماید.

چالش ها در بخش میکانیزه زراعتی متعدد بوده که این باعث شده تا سطح میکانیزه زراعتی افغانستان در حال حاضر بسیار پایین باشد و اکثر فعالیت ها به شکل عنعنوی پیش برده شوند. این چالش ها قرار ذیل اند:

- ۱) عدم موجودیت برنامه و پالیسی مناسب و پایدار میکانیزه زراعتی (۲) کمبود خدمات و تجهیزات میکانیزه زراعتی مناسب برای دهاقین در هر دو بخش خصوصی و دولتی (۳) عدم آگاهی و دسترسی دهاقین به وسایل عصری زراعتی (۴) داشتن اندازه کم زمین های زراعتی (۵) عدم نظارت از تولید و تولید ماشین آلات زراعتی (۶) زراعت عنعنوی و بخور نمیر (۷) عدم دسترسی به منابع مالی: اکثر دهاقین کشور فقیر بوده و حمایت کافی مالی غرض خریداری ماشین آلات مناسب زراعتی را دارا نمی باشند. (۸) کمبود خدمات تخنیکي غرض عملیات های مناسب زراعتی، عدم استفاده و نگهداری درست از ماشین آلات زراعتی، خدمات بعد از فروش و همچنان کمبود افراد مسلکی به منظور پیشبرد عملیات های میکانیزه زراعتی میباشد. (۹) عدم موجودیت مراکز آموزشی کافی برای ارتقاء سطح دانش تخنیکي و مسلکی دهاقین در خصوص استفاده موثر از ماشین آلات زراعتی (۱۰) دسترسی کمتر به خدمات میکانیزه زراعتی باعث شده که مشارکت و سهم دهاقین در بخش میکانیزه زراعتی کمتر باشد. (۱۱) عدم هماهنگی و همکاری میان تمویل کنندگان، پروژه ها، سکتور دولتی و خصوصی جهت پیشبرد فعالیت های میکانیزه زراعتی که باعث کند شدن روند میکانیزه سازی زراعت شده است.

موجودیت این چالش ها باعث شده که میکانیزه زراعتی در کشور پیشرفت ننموده و جوابگوی نیاز های دهاقین کشور نباشد.

با در نظر داشت چالش های موجود، راه حل های ذیل غرض میکانیزه نمودن زراعت پیشنهاد میشوند:

- ۱) ایجاد سیستم های پایدار برای توزیع به نهاد های میکانیزه زراعتی (۲) میکانیزه پایدار در سراسر ارزش زنجیره ای مواد غذایی (۳) سیستم های جدید برای توسعه و انتقال پایدار تکنالوژی (۴) تحول پایدار در حصبه آماده سازی زمین و شیوه های زراعتی و مالداري (۵) توسعه منابع بشری و ظرفیت سازی برای میکانیزه زراعتی پایدار (۶) نیاز به دیدگاه دراز مدت در رابطه با موضوعات مربوط به پالیسی و ستراتیژی (۷) ایجاد نهادها و شبکه های پایدار برای همکاری در سطح کشور و منطقه (۸) میکانیزه زراعتی باید به اساس اندازه زمین، موجودیت



برای تماشای یک گزارش تصویری در رابطه با موضوع فوق به صفحه یوتیوب صندوق اکتشاف زراعت در آدرس ذیل مراجعه کنید.

[www.youtube.com/c/AgriculturalDevelopmentFund](http://www.youtube.com/c/AgriculturalDevelopmentFund)

# د ځنگلونو گټې

عمران الله غفورزی | د مالي چارو کارپوه

باوري يم چې هرومرو به مو زما په څېر د افغانستان د نوم په اورېدو ذهن کې غرونه، ځنگلونه، اوبه، زرغوني سيمې او دښتې انځورېږي او روح به مو پرې باغ باغ کېږي.

د افغانستان پر ځمکه رب العالمين ځانگړې پېرزوېنه کړې ده، خاوره يې حاصلخېزه ده، سيمې، کلي او بانډې يې سمسورې دي، هغوي چې سېلاني ذوق لري، که د افغانستان په گوټ گوټ وگرځي هره خوا به يې د ونو، بوټو او شنو سيمو په ليدلو سترگې خوږې او روښانه شي، زړه ته به يې يو ډول ډاډ او سکون ورکړل شي. د دې هېواد کرنيزه خاوره بېلابېلو مېوه لرونکو ونو ته جوړه ده، مور ليدلې او تجربه کړې چې خورا ښه پاپله لري، ډېرې کليوالي خلک په کلبو کې د ميوو بڼونه لري، چې په همدې بڼونو د خپل ځان او کورنۍ لگښتونه پوره کوي.

په ځينو نورو لرو پرتو سيمو کې بيا ځنگلونو او غرونو په ټوله کې د افغانستان طبيعت او انځور ته يوه ځانگړې ښکلا وربخښلې ده او زما د نن ورځې ليکل هم د ځنگلونو ارزښت په اړه څرخي. له بده مرغه بايد ووايم چې اوس هم ځينو ځنگليزو سيمو ته نږدې د خلکو ذهنيت جوړونې په اړه سم عامه پوهاوی ندی شوی، دوي په هغه ډول چې لازمه ده د ځنگلونو په ارزښت نه پوهېږي او څوک چې پوهېږي هغوي بيا په لوی لاس د شنو ونو ملاوې ماتوي او وجودونه يې ټوټه ټوټه کوي.

ځنگلونه په يوه سيمه او هېواد کې لکه د انسان بدن کې د زړه هومره ستر رول لوبوي، که په سم ډول او ځيرکتيا يې په گټو او ارزښت وپوهېږو، بې له دې چې ځنگليزې ونې پرې کړو، ښکل به يې کړو. د طبيعت په سينه هره ونه د انسانانو، ځناورو او ټولو موجوداتو ته د ژوند پاپښت، خبر او ښېگڼې لپاره ولاړه ده، څوک چې په خپل شاوخوا چاپېريال کې د يوې ونې په ارزښت او قدر وپوهېږي، هغه بيا بشپړ ځنگل ته درنښت لري او د قدر په سترگه ورته گوري.

نږدې درې کاله وړاندې په گنو رسنېو او برېښنايي پاڼو کې يو پېغام لېږل کېده چې په راتلونکو کلونو کې يې د دودوخي د ډېرېدو له امله ځمکې ته د پېښيدونکي لوی گواښ په اړه خلکو ته مالومات وړاندې کول، د دې لوی گواښ يوازېنۍ او تر ټولو ښه حل لاره يې د نيالگېو کينول او پالل ياد کړي وو، هغه وو چې افغانستان کې هم د نيالگېو د کېنولو اشرونو کلتور خپور شو، خلک په دې وپوهېدل چې ونې او بوټي کېنول او بيا يې ساتل طبيعت ته څومره ستره گټه رسوي او په دې هم وپوهېدل چې شين چاپېريال او طبيعت هغه ډاکټر دی چې له هيڅ چا فېس نه اخلي.

ځنگلونه نه يواځې د طبيعت ښکلا کې ارزښتناک رول لري، بلکې تر څنگ يې بلها زياتې نورې گټې هم يادولی شو. ځنگلونه او ونې د دودوخي درجه زياتېدلو ته نه پرېږدي او کومې سيمې او هېوادونه

چې ځنگلونه نه لري او يا يې پرې کوي د هغه ځای د دودوخي درجه او گرمي د نورو سيمو په پرتله زياته وي او د سختو اورښتونو او طوفانونو وېره پکې شتون لري، نو ويلی شو چې ځنگلونه د سختو بارانونو مخه نيسي، اوبه خپل ځان کې جذبوي او د زورورو طوفانونو په مخنيوي کې ارزښتناک تمامېږي.

ځنگلونو په خپلو غېږو کې ډېرو زياتو ژويو او مرغانو ته د ژوند کولو فرصت برابر کړی دی، بېلابېل ځناور په خپله غېږه کې د يوې مهربانې مور په څېر روزي. په ځنگلونو کې د ځناورو او نورو بېلا بېلو ژوندېو ژوو شتون انسانانو او ټولنو ته د خبر او ښېگڼې برخه کې هم ډېر مؤثر تمامېږي. ځنگلونه د هوا په پاکوالي کې رغنده رول لوبوي، گردونه، غبار او لوگي خپل ذات کې جذبوي او هوا پاکوي. چې دا مهمه کړنه د ډېرو هغو ناروغېو مخه نيسي، چې د ناپاکې هوا له امله رامنځته کېږي. د هغو سيمو اوسيدونکي چې د ځنگلونو ترڅنگ ژوند کوي، روغتيايي وضعيت يې له نورو خلکو سره ډېر توپير لري او له روغتيا برخمن وي.

نو راځئ!

چې د ځنگلونو ښې ساتنې، بيارغونې او پاملرنې کې خپل انساني او بشري رسالت ادا کړو او هيچاته اجازه ورنکړو، چې شنې ونې او ځنگلونه له منځه يوسي، که نه د طبيعت په سينه به مو د يوې غوڅې ونې ازار په گور کې هم قرار پرېږدي.





# د کار او کورنۍ — تر اټیک لیدلوری

د ژوند او مسلک تر منځ توپیر وساتئ!

دی له کاره اوباسي. لکه دفتر کې چې ډېری کسان تک راتګ کوي، هغه ته ورته نور کارکوونکي هم ورته نظر لري. د کار او کورنۍ وخت د سمون تګلاره کړیموایر په باکسټر کمپنۍ کې د ګټورتوب له اړخه په عمل رسولې ده. اوس هر څه پورې تړلي دي چې ګټورتوب تاسې څنګه ورپېژنئ. که چېرې تاسو دې ته ځیر شئ چې د کار او کورنۍ د وخت د سمون کلتور د تېرو نهو کالو را پدېخوا په یاده کمپنۍ کې په لار اچول شوی دی، نو باکسټر دې بهیر کې د تېر په پرتله په پرتله تر ټولو وختونو ډېره ګټه په لاس راوړې ده. د تېر په پرتله یې ګټه نږدې دوه برابره لوړه شوې ده، د کارکوونکو کچه یې ۴۸،۰۰۰ تنو ته رسېدلې او همدارنګه یې په شپاړسو میاشتو کې پنځه لوي شرکتونه هم لاس ته راوړل. دا هغه څه دي چې ثابتوي د کړیموایر پلان څومره ګټور وو. هغه د کارکوونکو په کاري وختونو کې په بدلون راوستلو سره پدې وتوانېده، ترڅو داسې نوموتي کارکوونکي پلاس راوړي چې له نورو سره توپیر ولري. ځکه د کمپنۍ لخوا هغوی ته په ازادۍ ورکولو او له کورنۍ سره د ډېر وخت په تېرولو باندې دوې هم پدې تکل کې شول چې کمپنۍ ته تر پخوا دوه برابره ډېر کار وکړي. په هر وخت او دور کې ثابت شوي ده چې انسان ماشين نه دی او نه باید د یو ماشين په سترګه ورته وکتل شي، بلکې انسان احساس لري او ژوند کې د کار ترڅنګ داسې نور ډېر څه دي چې بېایي تر کار هم ورته اړین وي. د ټېکنالوژۍ دې بهیر کې په کار دا وه چې ټېکنالوژي د هغوي په ژوند کې د هوساینې او آرامۍ لامله شوې وي، خو د مثبتو ټکو ترڅنګ یې انسان دومره بوخت کړی چې کار او کورنۍ نشي سره جلا کولای، زه تر ډېره بریده پورې باور او یقین لرم چې په اوسني بهیر کې ادارې او شرکتونه د کارکوونکو کورنۍ وخت هم له هغوي څخه په یو ډول نه یو ډول لاندې کوي. هرڅه چې مې په دې لنډه مقاله کې لیکلي او یا تر تاسو رسولې، موخه او مرام مو ترې یوازې دا دی چې ادارې او شرکتونه په ورته وخت کې خپل کارکوونکي دې ټکي ته ځیر کړي، چې کار او کورنۍ دواړه اړین دي، خو کار د کورنۍ لپاره کېږي او که کورنۍ ته وخت ورنکړو او د کورنۍ وخت کې یې انصافي وکړو، نو له خپل هدف او د کورنۍ د خوشحالی سره ناسم ګام به مو پورته کړی وي. تاسو او مونږ چې هرڅه کوو د یو ښه کورني ژوند لپاره یې کوو، نو که مو کورنۍ خفه وي ژوند مو تریخ وي بیا هغه کاري اوونۍ چې له امله یې تاسو ځان ستړی احساسوئ یې مانا وي. راځئ! چې د خپلو کورنېو د خوښۍ او سوکالی لپاره کار وکړو، نه د دې لپاره چې کار مو د کورنۍ د خفګان لامل شي.



ایا مونږ او تاسو کله انګېرئ، چې د یوې ادارې یا شرکت د کارکوونکو کاري اوونۍ څه ډول وي؟ هره ورځ سهار وختي له خواږه خوږه راویښېدل، ځان تیارول او پر وخت دفتر او کار ته ځان رسول په سټراټیجیکو ټکو خبرې کول، ادارې ته د ورپېښو ستونزو د حل لار لټول، سربېره پردې د ډول ډول مراجعینو او خلکو سره لیده کاته، همدارنګه په داسې لارو چارو غور او فکر کول چې له مخې یې شرکت یا اداره د بریالیتوب لورې څوکي ته ورسېږي، مجلسونو او مرکو کې استازیتوب کول، د ادارې یا شرکت د لورې کچې معاملي تر سره کول، د ادارې په کارونو پسې سفرونو او نورو ځایونو ته تلل او داسې نور... په هرحال کېدی شي چې د ډېرو لپاره همدغه تګلاره وي، خو د ډېویډ روبینز په کتاب (د بشري سرچینو د مدیریت بنسټونه) کې لیکلي دي: هاري ایم جنسن کړیموایر چې د درملو جوړولو باکسټر نېوال شرکت رئیس دی وايي: اړینه نه ده چې د هر چاه لپاره دې کاري اوونۍ داسې وي لکه په مخکې کرېښو کې چې یې یادونه وشوه. هغه (ایم جنسن کړیموایر) خلکو ته په غوږ کې یو نوی شعار ورکړ که دنده سرته رسول اړین دي، له بل لوري د یو چا کورنۍ تر دندې هم اړینه ده. یوه کاري ورځ کې به تاسو هرورمو وویئ چې ښاغلی کړیموایر له کاره پاتې شوی او خپل کور کې د کوچني زوي سره وخت تېروي یا خپله لور ښوونځي ته بیايي، کله به د ښوونځي وروسته د هغې د فوټبال لوبډلې ته د لوبې په اړه لارښوونه کوي. ډېری وخت به همدې ته ورته ښاغلی کړیموایر د شپږو بجو وروسته پخپل کاري کې څرګند نشي. همدارنګه ښاغلی به هیڅ کله په غېر رسمي وخت کې د دندې اړوند تلفون او یا کوم بل ډول اړیکې ته ځواب ورنکړي. د دې ټولو ترڅنګ دا نه شو ویلی چې ښاغلی کړیموایر دنده نه ترسره کوي، بلکې هغه ډېر په زیار سره خپله دنده سرته رسوي. ځینې وختونه تر اتیا ساعته پورې یوه اوونۍ کې کار کوي. خو هغه هر څه په خپل طبیعت او سرعت سره په داسې ډول ترسره کوي، چې نوموړی د خپلې کورنۍ لپاره ځانګړی کړی وخت ونه نیسي. ښاغلی کړیموایر کارکوونکو ته یوه بېلګه ده، چې څه ډول کار او کورنۍ دواړو ته وخت ورکړي. د بېلګې په ډول ډیویډ اولسن چې د باکسټر شرکت د انټرنیټي پاني جوړوونکو له ډلې یو کارکوونکی دی هغه له کار ځای څخه ۵۰ میله لرې اوسېږي. نوموړی د بینځنۍ (پنجشنبې) او د جمعې په ورځ خپله دفترې دنده خپل کور کې سرته رسوي. پدې ډول نوموړي ته له خپلې کورنۍ سره د ډېر وخت تېرولو فرصت ور په برخه کېږي. اولسن پدې عقیده دی، چې د کار ځای په پرتله کور کې ډېر کار کولی شي. ځکه کور کې داسې څوک نشته چې راشي او



## که د روغتیا زېرمه



### انجینیر نجیب الله «ناصری»



ښاغلی نجیب الله ناصري د ننگرهار پوهنتون کرنې پوهنځي څخه په کال ۲۰۱۱م کې فارغ شوی دی. سربېره پر دې يې اداره او سوداګرۍ، کرنيزې سوداګرۍ، مالي او بانکولۍ برخو کې هم زده کړې ترسره کړې دي. دا مهال ښاغلی ناصري د کرنيزې پرمختيا صندوق سره خپله دنده د پور ورکړې آفسر په حيث پر مخ بيايي.



## د انار علمي نوم (Punica granatum) دی، د (Lythraceae) کورنۍ او (Punica) ډول پورې اړه لري.



کېرې او هم ورڅخه نور خوراكي ټوكي لكه واين، جيلې، مربا او آيسكريم جوړيږي او يا هم د نورو خوراكي ټوكو سره گډ خوړل كېږي: لكه په سلات باندې د تروو انارو د شريت كارول يا د انكورو د شريت سره د انارو د شريت گډول او بيا كارول د پنځه كيلو انارو څخه ۳.۳ كيلو خالص شريت په لاس راځي.

انار نږدې په هرو اوبو، هوا او هر ډوله خاوره كې وده كوي او مېوه وركوي، مگر په معتدله او نسبتاً گرمه هوا كې بڼه وده كوي. انار ډېره گرمې، وچ بادونه او ترممني لس (۱۰ -) درجو پورې سره هوا زغملي شي. د مېوې د رسېدلو وخت كې ډېرې اوبه وركول د مېوې د چاودېدلو لامل گرځي. د انارو ټكنډر په دوه ډوله كېږي، د تخم او قلمي له لارې چې د قلمي څخه لاس ته راغلي نيالگي زر حاصل وركوي. د انارو فصل هغه موسم كې چې پاني كرار كرار ټيږي او د څانگو څخه بېل او په ځمكې پرېوځي راتولېږي.

د كرنې وزارت د مسؤلينو له خولې افغانستان كې ۴۸ ډوله انار پېدا كېږي او ډېرې باغونه يې كندهار، تاشقرغان، سمنگان، فراه، نيمروز او كاپيسا ولايتونو كې شتون لري، خو كندهار د انارو د ډېر او غوره توليد له كبله هېواد كې ځانگړې ځاى لري او پېژندل شوى دى. انار د افغانستان يو د ارزښتناكو مېوه څخه دې چې په كورنيو او بهرنېو بازارونو كې خورا ارزښت لري.

افغانستان د انارو ستر توليدونكى هېواد ندى، خو دا يو حقيقت دى چې د نړۍ تر ټولو غوره انار د افغانستان د انارو له ډلې دي.

(لورن استودارد) د امريكا متحده ايالاتو د نړيوالې پراختيا استازي يو وخت يې ويلي وو: «د افغانستان انار د نړۍ تر ټولو غوره انار دى، چې خپل ژوند كې به مو ليدلي وي، دا انار سور رنگ او فوق العاده خوند لري».

د افغانستان د انارو ځانگړتيا د هغې په غټوالي، د ډېرو اوبو په لرلو او بڼكې سور رنگ كې ده. د انارو مېوې كارونه ډېر ډولونه لري. د بېلگې په ډول انار هم په تازه ډول خوړل كېږي او هم ور څخه اوبه ويستل كېږي، شريت ترې جوړيږي او پروسس كېږي. شريت يې هم په خالص ډول څښل

انار يوه جنتي مېوه ده، چې قرانكريم كې يې هم يادونه شوې ده:

«و الزيتون و الزمان ممتشاهبا و غير ممتشابه»  
زيتون او انار ورته او ناورته مېوې پېدا شوې دي.

همدا ډول د بشريت ستر لارښود حضرت محمد (ص) فرمايلي دي: «انار و خورئ ځكه هيڅ دانه يې په معدې كې ځاى نه نيسي، مگر دا چې (۴۰) ورځو پورې زړه روڼ كوي او شيطان بېرون و باسي.»

بل ځاى كې رسول (ص) فرمايلي دي: «هيڅ انار نشته مگر دا چې په هغه كې يوه جنتي دانه شتون لري او زه غوره گڼم، چې حتى يوه دانه يې هم پرېږدم.»

حضرت علي (رض) فرمايلي: «خپلو كوچنيانو ته انار وركړئ، تر څو زړه خېرې وكړي.»



د روغتيايي پوهې له پلوه يو انار د يو كس (۴۰) سلنه د ويتامين سي اړتيا پوره كوي، په همدې توگه انار د فوليك اسيد او آنتي اكسيدان غوره زېرمه ده. سربېره پردې انار د (E,C,B,A) ويتامينونو ستره زېرمه هم گڼل كېږي. انار د ځمكې پر مخ غوره او ارزښتناكه مېوه ده، چې د نورو مېوو په پرتله زياته كتوره او بېلابېل جوړښتونه لري.

د انارو خوراكي ارزښت:  
الله تعالى هر موسم كې د هماغه موسم وړ مېوې پېدا كړې دي، ترڅو انسانان د خپل ژوند د پابښت لپاره د وجود اړتياوې له دې مېوو پوره كړي. د قرآني طب څېړونكي پدې باور دي چې انار د جنتي مېوې په نوم د مني (خزان) موسم كې ځكه حاصل وركوي، چې د مني موسم كې د ونو پاني ټيږي، سمسورتيا له منځه ځي او انسانان د ستريا او ستوماني احساس كوي، د انارو خوراك سره ستوماني له منځه ځي، تر و تازه كې رامنځته كوي.

څېړنې ښايي چې انار نه يواځې د بڼكې رنگ او خوندوره او اوبه لرونكې مېوه ده، بلكې د انارو پاني، د وني پوستكې، جرړې، گل، د مېوې پوستكې او دانه يې ډېرې زياتي گټې لري، چې په لاندې ډول يې تر بحث لاندې نيسو:

- ۱- كه له خوړو وروسته خواړه انار وخورل شي، د مخ رنگ بڼكې كوي، مخ ژر نه گونځي كېږي او خواړه هم ژر هضموي.
- ۲- انار معتدل، قوي، ادرار راوړونكي او د تندې له منځه وړونكي دي.
- ۳- هغه خلك چې ډنگر دي، د خوړو انارو خوړل ورته گټور دي.
- ۴- د انارو پوستكې او جرړې د معدې او كلمو



## هيڅ انار نشته مگر دا چې په هغه كې يوه جنتي دانه شتون لري او زه غوره گڼم، چې حتى يوه دانه يې هم پرېږدم.

ستر لارښود حضرت محمد (ص) | حديث شريف





# د افغانستان انار د نړۍ تر ټولو غوره انار دي، چې خپل ژوند کې به مو لیدلي وي، دا انار سور رنگ او فوق العاده خوند لري.

لورن استودارد | د امریکا متحده ایالاتو د نړېوالې پراختیا استازې



۲۶- که انار د خوراک څخه وړاندې وکارول شي، د صفرا لپاره ګټور دي.  
۲۷- د انارو د گل جوشانده د وړيو د ناروغېو او خونړيزې لپاره درمل دي.  
۲۸- ترش انار د گرم طبيعت خلکو لپاره ګټور دي.

**افغانستان د انارو ستر توليدوونکی هېواد ندی، خو دا یو حقیقت دی چې د نړۍ تر ټولو غوره انار د افغانستان د انارو له ډلې دي.**

د غوړو سره د سوخیدلي تپ لپاره درمل دي.  
۱۹- د انارو پوستکی وچ او سره ځانګړتیا لري.  
۲۰- خور انار سور، معتدل او لږه لونده ځانګړتیا لري.  
۲۱- د وچ توخي او سپي د درد له منځه وړلو لپاره د انار سر سورې کړئ او د بادامو تېل کې ور زیات کړئ، بیا یې په اور کېږدئ، ترڅو تېل جذب کړي او وې خورئ، نو آرامښت به احساس کړئ.  
۲۲- تږش انار جنسي قوه کمزورې کوي.  
۲۳- د انارو د گل او ګلاب عصاره د سترګو د پړسوب لپاره ګټور دي، مګر کارونه کې یې باید پوره پاملرنه وشي.  
۲۴- که څوک غواړي یو ښکلی ماشوم نړۍ ته راوړي، نو د امېدواری په بهیر کې دې د ماسپخښین او ماښام خورو تر منځ انارو څخه ګټه پورته کړي.  
۲۵- د انارو خوراک مستي له منځه وړي.

چینجي له منځه وړي.  
۵- خواربه انار د توخي آراموونکي او د غیر پاکوونکي دي.  
۶- خور انار د وجود خارښت کموي.  
۷- انار اشته رامنځته کوي او که غواړئ چې ځوان پاتې شئ، نو انار وخورئ.  
۸- خواربه انار د معدې او ځيگر پیاوړي کونکي دي.  
۹- د تږشو انارو ډېر لګښت په هغه کسانو کې چې د معدې ستونزه لري، د معدې د زخم لامل یې کېدی شي.  
۱۰- د خولي د تېونو لپاره د تږشو انارو اوبه غرغره کول ښه درمل دي.  
۱۱- د بزې د دننني تېونو د درملني لپاره تږش انار جوش کړئ، تر څو ټینګ (غلېظ) شي، بیا یې د شاتو سره ګډ کړئ او په تېونو یې کېږدئ.  
۱۲- د خوړو انارو ژب انسان پیاوړی او چاغوي.  
۱۳- د انارو خوراک سره غم او خفګان له منځه ځي.  
۱۴- هغه کسان چې د خاورو خوړلو عادت لري، د انارو د ژب خوراک سره ښه کېږي.  
۱۵- د امېدواریو ښځو لپاره د انارو ژب خورل ډېر ګټور دي، چې پدې سره به روغ او په خپل وخت کوچنی نړۍ ته راشي.  
۱۶- هغه کسان چې د وینې کمښت سره مخ دي یا د ډېرې ستړیا احساس کوي، د انار د پاڼو جوشانده څخه دې د چاي په ډول ګټه پورته کړي. (۱۰ ګرامه په ۲۵۰ سي سي اوبو کې).  
۱۷- د انار د پوستکي جوشانده د ښځو د سپینو ترشحاتو لپاره ګټوره ده.  
۱۸- د انارو د مېده شویو ګلانو جوړښت د ګنځلې



۲۹- که انار د دانو (زړو) سره وخورل شي، نو د خېټې د بادونو څخه مخنیوی کوي.  
۳۰- انار د شکر ناروغۍ د مخنیوي لپاره ډېر ګټور دي.  
۳۱- که د انارو اوبه، شکره، نشابسته او د بادامو تېل سره یو ځای جوش کړو او بیا یې نیم گرم وکاروو، نومثانه پیاوړې کوي او د ادارو سیستم خلاصوي.  
۳۲- انار د ځانیاټو زیانونه له منځه وړي.  
۳۳- هغه کسان چې د سور مزاج څښتنان دي، نو انار باید د سوند (زنجفیل) او نبات (قند) سره وکاروي.  
۳۴- د انارو اوبه د خېټې او معدې شاوخوا ډېری غوړ (چرې) له منځه وړي او د وزن د زیاتېدو مخنیوی کوي.  
۳۵- که انار د هغې د دننني پردو سره وخورل شي، نو معدده صیقل کوي او زیرکیتیا زیاتوي.  
۳۶- د انارو اوبو څخه په منظم ډول ګټه اخېستل د وینې دوران تنظیموي او د زړه د حملې ګواښونه کموي.  
۳۷- انارو کې شته آنتي اکسیدان د وینې د لښته کېدو مخنیوی کوي.  
۳۸- د انارو اوبه د سرطاني ناروغېو په ځانګړي ډول د سپني سرطان او پروستات په کمښت او مخنیوي کې مرسته کوي.  
۳۹- د انارو اوبه باکټریايي او ویروسي ضد ځانګړتیاوې لري او د غاښوونو سلامتیا کې مرسته کوي.  
۴۰- د انارو د پاڼو جوشانده د مېرمنو او نجونو مېاشتنۍ ناروغۍ عادت تنظیموي.

## لس ستر حاصل لرونکي هېوادونه (۲۰۱۹م)

۱- **ایران:** د نړۍ د انارو ستر حاصل ترلاسه کوونکی هېواد دی، چې کال کې نږدې یو میلیون ټن انار حاصل ترلاسه کوي.

۲- **د امریکا متحده ایالات:** متحده ایالات نړۍ کې د انارو دوهم ستر حاصل اخیستونکی هېواد دی، دغه هېواد نړۍ کې د بېلابېلو مېوو د حاصل او لېږد له امله ښه پېژندل شوی او د انارو حاصل کې د ایران ستر رقیب شمېرل کېږي.

۳- **چین:** چین دریم قطار کې د انارو ستر حاصل ترلاسه کوونکی هېواد دی، چې د اتیایمي لسيزې په بهیر چین کې وپېژندل شول، د چین د سیچوان، یوننان او هنان سیمو کې انار ښه حاصل ورکوي.

۴. **هندوستان:** هند نړۍ کې د انارو د حاصل

له پلوه څلورمه کچه کې راځي، چې د نورو مېوو حاصل کې هم ښه نوم لري، خو انار پدې هېواد کې یو د غوره مېوو له ډلې شمېرل کېږي.

۵- **اسرائیل:** ټول اسرائیل د انارو د حاصل په وړاندې غوره آب او هوا لري، مگر ډېری حاصل یې په مرکزي او جنوبي سیمو کې دی، چې د اسرائیل د انارو لپاره اروپایي هېوادونه غوره بازار گڼل کېږي.

۶- **مصر:** مصر د انارو د حاصل شپږم ستر هېواد دی. پدې هېواد کې دوه ډوله انار ډېر پېژندل شوي او ښه بازار لري. یو یې واندرفول او بل یې بلدي دي . بلدي انار نازکه پوستکی او ښه خوند لري.

۷- **هسپانیا:** د هسپانیا بزگرانو ورستېو دوه کلونو کې د انارو حاصل ته ځانگړې پاملرنه کړېده او په

یاده موده کې یې نږدې ۲۰٪ سلنه د انارو حاصل کې زیاتوالی راغلی دی. د والنسیا او آلیکانته ښارونه یې د انارو د حاصل له پلوه ډېر پېژندل شوي دي.

۸- **ترکیه:** ترکیه نړۍ کې د انارو اتم ستر حاصل ورکوونکی هېواد دی. سربېره پر دننني کارونه بهرنیو هېوادونو ته د انارو لېږدونه هم لري.

۹- **افغانستان:** افغانستان نړۍ کې د غوره او نایابو انارو حاصل له پلوه خورا پېژندل شوی او د انارو د حاصل له پلوه نړۍ کې نهم قطار کې راځي.

۱۰- **بلجیم:** دا هېواد هم د نړۍ د انارو ستر حاصل لرونکی هېواد دی. دې هېواد کې د انارو د ډېر لگښت له امله بزگران د کور دننه بازار لپاره انار کري.



## مصاحبه اختصاصی با



# محبوب الله ننگ

رئیس تصدیق دهی بذرهای و مشاور ارشد وزیر زراعت

(سرپرست اسبق معینیت تخنیک وزارت زراعت، آبیاری و مالداري)

مجله پرمختگ



مصاحبه کننده: فاطمه شکوه

دهنده تجارب و مهارت های مدیریتی در تجارت و فعالیت های متقاضیان باشد، به آنها قرضه داده میشود.

**پرمختگ: شما چه نوع قرضه ها را منظور می نمایید و به چه کسانی قرضه می دهید؟ لطفا در این زمینه معلومات مفصل ارائه نمایید.**

آقای ننگ: یکی از اهداف صندوق انکشاف زراعت عرضه خدمات قرضه های زراعتی به دهاقین، انجمن های زراعتی، میانجی های مالی، فارم های مالداري، ماهی پروری، مرغداری، پرورس کنندگان و صادر کنندگان میوه های تازه و خشک، فابریکه های تولید آرد و سایر متشبثان عرصه زراعت می باشد. بنأ هر فرد حقیقی و حکمی که مصروف کار در سکتور زراعت باشد میتواند از قرضه های صندوق مستفید شود.

**پرمختگ: شما فعالیت های صندوق انکشاف زراعت را چگونه ارزیابی می نمایید؟**

آقای ننگ: چنانچه از دستاورد های اخیر صندوق مشاهده میگردد، با رهبری یک جوان افغان فعالیت های صندوق به مراتب بهتر شده و رو به پیشرفت است. علت همه این پیشرفت ها این است که ما و شما مشکلات خود را خوبتر و بهتر میدانیم و با دهاقین عزیز ارتباط مستقیم داریم. در ضمن، اگر کارکردهای صندوق را ارزیابی نماییم متوجه خواهیم شد که در ظرف یک سال گذشته صندوق توانست قرضه های متعددی را توزیع و نیز قرضه های صعب الحصول را از طریق مراجع قانونی جمع آوری نماید. ما در آینده شاهد پیشرفت های چشمگیری خواهیم بود.

نامبرده مصدر خدمت گردیدیم. در حال حاضر، به حیث رئیس ریاست تصدیق دهی تخم های بذر و سرپرست معینیت تخنیک زراعت و مالداري ایفای وظیفه نموده و در طول این مدت توانستم برای ریاست متذکره یک سیستم منظم را ایجاد و مدیریت نمایم.

**پرمختگ: علاوه بر بست معینیت تخنیک وزارت، شما ریاست کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت را نیز به عهده دارید؛ آیا اجرای چنین مسئولیت های عمده برایتان مشکل آفرین نیست؟ چطور به آنها رسیدگی می نمایید؟**

آقای ننگ: تشکر زنده باشید! پیشبرد ریاست کمیته اعتبارات صندوق برای بنده یک چالش نه بلکه یک فرصت است تا بتوانم ممثل صدای هر دهقان باشم و به آنها خدمت نمایم. از مدت یک سال بدین سو که ریاست کمیته اعتبارات صندوق را به عهده دارم تلاش نموده ام تا مشکلات قرضه دهی به دهاقین را حل، و قرضه های زراعتی را به آنها توزیع نمایم. با ایجاد انجمن های زراعتی توانستیم بل ارتباطی میان صندوق و دهاقین باشیم و پروسه قرضه دهی را به آنها تسهیل نمایم.

**پرمختگ: قرضه های زراعتی را در بدل چه نوع تضمینات اعطا می نمایید؟**

آقای ننگ: صندوق قرضه های زراعتی را در بدل اخذ تضمین اموال منقول (وسایل و ماشین آلات زراعتی) و غیر منقول (زمین، خانه و شرکت) که ارزش آن ۱۲۰ فیصد از مجموع اصل قرضه را تشکیل داده باشد ارائه می نماید. علاوه بر این، در صورت داشتن مدارک و شواهدی که نشان

**پرمختگ: گرچه خوانندگان با چهره جوان شما آشنا هستند، می خواهیم تمام خوانندگان مجله پرمختگ شما را بیشتر بشناسند. لطف نموده در مورد خود معلومات بیشتر ارائه فرمائید.**

آقای ننگ: بنده محبوب الله ننگ، سرپرست معینیت تخنیک وزارت زراعت، آبیاری و مالداري کشور و نیز رئیس کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت می باشم که از شش سال بدین سو، به حیث رئیس تصدیق دهی تخم های بذر مصروف خدمت به کشور می باشم. تحصیلات خویش را در عرصه های مختلف سکتور زراعتی به اتمام رسانیده و همچنان، ماستری خویش را در بخش اصلاح نباتات و جنتیک از ایالات متحده امریکا بدست آورده ام. هشت سال به حیث استاد در پوهنخی زراعت پوهنتون ننگرهار، و پنج سال در پروژه های انکشافی ایفای وظیفه نموده ام.

**پرمختگ: از چه مدت در وزارت زراعت مصدر خدمت بوده و در کدام پست ها ایفای وظیفه نموده اید؟ در ضمن به فعالیت های مهم تان در این مدت اشاره ای داشته باشید.**

آقای ننگ: در ابتدا، کار خویش را با وزارت زراعت، آبیاری و مالداري از طریق پروژه بانک جهانی به حیث کارشناس تخم بذر آغاز نمودم که نقش و کارکرد بنده در دیزاین پروژه متذکره بارز بود و در زمان تطبیق آن به حیث هماهنگ کننده پروگرام تخم های بذر ایفای وظیفه نمودم. بعداً، برای مدت یک و نیم سال به حیث مشاور تخنیک در پروژه انتقالی اتحادیه اروپا و سپس منحیت مشاور ملی تصدیق دهی تخم های بذر در پروژه

آقای ننگ: قرضه های زراعی به دهاقین و متشبهین کمک می نمایند تا تجارت خویش را وسعت داده تا سکتور زراعت نیز انکشاف یابد. وزارت زراعت، آبیاری و مالداري پلان دارد مکانیزم های تشویقی و برنامه های آگاهی دهی خویش را گسترش داده تا کوپراتیف های زراعت، متشبهین و دهاقین از فواید قرضه های زراعی مستفید شوند و همچنان صندوق انکشاف زراعت نیز برنامه های مفید و موثر آگاهی دهی را روی دست دارد تا تمام تجارت پیشه های زراعی از این فرصت های قرضه دهی آگاه شوند.

### پرمختگ: میعاد قرضه های صندوق برای چه مدتی است؟

آقای ننگ: میعاد قرضه های صندوق انکشاف زراعت نظر به نوعیت تجارت مشتری متفاوت میباشد. هر تشبث یا کاروبار زراعی میتواند به میعاد های مختلف قرضه دریافت نماید. حداقل میعاد قرضه یک سال و حداکثر آن الی پنج سال می باشد.

### پرمختگ: صندوق انکشاف زراعت با چه تفاوتی نسبت به سایر نهادهای قرضه دهنده/بانک ها قرضه را به دسترس دهاقین و متشبهین قرار میدهد؟

آقای ننگ: یک دهقان یا متشبهت بخش زراعت اکثراً با تکتانه بسیار بلند از بانک ها قرضه دریافت می نماید که بازپرداخت آن مشکل می باشد. اما صندوق انکشاف زراعت با تکتانه اندک برای دهاقین و متشبهین قرضه توزیع مینماید تا هر دهقان و متشبهت بتواند قرضه بگیرد و تجارت خویش را رونق و توسعه دهد.

### پرمختگ: پیام شما برای خوانندگان مجله پرمختگ و کارکنان بخش زراعت چیست؟



آقای ننگ: پیام من برای خوانندگان مجله پرمختگ و کارکنان بخش زراعت این است که سکتور زراعت یک بعدی نه بلکه دارای ابعاد مختلف می باشد. سکتور خصوصی باید با وزارت زراعت، آبیاری و مالداري و صندوق انکشاف زراعت همکاری باشد تا مشکلات مالی دهاقین و تجارت پیشه های زراعی حل و باعث رشد سکتور زراعت کشور گردد.

آقای ننگ: بله، فعلاً صندوق انکشاف زراعت در پنج زون فعالیت دارد و هدف ما این است که فعالیت های صندوق به ۳۴ ولایت افغانستان گسترش یابد و هر دهقان، هر مالدار و هر باغدار از طریق کوپراتیف ها و انجمن های مربوطه از این قرضه ها مستفید گردد.

### پرمختگ: به ولایت بامیان می آیییم؛ کچالوی بامیان از شهرت و بازار ملی و بین المللی برخوردار است و صندوق در توسعه کشت کچالو در این ولایت خدمات ارزنده ای را عرضه کرده، دست دهاقین نیازمند را گرفته است و صدها میلیون افغانی قرضه های اسلامی را به کوپراتیف ها اعطا نموده است. از نظر شما در این ولایت چه نوع تغییراتی رونما گردیده است؟

آقای ننگ: طوریکه ما میدانیم بامیان یکی از ولایات مرکزی می باشد که بخش اقتصادی آن رشد و توسعه نیافته است و کچالو عمده ترین محصول زراعی این ولایت به شمار می رود.

صندوق انکشاف زراعت از طریق اعطای قرضه به کوپراتیف های زراعی کمک نموده است تا تخم های با کیفیت را خریداری و حاصلات شان از لحاظ کیفیت و کمیت افزایش یابد.

### پرمختگ: دهاقین چطور میتوانند استفاده اعظمی را از قرضه های صندوق داشته و تجارت زراعی خویش را پیش ببرند؟

# علت پیشرفت ها و دستاوردهای اخیر صندوق به رهبری یک جوان افغان اینست که ما و شما مشکلات خود را بهتر میدانیم و با دهاقین مان ارتباط مستقیم داریم.

## پرمختگ: تا جایی که ما در مورد فعالیت های صندوق معلومات داریم فهمیده میشود که قبلاً رهبری این صندوق به عهده روسای خارجی بود که دستاوردهای ملموسی نداشتند. مدتی است که یک جوان افغان رهبری صندوق را به عهده گرفته و پیشرفت ها و دستاوردهای مثبتی هم در قبال داشته که نتایج آن به نفع کشور و شهروندان اند. راز آن در چه نهفته است؟

آقای ننگ: ما از همکاران خارجی خود تشکری می کنیم که به افغانستان آمده و در بخش های مربوطه با تخصص خاص با ما همکاری می نمایند؛ اما افغان ها که افراد همین جامعه اند بیشتر میتوانند درک نمایند تا چه نوع خدمات برای مردم مؤثرتر واقع می گردد. در گذشته زمانی که رئیس صندوق انکشاف زراعت خارجی بود، دستاورد های صندوق در قسمت اعطای قروض و جمع آوری مجدد آن خیلی کند بود و صرف به شرکت های بزرگ خدمات قرضه دهی ارائه میگردد. بر علاوه، در شرایط سخت کرونا، زمانیکه اکثر ارگان های دولتی و خصوصی تحت شرایط شدید قرنطینه قرار داشتند، از آنجاییکه من آگاهی دارم، اکثریت کارمندان صندوق با وجود ابتلا به بیماری مهلک کرونا باز هم به کار خویش ادامه داده و لحظه ای از خدمت رسانی به مردم افغانستان دریغ نوزیدند و هم زمان با آن توانستند چندین جلسه کمیته اعتبارات را دایر نمایند تا قرضه ها منظور و به متقاضیان توزیع گردند. این خود نشان دهنده رهبری موفق یک جوان افغان و تیم پر تلاش صندوق می باشد که واقعاً زحمات شان قابل قدر است.

## پرمختگ: جهت بهبود و شکوفایی هرچه بهتر سکتور زراعت، صندوق چه برنامه هایی برای آینده در نظر دارد؟

آقای ننگ: آرزومندم که صندوق بتواند از طریق خدمات قرضه دهی در تمام ولایات دهاقین را تحت پوشش قرار دهد. با این کار نه تنها پول صندوق هدر نمی رود بلکه به دهاقین کمک مالی صورت میگردد. در شرایط فعلی، افغانستان نمی تواند بانک انکشاف زراعی ایجاد نماید. بنأ، صندوق انکشاف زراعت جایگزین خوبی برای بانک زراعی جهت فراهم نمودن قرضه های زراعی به سکتور زراعت در افغانستان می باشد.

## پرمختگ: از اینکه صندوق دارای دفاتری به سطح زون میباشد، آیا در نظر دارید تا فعالیت های آنها به سطح ولایات هم گسترش یابد؟

# د شرکتونو حقوقي بڼې

لیکونکی: احمد ضیا

**سوداګریز شرکتونه:** رسمی کاروبار او یا سوداګریز شرکتونه د څو کسانو ګډون دی، چې په یوه یا څو موضوعګانو کې د سوداګریزو معاملاتو د ترسراوي په موخه رامنځته کېږي. دلته مور پنځه ډوله د سوداګریزو شرکتونو حقوقي بڼې تر بحث لاندې نیسو، چې عبارت د انفرادي، تضامني، ګډ تضامني، سهامی او محدود المسؤلیت څخه دي چې هر یو ځانته ګټې او زیانونه لري.

## ۱. انفرادي سوداګری (Sole Proprietorship)

انفرادي سوداګری هغه ده چې څښتن یې یوازې یو تن وي، د نورو تشبثاتو په پرتله ډېره ساده وي او په پوره آسانی سره پیلېږي.

- د تشبث څښتن ټوله ګټه ټولوي خو نامحدوده مسؤلیت لري.
- د شخصي او سوداګریز عاید ترمنځ توپیر نه کېږي، ځکه نو د سوداګری عاید د شخصي عاید په توګه د مالي وړ ګرځي.
- د سوداګری پابښت یې د څښتن تر عمره تړلی دی.
- د شرکت پانګه د څښتن تر پانګې پورې محدوده وي، له دې امله نوي فرصتونه نه شي تر لاسه کولی.
- د سوداګری مالکیت یې ستونزمن وي، ځکه چې ټوله سوداګری باید وپلورل شي.

## ۲. تضامني شرکتونه (Partnerships)

تضامني شرکتونه د انفرادي په شان وي، خو پدې ډول شرکت کې دوه یا له دوو ډېر څښتنان وي او همدارنګه ټول شریکان نامحدوده مسؤلیت لري، ګټه او زیان سره وېشل کېږي او د شرکت د تګلارې پر بنسټ ګټه او زیان د دوی ترمنځ وېشل کېږي.

- تګلاره کېدی شي نالیکې وي او یا هم په لیکې بڼه وي.
- شریکان نامحدود مسؤلیت لري او د یوه شریک د مړینې سره سم او یا که یو شریک د شرکت د څرخلاو نیت ولري، پدې وخت کې شراکت له منځه ځي.
- ټول عاید د شخصي عاید په توګه د مالي وړ ګرځي او د شرکت پانګه د شریکانو تر پانګې محدوده وي.
- مالکیت په آسانه توګه نه اړول کېږي، ځکه د داسې کولو لپاره باید نوی شرکت جوړ شي.

- د محدود المسؤلیت لرونکي شریکانو ونډه کېدی شي، د شرکت د له منځه تللو پرته وپلورل شي، خو د نوي شریک پیدا کول چې یاده ونډه واخلي، ستونزمنه وي.
- د داسې شرکتونو منفي ټکي عبارت دي له: نامحدود مسؤلیت، د شرکت محدود پابښت او د ملکیت د اړولو د پروسې پېچلتوب چې د شرکت پر ودې او پرمختګ منفي اغېز لري او مخه یې نېسي.

## ۳. ګډ تضامني شرکتونه (Special Partnerships)

هغه شرکت چې تر ټاکلي سرلیک لاندې د سوداګری د ترسراوي په موخه جوړېږي او د شرکت د پورورو په وړاندې د هغه د یو یا څو تنو شریکانو مسؤلیت نامحدود او د یو یا نورو شریکانو مسؤلیت یې په یوه ټاکلي پانګه کې محدود وي، دا شرکت ګډ (مختلط) تضامني شرکت بلل کېږي.

- په ګډو تضامني شرکتونو کې د تضامني شرکت ځانګړي احکام معتبر دي.
- محدود المسؤلیت شریکان د شرکت د چارو د ادارې واک لري.
- د اداره کونکو د واک څخه په وتلو معاملاتو کې رايه ورکولی شي.

## ۴. سهامی شرکتونه (Corporations)

سهامی شرکت د هغه شرکت نوم دی، چې تر یوه ټاکلي سرلیک لاندې د سوداګریزو معاملو دپاره جوړ شوی او د هر شریک د مسؤلیت اندازه د هغه د برخې په اندازه پورې محدوده وي.

- یو سهامی شرکت په حقیقت کې یو ځانته حقوقي شخص دی، چې له خپلو مالکینو جلا دی او د یوه حقیقي شخص په څېر زیات حقوق، دندې او امتیازات لري.
- کولی شي پېسي پور کړي، یو ملکیت رانیسي، هم مدعي او هم مدعي علیه شي، کولی شي په تړونونو کې دنده شي.
- په سهامی شرکت کې شریک کولی شي، بل سهامی شرکت کې سهم ترلاسه کړي.
- د سهامی شرکتونو د جوړولو پروسه د نورو شرکتونو په پرتله پېچلې ده او د ثبتولو وخت کې باید اجازه لیک او نظام لیک ترتیب کړي.
- اجازه لیک کې د شرکت نوم، د شرکت د پابښت

- مهال، د سوداګری موخه، د شریکانو ډېر نه ډېر شمېر او داسې نور یادېږي چې دغه مالومات باید د دولت سره ثبت شي.
- په نظام لیک کې هغه قوانین یادېږي، د کوم په بنسټ چې شرکت خپلې چارې ترسره کوي لکه د مدیره هیئت ټاکل او داسې نور...
- قوانین د شرکت لوبوالي په څرنگوالي توپیر لري.
- د نظام لیک قوانین کېدی شي د شریکانو لخوا وخت په وخت بدل شي یا لږ او ډېر شي.
- سترو سهامی شرکتونو کې مدیران او شریکان یا خاوندان بېلې بېلې دي.
- شریکان مدیره هیئت ټاکي چې هغه بیا مدیران د شرکت د چارو د پرمختګ لپاره ګماري.
- د شرکت مالکیت په آسانی سره اوږدلی شي او د شرکت پابښت محدود نه وي.
- پورونه په خپل نوم اخیستلی شي او شریکان د سهم په اندازه مسؤل دي.
- شرکت کولی شي د برخو په پلورولو پانګه ترلاسه کړي.
- شرکتونه کېدی شي ډېر شریکان ولري لکه د T AT & شرکت چې ۴,۸ میلیونه شریکان لري او ۳,۸ بېلیونه برخې یې پلورلي دي.
- منفي ټکي یې دا دي چې دوه ځلي باید مالیه ادا کړي، یو ځلي د شرکت په کچه او بل ځلي کله چې هره برخه لرونکی خپله برخه ترلاسه کړي.
- د سهامی شرکتونو اړوند قوانین یو هېواد له بل سره توپیر لري، خو د مسؤلیت محدود والی او د عامه ملکیت اړخونه یې پر ځای پاتې دي.
- دا ډول شرکتونه **Limited, Public Limited, Company, Joint Stock Company** نومېږي.

## ۵. محدود المسؤلیت شرکتونه (Limited Companies)

هغه دي چې پانګه یې په برخو نه وېشلې کېږي او د پانګوالو مسؤلیت یې تر متحده پانګې پورې محدوده وي او همدارنګه په محدود المسؤلیت شرکت کې د شریکانو شمېر لږ دوه او ډېر یې پنځوس تنه دي او پانګه یې باید تر سلو زرو افغانیو لږه نه وي.

- شرکت د یو یا څو مدیرانو له خوا چې د شریکانو له خوا وي له بهره ټاکل او اداره کېږي.
- د یوه شریک په افلاس یا مړینې سره شرکت له منځه نه ځي. د دوو شریکانو په صورت کې نوی شریک د متوفی ځای نیسی.



## تبلي بوتې/نباتات

افغانستان د نړۍ د بې وزلو هېوادونو له ډلې دی، چې کرنیز پرمختګ کې یو پرمختللی کرنیز هېواد پېژندل شوی او کرڼه یې په لومړي قطار کې ځای لري. سیندونه یې روان دي، خو د کرنې لپاره څه چې د څښلو لپاره هم د اړتیا وړ اوبه نلري، زمونږ کرنیزې ځمکې ډېرې للمې دي، ډېرې کرنیزې ځمکې د ځمکې لاندې اوبو څخه په ګټه اخیستنې لکه کارېزونو، کوهیانو او اړتونو له لارې اوبه کېږي، چې دې وروستېو کې دا اوبه کمې څه چې ځینو ځایونو کې پوره وچې شوي هم دي، هېواد کې څه د پاسه څلور لسيزو جګړو د اوبو سرچینې هم د کمښت سره مخ کړې دي، نو پکار ده چې د کرنې پراختیا په موخه کار وکړو او هغه بوتې وکړو، چې ګټه یې ډېره او د اوبو لګښت یې کم وي او باید هېوادوالو ته وپېژندل شي.

---

الحاج دېلوم انجینر سید رقیب شاه هاشمي

---



# ۱. مالوج (Cotton)

مالوج (پنبه) د گل لرونکو بوټو له ډلې ده، چې د *Malvaceae* په کورنۍ او د *Gossypium* په جنس پورې اړه لري. دا بوټی عمودي نیله لري، د هغې د ساقې (ډنډې) لوړوالی د ۱۶۰-۶۰ سانتي مترو او په هغو ځایونو کې چې معتدل (ترم) ژمی لري، تر پنځو مترو پورې رسېږي.

## د مالوج تولید په هېواد کې :

د پنبې بوټی د صنعتي بوټو له ډلې هغه بوټی دی چې په گرمو سیمو کې ښه حاصل ورکوي او لږو اوبو ته اړتیا لري، چې د مالوجو څخه د ټوکرانو جوړولو کې، د پنبه دانې څخه تیل او کنجاري لپاره، پانې یې د څارویو خوراک او د پنبې بوټي د سوخت او کاغذ جوړولو لپاره پکار وړل کېږي.

## د پنبې وتییز (اقتصادي) ارزښت:

د پنبې کرنه او تولید نه یوازې د کرنې د خصوصي سکتور پیاوړتیا او د هېوادونو د اقتصاد له پلوه ارزښت لري، بلکې په تولید، پروسس او صنعت کې د زیاتې بشري قوې په کار اچول کېدولو لامل کېږي، په تېره بیا په وروسته پانې هېوادونو کې چې ساینس او تکنالوژۍ ډیر پرمختگ



نه دی کړی او د کرنیزو ماشین الاتو څخه د گټې اخېستې دود نه لري. افغانستان کې پنبه د مهمو محصولاتو څخه ده چې د بهرنیو اسعارو د لاسته راوړلو لپاره له وچې مېوې او قره قل څرمنو څخه وروسته په دریمه درجه کې ځای نېسي. د نړۍ د نورو هېوادونو په پرتله افغانستان کې د پنبې کر کم دی چې د هغې یو اصلي لامل د عصري تکنالوژۍ نشتوالی دی. افغانستان کې له پخوا زمانو راهیسې دوه ډوله پنبه کرل دود لري چې حاصلات یې کورنۍ اړتیاوې پوره کوي او عبارت د کوکلي او چکتو څخه دي. پورتنی ډولونه د هېواد په سوېلي سیمو لکه: پروان، فراه او د هېواد ختیځو او نورو سیمو کې کرل کېږي.

هېواد کې د پنبې ځینې مهم ډولونه عبارت دي له Acala-۴۲، Acala-۴۱، Acala-۴۰، Acala-۳۷، Acala-۱۵، اورامین ۱۵۱۷م او نور یې لکه (Cim ۱۰۹)، نایاب ۹۲ له هند، ویرامین له ایران، Acala-۱۰۸F او Acala-۱۳۸F له تاشکند او ازبکستان څخه دي، چې د افغانستان د شرابطو سره د توافق وروسته کرل شويدي. له غوړیو پرته له پنبې څخه صابون، گلیسرین او گریس هم لاس ته راځي. د کاغذ په صنعت کې هم په ډېره لوړه کچه کارول کېږي.

د هېواد ۵۰ سلنه پنبه د سوېلي ولایتونو لکه بغلان، تخار او بلخ څخه لاس ته راځي، په هر هکتار ځمکه یې له دوه ټنو څخه زیات حاصل لري.

# ۲. لمر گلی (Sunflower)



علمي نوم یې (*Helianthus Annus*) دی، د composite د کورنۍ پورې اړه لري. نژدې د لمر گلي ۶۷ کرنیزې ډولونه پېژندل شوي دي او برسېره پرکرنیزو ډولونو ډېر شمېر د څو کلنو زینتي بوټو (Ornamental) او هرزه وښو په شکل هم شتون لري. لمر گلي یو کلن بوټی دی، د ساقې لوړوالی یې تر ۲.۵ مترو پورې رسېږي. لمر گلي د تېل لرونکو مهمو بوټو له ډلې دی او په نړۍ کې یې د تېل لرونکو بوټو ۸۰ سلنه سیمه نیولې ده. د لمر گلي تخم کې له ۵۰ تر ۵۲ سلنې تېل شتون لري. د تېلو ویستلو څخه وروسته ترې تر ۴۰ سلنه زیاته کنجاره په لاس راځي. د لمر گلي کنجاره ۳۵-۳۰ سلنې پورې پروتیني مواد، ۱۰ سلنه غوړي او تر ۲۰ سلنه پورې کاربوهاډرېټ لري. د لمر گلي غوړي په خوړو کې خونډور وي.

د لمر گلي ډنډه، پانې او گل په اسانۍ سره سالیج کېږي چې ډېر کاربوهاډرېټ لري، همدا رنگه دا سالیج په ډېره کچه پروتین او کاروتین لري، د لمر گلي ډنډې د سوخت لپاره کاروي، ايری یې تر ۳۵ سلنه پورې پوتاشیم اکساید لري او د پوتاشیم د کارونې لپاره چې د پوتاشیم لرونکې کیمیاوي سرې د برابرولو د اړتیا وړ ماده ده.

لمر گلي د مچبو ساتنې په پراختیا کې هم ډېر ارزښت لري. د هېواد په سوېلي او ختیځو ولایتونو کې د غوړو د تولید لپاره کرل کېږي چې یو جریب ځمکې څخه ۶۰۰-۵۰۰ کیلو گرامه د لمر گلي د تخم دانې لاس ته راځي.

# ۳. زغر (Flax)



علمي نوم یې (*Linum usitatissimum*) او د *Linaceae* کورنۍ پورې اړه لري. د صنعتي بوټو له ډلې څخه یو کلن بوټی دی چې تخم یې ۴۸-۴۲ سلنه پورې غوړ لري. له غوړیو څخه یې په کیمیاوي صنایعو، د څرمنې په صنعت کې، د اوبدلو په صنعت، د صابون جوړولو او کاغذ جوړولو په صنایعو کې کار اخېستل.

د زغرو کنجاره په منځني ډول ۳۳ سلنه پروتین، ۸،۶ سلنه شحم، ۶-۳ سلنه کاربوهاډرېټ او ۸،۷ سلنه سلولوز لري. د زغرو کنجاري څخه د شیدو او غوښینو غواگانو د تغذیې لپاره کار اخېستل کېږي. د زغرو د مېده وښو څخه د پسونو د تغذیې لپاره گټه اخېستل کېږي. د زغر بوټی د هېواد په سوېلي ولایتونو کې د غوړیو د لاسته راوړو لپاره کرل کېږي.

توليد، د مصنوعي توکو، رنگونو او پلاستيک جوړولو کې کارول کېږي او کاسين ماده هم ورڅخه په لاس راځي.

د سائبينو تر ټولو ډېر حاصل هسپانيه کې (۲.۵۲) ټنه، ايټاليا کې (۲.۵۱) ټنه، کاناډا کې (۲.۲۷) ټنه او ارجنټاين کې (۲.۳۱) ټنه له مخې هکتار ځمکې څخه راپور ورکړ شوی دی.

افغانستان کې هم د سائبينو کر دود موندلی او د پروټيني موادو ښه سرچينه جوړوي. افغانستان د جغرافيوي موقعيت له پلوه د سائبينو د کر لپاره وړ دی. د څو کالو راپدېخوا افغانان له سائبين بوټي سره آشنا شوي دي.

## مصور (Safflower)

# ۰۶



علمي نوم يې (*Carthamus tinctorius*) دی، د غوړيو داستحصال په خاطر کرل کېږي، خوراكي او صنعتي ارزښت لري. د ښه او پاکېښته فصل دانې يې ۲۹-۳۲ سلنه پورې غوړي لري. د مصور بې پوتکي دانو څخه د خوراک غوړ او د پوتکي لرونکو دانو څخه يې د تېلو او تخنيکي غوړيو لېناليموم د استحصال په منظور گټه اخېستل کېږي. مصور د وچوې په مقابل کې مقاوم دي، نو هغه د بيدې، سايلج او شنوخوراکو په منظور په هغو للمي ځمکو کې چې د منځني حد اورښتونه لري او نيمه دښتې سيمې دي، کرل کېږي.

## زیتون (Olive)

# ۰۷



د زيتون ونه په تودو سيمو کې چې د مديترانه اقليم ولري ښې لاسته راوړنې لري. هېواد کې يې ځنگلونه او باغونه د ننگرهار او کونړ ولايتونو کې ليدل کېږي. د هغه لوړ اقتصادي، طبي او صنعتي ارزښت له مخې چې دغه بوټي يې لري د هېواد په لومړي او دويم پنځه کلن پلان کې (۱۳۵۳-۱۳۴۰ ه ش) او (۱۳۴۵-۱۳۴۱ ه ش) پورې د زيتونو د باغونو کرل د ننگرهار د ناوې د پراختيا په پروژه کې شامل شول چې څلور لوي ميکانيزه فارمونه هم په سيمه کې وکرل شوو او وروسته بيا په ۱۳۶۴ل کال کې د هډې سيمه کې د زيتونو د پروسس، اچارو او غوړيو ايستلو يوه مجزه فابريکه پرانېستل شوه او په کار يې پېل وکړ. د زيتونو باغونه چې په تدريج سره د حاصل ورکولو مرحلې ته رسېږي د هغه ميوه راټولوي او دغه فابريکې ته لېږدول کېږي.

د زيتون بوټي د ټول ژوند په دوران کې ډېرې پالنې ته اړتيا لري لکه د ځانگو پرېکول، ځمکه نرمول په خپل وخت دوا پرې شيندل، اوبه خور او کيمياوي سره ورکول. کله چې د زيتونو دانې په ونه کې پوره اندازې ته ورسېږي، نو شينوالي کې ځيني يې د اچار جوړولو لپاره فابريکې ته وړل کېږي، خو ځيني نور يې په ځانگړي ډول د غوړيو لپاره ساتل کېږي. د غوړيو د تر لاسه کولو لپاره د زيتونو دانې په ونه کې تر هغه پرېښودل کېږي، چې داني په پوره توگه تورې شي، بيا پر لاس د ونې څخه راټولېږي او په ځانگړوکرېټونو کې فابريکې ته لېږدول کېږي. د زيتونو فابريکه کې د بېلابېلو محلولونو د تېرېدو څخه وروسته د عصري او مدرنو ماشينونو له لارې د فني او مسلکي پرسونل د ځانگړي پاملرنې په واسطه ترې غوړي ويستل کېږي. دغه غوړي ۱۰۰ سلنه خالص طبيقي او خوراكي ارزښت لري.

## شرشم (Mustard)

# ۰۴



شرشم يو ډېر پخوانی تېلي يوکلن بوټی دی چې لوړوالی يې له ۶۰-۹۰ سانتي مترو پورې رسېږي. د شرشمو دانې ۴۰ سلنه تېل لري. د شرشمو تېلو څخه په پخلي او تخنيک کې، د فولاد جوړولو په صنعت کې د فولادو د مکدر کولو لپاره او د صابون او ربر په توليد کې ترې کار اخېستل کېږي. د شرشمو کنجاړه ۳۵ سلنه پروټيني مواد لري چې د حيواناتو د خوړو لپاره په کار وړل کېږي. شرشم د شاتو ښه توليدونکی بوټی دی. د شرشمو تخم د نيمه مضره تېلو زيات مقدار لري.

## سائبين (Soybean)

# ۰۵



علمي نوم يې (*Glycine max*) دی، د نړۍ له ډېرو مشهورو حبوباتو څخه دی، د خپل هر اړخيز ارزښت له امله هر کال په ټوله نړۍ کې د ۵۶ ميليون هکتارو څخه په زياته ځمکه کرل کېږي. د دې بوټي اصلي توليد د هغې دانې دی چې د ۴۵-۳۵ سلنه پورې پروټين او د ۲۶-۱۷ سلنه پورې غوړ لري، چې د پروټينو او نباتي غوړيو مهمه سرچينه جوړوي.

د سائبينو خامو دانو څخه د سابو په توگه کټه اخېستل کېږي او کله کله هم د سلاډ په ډول خوړل کېږي. د پخو دانو څخه يې ډول ډول خواړه تيارولی شو، په صنعت کې ورڅخه شيدې، کوچ، پنېر، چکه او غوړي په لاس راوړي. د خوراكي توکو په ډول برسېره د سائبينو دانې د صنعت د بېلابېلو ډگرونو لپاره ښه توکي جوړوي.

د سائبينو له غوړيو څخه په عطر، د نوکانو د رنگ، سرپښ، گليسرين، صابون او شمعي جوړولو کې کار اخېستل کېږي. د **Lecithin** ماده چې په فرعي توگه د غوړيو په خوا کې په لاس راځي د زيات ارزښت درلودونکې ده. د دې مادې څخه د خوراكي توکو د توليد په صنعت کې د سينگار توکو او درملو په جوړولو کېښي د ښه ثبیت کوونکي او محلل په توگه کټه اخېستل کېږي.

د سائبينو کنجاړه چې د غوړيو د توليد څخه وروسته لاس ته راځي هم څو اړخيزه کارول کېږي. د ښې پروټيني محتوا د لرلو له کبله د خوراكي توکو د خامې مادې په توگه ورڅخه کار اخېستل کېږي او اهلي څارويو د خوراكي لپاره ور څخه کټه اخلي. د سائبينو کنجاړه د کيمياوي سرې په





# د سوداگریز پلان برځې

مشفق الرحمن محمودی

اوسني ازاد بازار کې د رقابت او سیالی کولو لپاره اړینه ده، چې هر متشبث او سوداگر کاروباري فرصت او وخت وپېژني او د هغه د لاسته راوړلو لپاره هر اړخیزه اندونه، طرحې او پلانونه ترتیب کړي، نو اړینه ده چې سوداگریز فرصت په دقیق ډول وپېژندل شي او د تحلیل او ارزونې څخه وروسته یې د عملي کولو لپاره هڅه وشي.

غوره متشبث او سوداگر ته د فرصت پېژندنې څخه وروسته لازمه ده چې د هغې د لاسته راوړلو لپاره په اړینو مالي او بشري سرچینو فکر او په ښه توګه یې ارزونه وکړي، د مالي او بشري سرچینو ترڅنګ د تولیداتي توکو او چوپړتیاو لپاره په بازار موندنه هم فکر وکړي، ځېنې وخت د نوو سوداگریزو چارو د پرمختګ لپاره یواځې د شرکت پانګه بسنه نه کوي او د اړتیا وړ پانګې د لاسته راوړلو لپاره بېلابېلو مالي بنسټونو ته باید مراجعه وشي، د مالي سرچینو د لاسته راوړلو لپاره باید مالي بنسټونو ته قناعت ورکړل شي او د نوې پانګې اچونې په اړه باید تفصیلي، تشریحي او قناعت وړکونکي مالومات ورکړل شي، ترڅو پور وړکونکي پانګوال او سوداګر په بشپړه توګه چمتو شي چې په اړونده برخه کې پانګه اچونه وکړي.

نو پدې بنسټ اړینه ده چې متشبث او سوداګر د اړتیا وړ سرچینو د لاسته راوړلو لپاره او همدارنګه د هغې څخه په راتلونکي کې د ګټې د ارزونې او تمویل کوونکو ته د قناعت په موخه اړینه ده چې سوداګریز پلان جوړ کړي، تر څو د پانګونې یاد شرکت د پرمختګ، مالي او اقتصادي لاسته راوړنو لپاره څرګند او ګام په ګام لارښوونې وړاندې کړي.

ګټه واخېستل شي، ترڅو د توکو، چوپړتياو او توليداتو اړوند مالومات او پېغام په سمه توګه ور رسول شي او د بازار موندنې د خبرتياوو د خپراوي موده او وخت او دېته ورته نور اړوند موضوعات هم په همدې برخه کې شاملېږي.

### ۳. مديريتې او اداري پلان:

مديريت او اداره د سوداګرۍ او کاروبار پرمختګ کې خورا اړين رول لري، سوداګريز پرمختګ او برياليتوب د کارکوونکو د منظمې ادارې او مالي مديريت پورې تړلی دی. دې برخه کې اړينه ده، چې پي يادونه وشي، چې کاروبار د چا په لاس پرمخ وړل کېږي، که کاروبار د انفرادي متشبت له لارې پر مخ وړل کېږي، باند خپلې وړتياوې په اړونده برخه کې په ګوته کړي او همدارنګه دا هم بايد ياد شي، چې په اړونده برخه کې څه ډول مرستې ته اړتيا لري.

که چېرې د کاروبار جوړښت يا بڼه د شراکت پر بنسټ وي، نو بايد اړوند مالومات شريک شي او د ټاکل شويو شريکوالو د چارو او د کاروبار پرمختګ کې د دوي ونډه، کاري تجربه، پخوانۍ دندې، مسؤليتونه، ظرفيت او پوهې اړوند اسناد او مالومات ځای پر ځای شي.

د مديريتې او اداري پلان په جوړښت کې بايد لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړل شي: پخوانۍ کاروباري تجربې تر کومه بريده دې برخه کې مرسته کولی شي؟ پدې اړه د کمزورۍ ټکي کوم دي او څرنګه پي مجرا کولی شو؟ د شرکت مديريت او رهبرۍ کې بايد څوک ځای ولري، د دوي دندې او مسوليتونه څه دي؟ د مديريت او اداري د قوت او کمزورۍ ټکي کوم دي؟ او په کومه کچه تنخواګانې او نور امتيازات بايد ورکړل شي او داسې نورو پوښتنو ته بايد ځواب ورکړل شي.

### ۴. مالي پلان:

غوره مالي مديريت د شرکت د ګټې او عايد د زياتوالي لامل ګرځي، هر متشبت او سوداګر پدې هڅه کې دی، چې مالي سرچينې په سمه توګه منظمې او ور څخه له ټولو ډېره ګټه پورته کړي. يو متشبت او سوداګر ته اړينه ده چې د غوره مالي مديريت لپاره پاليسي جوړه او د هغې په پلي کولو کې کولې اجرات وکړي، د مالي پلان دې برخه کې د تمويل او مالي حسابونو اړوند، لاندې ټکي بايد په پام کې ولرو: د کاروبار د پيل لپاره ټول ټال څومره پانګې اچونې ته اړتيا ده؟ څه ډول او څرنګه بايد پانګه وکارول شي؟ څومره پور ته اړتيا ليدل کېږي او همدارنګه د پور شويو پيسو بيا ورکړه بايد کله او څه ډول ترسره شي؟ د راتلونکي کال لپاره بايد په کومه کچه توليدات ولرو او همدارنګه په کومه کچه بايد د توليداتو توکو او چوپړتياو څرخلاو وشي، ترڅو د شرکت لګښتونه جبران او ګټه ترلاسه کړو؟

د مالي پلان دې برخه کې بايد ټول اړوند مالي اسناد او د تېرو کلونو بېلانسونه، حسابونه او د اړتيا پر مهال د راتلونکي کلونو لپاره فرضي بېلانسونه او مالي حسابونه ترتيب او بشودل کېږي، که چېرې کاروبار پخوانی وي، نو بايد د تېرو څو کلونو مالياتي اظهارنامې او اړوند مالي حسابونه هم وښودل شي او همدارنګه د شرکت د عايد ګټې، لګښتونو او څرخلاو اړونده وړاندوينه او احتمالي ارزونې هم وښودل شي.

شرکتونو د توليداتو او چوپړتياو سره په څه کې دي او داسې نور مالومات؟ ترڅو د پېرودونکو د خوښې او بازار کې د سيالي کولو جوګه شي.

### سوداګريز ځای (موقعيت):

سوداګريز ځای ټاکنه د کاروبار په بريا او ناکامۍ کې بنسټيز او رښه ونډه لري. دې برخه کې بايد يادونه وشي چې د توليداتو د څرخلاو لپاره څه ډول چاپېريال، سببي او ودانۍ ته اړتيا ده چې پېرودونکي ورته لاس رسې ولري او همدارنګه کوم ډول ټرانسپورت او اړوندې آسانتياوې دي په پام کې دې ونيول شي؟

### ۲. د بازار موندنې پلان:

پېرودونکو ته د توکو او چوپړتياو د کارونې اړوند ځانګړتياوو او مالوماتو د پېژندنې لپاره اړينه ده، چې د بازار موندنې پلان جوړ شي، کوم چې د توکو د څرخلاو او د کاروبار پرمختګ کې بنسټيزه ونډه لري. لومړی بايد پېرودونکي په څير سره د عمر، جنسيت، عايد، د پوهې کچې، استوګنځای او نورو ځانګړتياوو پر بنسټ وپېژندل شي او وروسته ټول هغه پېرودونکي په نښه شي، چې د توليداتو او چوپړتياو پلورنې ترې تر ډېره حده تمه ساتل کېږي. د بازار موندنې پلان د جوړولو پر مهال ځينې ټکي بايد پام کې ونيول شي لکه، د لګېدنې توکي او چوپړتياو د پېرودونکو پېژندنه، د پېرودونکو علاقه، سليقه او غوښتنې، د توکو او چوپړتياو څخه د ګټې اخېستې پر مهال د پېرودونکو او لګښت کوونکو هيلې او تمې او د دې ترڅنګ د پلان دې برخه کې لاندې پوښتنو ته هم بايد ځواب ورکړل شي.

### بازار کې شته سيالي او رقابتونه:

د بازار موندنې د پلان جوړونې برخه کې بايد بازار کې د شته توکو او چوپړتياو په اړه پراخه او دقيقه شننه او پلټنه وشي، ترڅو روښانه شي چې د اړونده توکو د څرخلاو لپاره بازار کې رقابت کوونکي شتون لري؟ د سيالي کوونکو کاروبار کوم حالت کې ځای لري او دې ته ورته نور اړين مالومات لکه د توکو او چوپړتياو توپير د سيالي کوونکو د توکو او چوپړتياو سره او همدارنګه بازار څخه رقابت او د سيالي کوونکو اړوند اړين مالومات راټول شي او د هغوی د کمزورۍ او قوت ټکي په ګوته شي.

### د توکو د څرخلاو او بيبو ټاکنه:

د څرخلاو وړ بيه د توکو او چوپړتياو د بازار موندنې او سيالي برخه کې بنسټيز رول لري، د توکو او چوپړتياو وړ بيه ټاکل او د څرخلاو غوره سټراتېژي د شرکت د توليداتو او چوپړتياو د بازار موندنې او پرمختګ لپاره تر ټولو غوره وسيله ګڼل کېږي.

### سوداګريزې خبرتياوې او عامه اړيکې:

سوداګريزې خبرتياوې او عامه اړيکې ټولې هغه برخې رانغاړي کومې چې د بېلابېلو رسنيزو وسايلو په مرسته د توکو او توليداتو کارونې اړوند مالومات د پېرودونکو او لګښت کوونکو سره شريکوي، ترڅو وشو کولی د توليداتو او چوپړتياو د څرخلاو او ځانګړتياوو په اړه وړ او پر وخت مالوماتو څخه اړوند پېرودونکي خبر شي. دلته بايد هغه رسنيزې لارې کومې چې ټاکل شوي بازار او په نښه شوو پېرودونکو ته د توليداتو توکو او چوپړتياو پېغام په رسولو کې تر ټولو زيات تاثير لري، د سوداګريزو خبرتياوو او عامه اړيکو لپاره وټاکل شي.

د دې ترڅنګ دا هم ډېره اړينه ګڼل کېږي، چې د سوداګريزو خبرتياوو د خپراوي او په نښه شوو پېرودونکو سره د اړيکې لپاره بايد د وړ رسنۍ څخه

## سوداګريز پلان

د ټولو هغو اسنادو ټولګه ده چې د سوداګريز بنسټ يا شرکت د مديريت له خوا ترتيبېږي، چې مرستې سره پي سوداګريزې کړنې او مالي موخې د نږدې راتلونکي لپاره لنډيز کوي او دا هم روښانه کوي چې په څه ډول دا موخې او کړنې ترسره شي. ښه سوداګريز پلان کولی شي چې رامنځ ته شوي نظرونه او طرحې و ارزوي او په سمه توګه پي عملي کړي، ترڅو څرګند شي چې اړونده توکو ته بازار کې تقاضا او غوښتنه شته او که نشته، نو آيا دې توکو د توليد لپاره پوره با ظرفيته بشري ځواک لرو؟ څومره مالي سرچينو ته اړتيا ده؟ او داسې نورې مسئلې ...

همدارنګه، سوداګريز پلانونه د عملياتي پلان په توګه د سوداګريز پرمختګ او د عايداتو په زياتوالي کې مهم رول لري، چې په مرسته پي کېدای شي سوداګريزې طرحې او آندونه د نورو سره شريکي او د طرحو او آندونو د عملي کولو او تمويل لپاره ترې ګټه واخېستل شي.

### د سوداګريز پلان برخې

د سوداګريز پلان جوړښت په ټوليزه توګه په څلورو برخو ويشل کېږي.

- د کاروبار اړوند مالومات
- مالي پلان

### ۱. د کاروبار اړوند مالومات

دې برخه کې د شرکت يا سوداګريز بنسټ د کاروبار د ډول اړوند په تفصيل او تشریح سريره د شرکت يا بنسټ اړوند مالومات ليکل کېږي، چې په دريوو بنسټيزو برخو وېشل کېږي.

- د بنسټ يا شرکت اړوند تفصيل او توضيح
- د توليداتو او چوپړتياو څرخلاو • سوداګريز ځای

### د بنسټ يا شرکت اړوند تفصيل

دې برخه کې اړينه ده چې په څرګند ډول د شرکت يا بنسټ ډول (شراکت، محدودالمسؤوليت، انفرادي...)، د شرکت يا بنسټ د کړنو ډول (ساختماني، خدماتي او يا توليدي...)، د شرکت د چوپړتياو او توليداتو اړوند مالومات، په اوږنۍ کې کاري ورځې، کاري وخت او دې ته ورته نور مالومات ياد شي. بايد په ياد ولرو چې د کاروبار اړوند مالوماتو برخې څخه د پوښښ پاڼه يا کورښېټ هم شتون لري، چې د شرکت نوم، لوګو، د اړيکو شمېرې، ورېښنالیک، وېبسايتونه او د شرکت پته په کې ياده شوې وي.

### د توليداتو او چوپړتياو څرخلاو

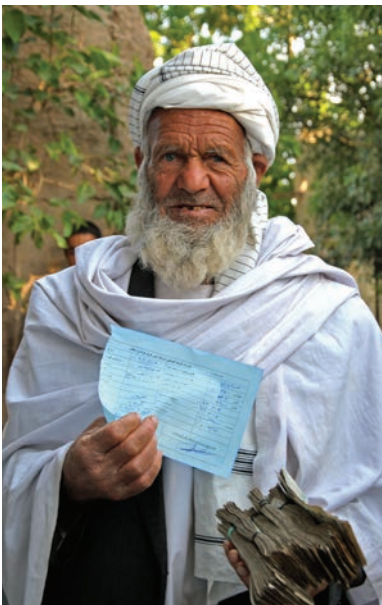
د سوداګريز پلان دې برخه کې بايد کوشښ وشي چې شرکت د خپلو توليداتو او چوپړتياو د ګټو په اړه څرګند مالومات شريک کړي، د بېلګې په توګه شرکت کوم ډول چوپړتياوې او توليدات وړاندې کوي؟ پېرودونکي څه ډول کولی شي، چې د دې توليداتو او چوپړتياو څخه ګټه پورته کړي؟ بازار کې کوم ډول توليداتو او چوپړتياو ته اړتيا ليدل کېږي او د شرکت د توليداتو او چوپړتياو توپير د نورو

# رسمي پورونه د بزگرانو عواید لوروي او د کرنې د پراختیا لامل ګرځي

پوهنمل مسعود موحد | د ننگرهار پوهنتون د کرنیز اقتصاد څانګې استاد



د صنعت سکتور دومره پرمختللي نه دي، چې په لوي شمېر خلک جذب کړي، ځکه نو د غربت او بې وزلي کچه لوړېږي.



پلي شول، چې پايله کې د کرنې د سکتور په ځينو برخو کې د پام وړ پرمختګ رامنځته شو. د هېواد ختیځه سیمه کې په ځانګړي ډول ننگرهار ولایت کې د سبزیجاتو تولید ډېر شو، د هېواد په ځینو نورو ولایتونو کې د بن ساتني توکو پراختیا وموندله، هرات کې د زعفرانو تولید ترویج شو، بامیانو کې د الوکانو د تولید کچه لوړه شوه. همدارنګه د چرګانو او د مالدارۍ نورو محصولاتو برخه کې د پام وړ زیاتوالی رامنځته شو.

له بده مرغه اوس هم زموږ د کرنې سکتور د وروسته پاتې او عنعنوي کرنې پڼوم پېژندل کېږي. د یوې ټوټې ځمکې حاصل د نورو هېوادونو په پرتله ډېر لږ دی. بزگران او مال لرونکي مو د کرنیزو توکو د پلور برخه کې ډېرې ستونزې لري. د کرنې او مالدارۍ څخه عواید ډېر لږ لاسته راځي، چې بزگران او مال لرونکي مو نشي کولی، خپل ژوند پرې په سم ډول وړاندې بوځي او پېسي سیمه کړي. زموږ بزگران او څاروي په ټوله کې د تولیدي عواملو لکه سرې، کیمیاوي توکو، کرنیزو اوزارو او نورو اړینو توکو برابرولو کې ستونزې لري. دغه ستونزې په ټوله کې پانګې ته د نه لاسرسي له امله دي. بزگران او مال لرونکي ځینې وخت اړ کېږي، چې کرنې ته شا کړي او نورو سکتورونو کې د کار په لټه شي، خو دا چې هېواد کې نور سکتورونه لکه

کرنه او مالداري د هېواد اقتصاد کې ډېر ارزښت لري، ځکه د کرنې سکتور د ملي ناخالص عايد شاوخوا دوه ویشتم سلنه جوړوي. له دې پرته د نړېوال بانک د اوسنيو راپورونو پر بنسټ افغانستان کې کرنه او مالداري د شاوخوا ۴۴ سلنه کورنیو د عايد ستره سرچینه ده، ځکه نو دې سکتور هېواد کې ډېرو خلکو ته د کار زمينه رامنځته کړېده. پر دې برسېره دا سکتور د خوړو په خونديتوب کې هم رول لري. که څه هم زموږ هېواد لا تراوسه د خوړو تولید کې پر ځان بسيا نه دی، خو بیا هم د کرنې سکتور تر ډېره بریده د افغانستان خلکو ته خواږه برابرېږي. د هېواد اقتصاد کې د کرنې ارزښت له دې هم مالومېدی شي، چې د اتيا سلنه شاوخوا صادرات مو له همدې سکتوره دي. د افغانستان تازه او وچې مېوې، سبزیجات او ځینې نور لوړ ارزښت لرونکي کرنیز توکي لکه زعفران بهرنیو هېوادونو ته لېږدول کېږي، چې له امله یې نه یوازې بهرنی اسعار ترلاسه کېږي، بلکې هېواد ته مو لوي افتخار او ویاړ رابځيږي.

د کرنې سکتور د ارزښت پام کې نیولو سره په تېرو دوو لسیزو کې د دې سکتور د پراختیا لپاره ډېر کار تر سره شو. ډول ډول پروژې او پروګرامونه

يوې رسمي ځانګې ته ورځي او د ټولو شرطونو په پوهېدو، پور ورکونکي سره تړون ترسره کوي، رسمي فورمونه او پاڼې ډکوي او لاسليکوي يې، شخصيت ته يې هېڅ زيان نه رسېږي. هېواد کې د پورونو برابرولو اوسنۍ موسسې او ادارې له يوې خوا ډېر کم پوښښ لري او د کوچنيو بزګرانو گډون ورسره کم دی، خو له بلې خوا له نېکه مرغه د کرنيزې پرمختيا صندوق په گډون ډېری شمېر مالي ادارې او بانکونه اوس پورونه د اسلامي اصولو پر بنسټ وړاندې کوي. دا چې افغانستان يو اسلامي هېواد دی او دلته خلک د اسلام د سپېڅلي دين پر بنسټ خپل ژوند مخته بيايي او ديني ارزښتونو ته پر خپلو وټه ايزو وسايلو غوره والی ورکوي، ځکه نو ډېره اړينه ده چې پورونه بايد له سود او گناه پاک واوسي.

مونږ بايد هم مهاله هم د کرنې برخه کې پرمختګ وکړو او هم خپل ديني ارزښتونه وساتو. د اسلامي اصولو پر بنسټ کرنيز پورونه که څه هم افغانستان کې نوي دي، خو په نورو اسلامي هېوادونو کې يې ډېره ښه پايله ترلاسه کړې ده، بزګران او مال لرونکي ورڅخه ډېر خوښ دي. اسلامي پورونه ډېر ډولونه لري، لکه مباحه، مزارعه، سلم او داسې نور، چې د کرنيزې سوداګرۍ سکتور د ځانګړتياوو سره سمون خوري او ښه پايله لرلی شي. تر هر څه وړاندې بايد د کرنيزو پورونو برخه کې د بزګرانو او مالدارانو پوهاوی ډېر شي.

دوی بايد پر دې وپوهېږي چې له کوم خايه او په کومو شرطونو پورونه ترلاسه کړي. دوی بايد همداراز د پورونو په ښه توګه او پر ځای کارولو وپوهېږي، ترڅو په ښه ډول او پر وخت يې بېرته ورکړي. د کرنې وزارت، بانکونه، مالي موسسې، په ځانګړي ډول د کرنيزې پرمختيا صندوق بايد د چارو سيمې او پوښښ پراخه کړي، ترڅو ډېر بزګران او مال لرونکي ترې ګټه پورته کړي. دوی بايد لرې پرتو کليوالي سيمو او ډېرو ولايتونو ته چوپړتياوې ورسوي، کرنه د ښارونو په پرتله ډېره په کلېو کې ترسره کېږي. د پورته ټکو سره سره ډېره اړينه دا ده چې اسلامي پورونه ترويج شي، بزګران او مال لرونکي پرې وپوهېږي او پر ارزښت يې پوه شي. له دې سره به د دوي ترمنځه د پورونو په اړه لېوالتيا زياته شي. ډېر شمېر به پورونو ته زړه ښه کړي، هېواد کې به کرنه به د پانګونې کچه لوړه شي، د خوارکينيو بزګرانو او مالدارانو په جيب کې به پېسې ډېرې شي، د پرمختللي کرنې پر مټ به مو هېواد پدې برخه کې پرمخ ولاړ شي.

شي، توليد او عايد يې لورېږي. د مرکزي احصائې د يوې سروې راپور پر بنسټ د هېواد کليوالي سيمو کې (۴۲) سلنه کورنۍ پر غېر رسمي پورونو تکيه کوي. غېر رسمي پورونه زمونږ هېواد کې په دوه ډوله دي. لومړی ډول يې هغه پورونه دي چې د مرستې او همکارۍ پر بنسټ ورکول کېږي لکه چې د خپلوانو، شتمنو خلکو او گاونډيانو څخه ترلاسه کېږي. دوهم ډول يې هغه پورونه دي چې معاملاتې او کاروباري اړخ لري، لکه چې د توليدي عواملو برابرولو، سود خورونکو، هټۍ والو، د کرنيزو محصولاتو کاروباريانو او ځينو نورو



ډلو او خلکو لخوا برابرېږي. يو شمېر بزګران کله چې لويو پورونو ته اړتيا ولري، خپله غېرمنقوله دارايي (لکه ځمکه او کور) په اجاره ورکوي. غېر رسمي پورونه کېدی شي په ځېنې برخو کې بزګرانو سره مرسته وکړي، خو په ټوله کې دغه پورونه د کم وخت لپاره وي. هغه غېر رسمي پورونه چې معاملاتې او کاروباري اړخ لري، بزګرانو ته په ډېره لوړه بيه تمامېږي. د بېلګې په ډول هېواد کې د چرګانو د توليدي لاملونو برابرولو کې پور اخېستونکو فارم لرونکو ته د چرګانو روزنې توليدي لاملونه لکه يو ورځنی چرګوري، دانه او درمل د بازار د بېي په پرتله په ډېره لوړه بيه په پور ورکوي. له لورې يې سپرېره، غېر رسمي پورونه د ځېنو ټولنيزو ستونزو لکه نزاع او جنګونو سبب هم ګرځي. د غېر رسمي پور اخېستلو او کارولو په وخت بزګران د ټيټوالي احساس کوي او کله کله يې شخصيت ته هم زيان رسېږي، خو دغه ستونزې بيا په رسمي پورونو کې نه وي. د رسمي پور اخېستلو په وخت بزګران

علمي څېړنو او د نورو هېوادونو تجربو ښودلې چې رسمي پورونو ته لاسرسی کولی شي د بزګرانو سره د توليدي لاملونو او ابزارو برابرولو کې ډېره مرسته وکړي او د دوي توليدات او عوايد لوړ کړي. رسمي پورونو ته لاسرسی همدا راز بزګرانو او مالدارانو سره د بازار موندنې برخه کې هم مرسته کولی شي. کرنه لکه د نورو سکتورونو په شان نه ده، ځکه د کرنې سکتور کې د پانګې بهير ډېر ورو وي او موسمي ځانګړتياوې لري. بزګران د يوه کال بهير کې نه شي کولی هره اوونۍ يا هره مياشت عوايد ولري، دوي يو کال کې يو ځل،

دوه ځل او ندرتاً درې ځلې محصولات راټولولی شي او بازار کې يې پلوري، ترڅو د خپلې خورۍ او پانګوونې ګټه ترلاسه کړي. د تمې سره ناسم دوي د ټول کال بهير کې د خپلو کروندو او کورنيو لپاره لګښتونو ته اړتيا لري. معمولاً د فصل د کرلو څخه تر حاصل راټولولو پورې بزګران له کرنې عوايد نه لري، خو لګښتونه لري. د کرنيز سکتور د دغې ځانګړتيا له امله د پانګې او پورونو د برابرولو لپاره ورته ډېره اړتيا ليدل کېږي. د بزګرانو او کرنيز سکتور د دې ستونزې پام کې ښولو سره په تېرو دوه لسيزو کې د پور برابرولو بېلابېل پروګرامونه پلي شوي دي.

د کوچنيو پورونو موسساتو، بانکونو او نورو مالي ادارو يو شمېر بزګرانو ته پورونه برابر کړي دي، همدارنګه د کرنيزې پرمختيا صندوق تر اوسه څه له پاسه لس ميليارده افغانۍ پورونه ورکړي دي. خو پانګې او پورونو ته د کرنيز سکتور د غوښتنې په پرتله دا پورونه ډېر زيات کم دي. د شته مالي موسساتو او ادارو پوښښ هم ډېر کم تر سترګو کېږي. همدارنګه زمونږ بزګران، په ځانګړي ډول هغه چې په لرې پرتو سيمو کې استوګن دي، د رسمي پورونو د پروګرامونو څخه ناخبره دي. يو شمېر يې د پوهې کچې د کموالي له امله د پور د اخېستلو بهيرونه نه شي ترسره کولی. ځېنې يې تضمين او د ځمکې قبالة نه شي برابرولی، ترڅو پور پرې ترلاسه کړي. ډېر شمېر خلک د ديني اعتقاد له امله په رسمي پورونو بدګمانه دي او فکر کوي چې رسمي پورونه د سود (ربا) پر بنسټ ورکول کېږي او ترلاسه کول يا کارول يې د گناه سبب ګرځي.



د پورته ستونزو له امله زمونږ زيار کښه بزګران يې پانګې پاتې کېږي او يا هم غېر رسمي پورونو ته مخه کوي. که بزګران په خپلو کروندو کې که څه هم ډېره خواري وکړي، خو لازمه پانګونه ونه کړي، د دوي خواري به دومره پايله ونلري، خو که چېرې يې خواري له لازمي پانګونې سره مل

# د تخيل رنگين الهام

## غزل

محمد نادر دانش

په زوره زوره مې وهي د زرگي ور څوک دی؟  
 ته خو دننه يې جانانه، دا بهر څوک دی؟  
 يو موټی زړه دی، په هغې کې خو نو ته دېره يې!  
 څه! ورته ووايه، چې مه راځه که هر څوک دی؟  
 تا چې نه درد راگرې، نه دې ازار کړی يم  
 نو بيا سبب زما د مات زړه او پرهر څوک دی؟  
 څه! دا زه نه صحيح، نو ته خو دومره ووايه چې!  
 ستا د يارۍ معيار په تله برابر څوک دی؟  
 تا چې زما د هېرولو اراده کړې ده  
 را معلومېږي، گوندې بل دې په نظر څوک دی!  
 يو خدای خبر دی او بل ته ورباندې ښه پوهېږې  
 دانشه! ستا د زړه له حاله بل خبر څوک دی؟

## بې غمه ناصح

ډاکټر ايمل ارمان

نن گلونه مو زخمي دي، دا ويرونه هسې نه دي  
 په هر ځای کې دي قبرونه، بېرغونه هسې نه دي  
 دا وطن د ننگيالو دی، ننگيالي يې زېږولي  
 هر يو تن باندې چې گورې، پرهرونه هسې نه دي  
 آزادي مو ده گټلې، مونږ بچي يو د ملالې  
 انگرېزان مو دي شړلي، تاريخونه هسې نه دي  
 د خپل پاک وطن لپاره، کلی، کور و ږانه پاتې  
 سره روسان مو ترې ويستلي، وران کورونه هسې نه دي  
 په هر کور کې زمونږ کونډې، په ژړا ټول يتيمان دي  
 دا په اوبښو لمبېدلې، گربوانونه هسې نه دي  
 د تورتم شپې وې راغلې، په مونږ خوارو افغانانو  
 له هر تنه مو پرې شوي، اندامونه هسې نه دي  
 د ظالم نظر سپېره دی، وخت په وخت کاني راوړي  
 د هر لوري نه ظلمونه، دا گواښونه هسې نه دي  
 ای ناصحه يې بې غمه، لږ زموږ حال نه خبر شه!  
 د (ارمان) په شانې زړو کې، ارمانونه هسې نه دي

## سروده ای در توصیف وحدت

شهيد سيد اسماعيل بلخي

چه ابتلا است که در هر بلاد می‌نگرم  
 نزاع مذهب و جنگ نژاد می‌نگرم  
 به نام صلح به اسباب جنگ می‌کوشند  
 ز بهر تفرقه در اتحاد می‌نگرم  
 نوای عدل بهر نای لیک وقت عمل  
 خلاف مصلحت و عدل و داد می‌نگرم  
 مگر نه جمله از یک نسل پاک باباییم  
 ترا به محنت خود از چه شاد می‌نگرم  
 به عیب خود نگشودیم چشم و هر کس را  
 به عیب جامعه در انتقاد می‌نگرم  
 به روی سفره قسمت به دور هم جمعیم  
 برای لقمه ربودن عناد می‌نگرم  
 از دیر و میکده آزاد باش می‌شنویم  
 چه کشمکش از پی انقیاد می‌نگرم  
 بهانه چند نماییم به بی‌سوادی خلق  
 تمام مفسده در باسواد می‌نگرم  
 بیا بیا همه اعضای یک بدن باشیم  
 امور جمله به وفق مراد می‌نگرم  
 به رغم شیخ اگر وحدتی پدید آریم  
 متاع شیعه و سنی کساد می‌نگرم  
 میان ما و تو صد درد مشترک باقی است  
 ترا به خود از چه بی‌اعتماد می‌نگرم  
 دل شکسته مظلوم بلخیا به کف آر  
 بنای ظلم سراسر به باد می‌نگرم





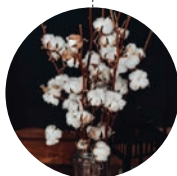


# آیا میدانید ...

## حقایق جالب در مورد زراعت

### جمع آوری و تدوین: نرگس غزنوی | لیسانس اداره تجارت

۱. حدود ۷۵,۰۰۰ الی ۸۰,۰۰۰ گل زعفران برداشت می‌شود تا ۴۵۳ گرم زعفران بدست آید.
۲. قسمت سبز کچالو حاوی ماده‌ای به نام سولانین است. این ماده برای انسان سمی است. سولانین از گیاه در مقابل شکارچیان محافظت می‌کند.
۳. آب برنج یک ضد تب طبیعی است و در زمان زکام خلط سینه را به سادگی جمع می‌کند.
۴. به کسانی که دچار افسردگی هستند بوییدن شکوفه پنبه توصیه می‌شود.
۵. از آنجائیکه جوانه گندم دارای دو یا سه برابر بیشتر ویتامین B است، از آن برای درمان دستگاه هاضمه، امراض جلدی، بیماری‌های تنفسی و قلبی و عروقی استفاده می‌شود. جوانه گندم به تعادل سطح کلسترول و محافظت از قلب کمک می‌کند.
۶. در یونان باستان از مرچ نه تنها به عنوان ادویه بلکه به عنوان پیسه و تحفه استفاده میشد.
۷. ماهی به پیشگیری و درمان افسردگی کمک و انسان را شاد تر می‌سازد.
۸. مصرف لبنیات باعث سلامت استخوان‌ها، جلوگیری از پوکی استخوان، حفظ سلامت دندان‌ها، مقاومت بدن در برابر آسیب‌ها و ضربه پذیری، افزایش انعطاف پذیری و افزایش هوش میشود.
۹. کشمیره اشعه ماوراء بنفش را از خود عبور نمی‌دهد و برای سلامتی بسیار مفید است.
۱۰. بیماران مبتلا به سنگ صفرا و دارای مشکلات کلیوی به دلیل اینکه شلغم حاوی مقدار زیادی اگزالات است نباید شلغم مصرف کنند.
۱۱. مصرف انار سبب خوش رنگی و شادابی جلد می‌شود.
۱۲. پوست مالته کاربرد های مفیدی دارد و میتوان از آن مربای مالته تهیه نمود. مربای پوست مالته سبب تقویت معده میشود.
۱۳. گاو چهار معده دارد و می‌تواند بو را از ۶ مایل دورتر (حدود ۹.۵ کیلومتری) تشخیص دهد.
۱۴. ریکارد طولانی‌ترین پرواز یک مرغ ۱۳ ثانیه می‌باشد.
۱۵. از نیم‌کیلو پشم، می‌توان ۱۶ کیلومتر تار تولید کرد. در یک توپ بیس‌بال ۱۳۷ متر تار به‌کار رفته است.
۱۶. یک گاو شیری متوسط، به طور متوسط ۷ گیلن شیر در روز، ۹۵۰ لیتر در ماه و ۴۶ هزار گیلان در سال تولید میکند.
۱۷. گوسفند قادر است احساساتی مانند خشم، ترس، خستگی و حتی خوشی را تجربه کند و آنها را با علائمی به دیگر گوسفندان نشان دهد.
۱۸. یکی از رویدادهای عجیبی که سالانه در شهر یورو واقع در هندوراس رخ می‌دهد، بارش باران ماهی است که صدها تن ماهی از آسمان به زمین می‌ریزد که این واقعه کمی عجیب و شوکه‌کننده است!
۱۹. مصرف ماهی به درمان فشار خون بالا و چاقی کمک می‌کند. بر اساس یک مطالعه تخصصی در استرالیا، یک رژیم غذایی برای کاهش وزن اگر با مصرف مرتب مقدار مشخصی از ماهی همراه باشد بسیار موثرتر و موفق‌تر خواهد بود.
۲۰. نغناء به درمان زکام، بیماری‌های معده، تنظیم فشار خون و کاهش دردهای دستگاه هاضمه به شمول درد معده، روده، دل‌پیچه، دل‌بدی و اسهال و غیره کمک می‌کند.



# د کار نړیوال سازمان کنوانسیونونو کې د کارکوونکو حقوق

اسرارالله زیارمل - د کرنیزې پرمختیا صندوق ختیځې سیمې حقوقي کارپوه

## د نړیوال کنوانسیون پېژندنه:

نړیوال کنوانسیون یا تړون د بېلابېلو هېوادونو ترمنځ هوکړه او تړون دی، چې له مخې یې هوکړه کوونکي هېوادونه د هغې په ترسره کولو قانوناً مکلف کېږي.

د کار نړیوال سازمان چې په (۱۹۱۹م) کال په نړیواله کچه د کار د تنظیم او نړیوالو اصولو پلي کولو په موخه رامنځته شوی او (۱۸۷) هېوادونه یې غړیتوب لري، چې تر دې مهاله یې د کار په اړه (۱۹۰) کنوانسیونونه رامنځته کړي، له یادې ډلې (۸) کنوانسیونونه بنسټیز کنوانسیونونه بلل شوي او د کار نړیوال سازمان ټول غړي هېوادونه یې په پلي کولو مکلف کېږي، چې دا کنوانسیونونه د جبري کار، ماشومانو کار، د سوداګرۍ ټولنه کې د تنظیم حق او ټولنه په تنظیمولو او له هر ډول تبعیض د مخنیوي برخه کې ښکېل دي او پاتې کنوانسیونونه بیا په هغو هېوادونو د پلي کېدو وړ دي چې لاسلیک کړي یې وي.

افغانستان هم په (۲۷/۹/۱۹۳۴م) نېټه د (۶۰) غړي په توګه د کار نړیوال سازمان غړیتوب ترلاسه کړی او د پنځو بنسټیزو کنوانسیونونو په ګډون یې تر دې مهاله (۱۹) کنوانسیونونه لاسلیک او تائید کړي دي. په هر حال دا چې د بحث موضوع په نړیوالو کنوانسیونونو کې د کارګر حقوق دي، نو په یادو کنوانسیونونو کې د کارګر حقوق د کنوانسیون د شمېرې او کال په یادونې سره په ماده ییز ډول یادوو:

### ۸۷: د ټولني ازادې او د هغې د حقوقو څخه د ساتني کنوانسیون (۱۹۴۸) کال:

۳ ماده: کارګر ته د کار نړیوال سازمان کې د استازي ټاکلو حق ورکړل شوی دی.  
۵ ماده: کارګر ته د نوي فدراسیون او نورو تنظیمونو د جوړولو حق ورکول شوی او کارګرو نړیوالو ټولنو سره هم د ځان نښلولو حق لري.

### ۹۸: د ټولنيزې چنې وهنې کنوانسیون ۱۹۴۹

۱ ماده: کار کوونکو ته په استخدام کې د تبعیض د مخنیوي حق ورکړل شوی.  
۲ ماده: د کارګر لخوا د کار په اداره کولو کې باید هیڅ ډول لاسوهنه ونشي، پدې مانا چې کارګر د کار په قانونی چوکاټ کې د بل له لاسوهنې خوندي دی.

۲- د کارګرو د ملاتړ لپاره ځينې ځانګړي حقوق لاسپړي، چې بايد ترلاسه کولو لپاره يې کارګر لږ تر لږه ۶ مياشتې کار وکړي.

**۱۷۴C:** په صنعتي فابريکو کې د کارګرو د ترافیکي پېښوونو کنوانسيون ۱۹۹۳  
۲۰ ماده: په صنعتي فابريکو کې کارګر بايد او د هغوي استازي يو ځانګړی ميکانيزم جوړ کړي او د خپل ځان د ساتنې لپاره د ځانګړي سېسټم د جوړولو حق لري.

۲۱ ماده: (۲) کارکوونکي حق لري چې د ټولو هغو پېښوونو په اړه يې تدابير ونيول شي، چې د رامنځته کېدو امکان يې شتون ولري.

**۱۷۵C:** دنيمه وخت (بالمقطع) کنوانسيون ۱۹۹۴

۷ ماده: هغه کارکوونکي چې د نيمه وخت (بالمقطع) کار کوي، له ټولو هغو حقوقو نه چې پوره وخت کارکوونکي يې لري برخمن دي.

**۱۷۶C:** له ماینونو د روغتيا او خونديتوب کنوانسيون ۱۹۹۵

۱۳ ماده: دملي قوانينو پام کې نيولو او ددې کنوانسيون د ۴ مې مادې د حکم پر بنسټ کارګر لاندې حقوق لري:

أ. د هغوي د ترافیکي پېښوونو او د هغې څخه د رامنځته شوي مرګ او ژوبلې په اړه خبر ورکول.  
ب. د دوي د روغتيا برخه کې د کار فرما لخوا مرسته کول.

ج. د دوي په کار ځای کې د شته خطرونو څخه دوي ته خبر ورکول.

**۱۸۴C:** کنوانسيون: په کرنيزو کارځايونو کې د کارګر د ساتنې کنوانسيون ۲۰۰۱

۸ ماده: (۱) کارګر په کرنيزو فابريکو او کارځايونو کې لاندې حقوق او امتيازات لري:

أ. د هغه خطرونو څخه بايد خوندي وي، چې د نوي ټکنالوژۍ د کارولو له امله دوي ته ورګرځي.  
ب. کله چې د دوي روغتيا ته کوم خطر راپېښي، نو د ياد خطر مخنيوی بايد وشي او دوي ته يې په اړه خبر ورکړل شي.

ج. د دوي د کاري سيمې څخه بايد ممکن الدفع زيانونه لرې شي.

**۲۰C:** د کاري ساعتونو کنوانسيون ۱۹۳۰  
۴ ماده: کارګر په ورځ کې ۸ ساعته او په اوونۍ کې تر ۴۸ ساعته پورې کار کولی شي.

۵ ماده: د يوې ورځې کار تر ۸ ساعتونو پورې محدود ندي، بلکې کارګر تر ۱۰ ساعتونو پورې هم کار کولی شي، خو لدې څخه ډېر نشي کولی، البته له ۸ ساعتونو څخه وروسته کار يې په اضافه کاري کې حسابېږي.

**۴۱C:** د شپې له خوا د ښځو د کار مخنيوی کنوانسيون ۱۹۳۴

۳ ماده: ښځو ته د شپې کار کول منع دي، مګر که په يو کارځای کې د يوې ښځې د کورنۍ غړي د شپې له خوا کار کوي، نو ښځې ته هم پکې د شپې کار کولو حق ورکړل شوی.

**۴۶C:** د کاري ساعتونو کنوانسيون ۱۹۳۵  
۶ ماده: کارکوونکي د يکشنبې ورځې او د نورو عمومي رخصتېو له مزد سره د رخصتې حق لري.

**۴۳C:** د کاري ساعتونو د بيا کتنې کنوانسيون ۱۹۳۵

۲ ماده: (۲) په کارګر بايد په اوونۍ کې له ۴۲ ساعتونو څخه ډېر کار ونشي.  
(۳) د ساعتونو منځنۍ پوله بايد په څلورو هفتو کې يو ځل وکتل شي.

**۵۲C:** له مزد سره د رخصتې د حق کنوانسيون ۱۹۳۶

۲ ماده: (۱) کارګر د يو کال کار کولو څخه وروسته د ۶ ورځو له مزد سره د رخصتې حق لري، چې دا مزد يې د وروستيو ورځو مزد په پرتله ورکول کېږي.  
(۲) له ۱۶ کلونو څخه کم عمره کارګر په کال کې له مزد سره د ۱۲ ورځو رخصتېو حق لري.

**۸۹C:** د شپې لخوا د ښځو کار مخنيوی کنوانسيون ۱۹۴۸

۳ ماده: ښځه په هغه حالت کې د شپې کار کولی شي، چې د کورنۍ غړي يې هم ورسره وي.

**۱۰۶C:** په اوونۍ کې د يوې ورځې رخصتې کنوانسيون ۱۹۵۷

۶ ماده: کارګر په اوونۍ کې د يوې ورځې (۲۴ ساعته پرلپسې) رخصتې حق لري.

**۱۷۱C:** د شپې لخوا د کار کنوانسيون: ۱۹۴۸

۶ ماده: د شپې لخوا د کارکوونکو د روغتيا ساتنه بايد وشي او د هغوي د روغتيايي سند لرل او وار په وار سره د هغې نوي کول اړين دي.

**۱۷۲C:** د کاري چاپېريال او کاري څرنګوالي کنوانسيون ۱۹۹۱

۵ ماده: (۱) که کارګر د رخصتېو ورځو کې کار کوي، نو د اصلي مزد څخه ډېر مزد ورکول کېږي چې شمېر يې د کورنيو قوانينو سره سم ټاکل کېږي.  
(۲) - که کارګر د شپې کار کوي، نو د اصل مزد څخه ډېر مزد ورکول کېږي چې د کورنيو قوانينو له مخې تنظيمېږي.

(۳) - که کار د ورځې او د شپې وي، نو ورځ يې په عادي ساعتونو کې حسابېږي او د شپې کار په بدل کې د اضافه کاري څخه برخمن کېږي.

**۱۷۳C:** د کار کوونکو د روغتيا ساتنې او خونديتوب کنوانسيون ۱۹۹۲

۱۲ ماده: (۱) - د کار کوونکو د ملاتړ لپاره د هغوي د ادعاء په حالت کې لږ تر لږه په ۸ اوونيو کې يو ځل د هغه کتنه تر سره کېږي.

**۱۳۵C:** د کارګر د استازو کنوانسيون:

۱ ماده: د کارګر له شپړلو مخکې بايد هغه ته د شپړلو لامل واورول شي.

**۲۹C:** د اجباري کار د مخنيوي کنوانسيون ۱۹۷۱  
۱۲ ماده: اوله فقره: په کارګر بايد ۱۲ مياشتو کې د ۶۰ ورځو پرله پسې کار له اندازې ډېر کار ونشي، په کېدون د هغه وخت چې کار ته په تللو کې يې په لاره لګوي.

دويمه فقره: څوک چې په کار باندې مجبور شوی وي، بايد د اجباري کار يو تائيدې سند راوړي.

**۵۰C:** د کم عمره کارګرو کنوانسيون ۱۹۱۹

۲ ماده: له ۱۶ کلونو څخه کم عمره کارګر بايد په عامه يا شخصي کار ځايونو کې په داسې کار ونه ګومارل شي، چې مسؤليت ورته متوجه کېږي، مګر دا چې د کورنۍ غړي يې هم په هغې ځای کې کار کوي.

**۶۱C:** د شپې لخوا د تنکېو ځوانانو د کار کنوانسيون ۱۹۱۹

دويمه ماده: اوله فقره: د شپې لخوا بايد د ۱۸ کلونو څخه کم عمره ځوانان په عامه يا شخصي کارځايونو کې کار ونکړي، مګر دا چې د کورنۍ غړي يې ورسره کار کوي.

دويمه فقره: د ۱۶ کلونو څخه د ډېر عمر لرونکو ته په ځينو ځانګړو حالاتو کې د شپې کار کولو جواز ورکړل شوی دی.

**۱۰۱C:** د کم عمره کارګرو کنوانسيون ۱۹۲۱

۱ ماده: له ۱۶ کلونو څخه کم عمره کارګرو ته د شپې کار منع دی، خو که د ورځې لخوا د مکتب له وخت نه وروسته کار کوی نو کولی يې شي.  
۳۳C: د کم عمره کارګرو د کار کنوانسيون ۱۹۳۲  
۳ ماده: اوله فقره: د ۱۲ کلونو څخه کم عمره کارګرو ته د مکتب له وخت نه وروسته د آسانه او سپک کار کولو حق ورکړل شوی دی.

**۶۰C:** د کم عمره کارګرو د کار کنواسيون ۱۹۳۷

دريمه ماده: د ۱۳ کلونو څخه کم عمره کارګر ته د مکتب له وخت نه وروسته پدې شرط د کار حق ورکول کېږي، چې دا کار د هغه روغتيا ته زيان ونلري.

**۱C:** د کاري ساعتونو کنوانسيون ۱۹۱۹

۲ ماده: په کار کوونکي باندې په ورځ کې د ۸ ساعتونو او په اوونۍ کې د ۴۸ ساعتونو څخه ډېر کار منع دی.

**۱۴C:** په اوونۍ کې د يوې ورځې استراحت کنوانسيون ۱۹۲۱

۲ ماده: (۱) کارګر ته په اوونۍ کې د يوې ورځې د مزد سره سره د رخصتې حق ورکول کېږي.



# هینگ چیست؟ و چه کاربردی دارد؟

## معلومات مختصر راجع به هینگ در افغانستان

گل امین فهیم  
متخصص ارزیابی تکنیکی زراعت



### زمان بذر هینگ

از اینکه تخم هینگ در مقابل سردی و گرمی مقاومت دارد، بناً دهاقین باید تخم هینگ را در فصل خزان هنگام شروع بارندگی الی ۲۰ حوت بذر کنند، چرا که در ماه ثور برگ بته هینگ خشک می شود.

### کنترل گیاه هرزه

نبات هینگ در جریان سال اول بذر باید خیشاوه شود، زیرا گیاه هرزه مواد غذایی زمین را جذب نموده و نبات مذکور در سال اول از مواد غذایی کمتری استفاده می نماید.

### مواظبت و نگهداری مزرعه هینگ:

مدت سرسبزی بته هینگ نسبت به سایر نباتات بسیار کمتر می باشد. بعد از پانزدهم ماه ثور برگ بته های هینگ خشک می شود ولی ریشه آن در زمین در حال استراحت باقی میماند. بناً از هینگ به دو طریق مواظبت کرده می توانیم. اول اینکه نگهداری جهت محافظت از مزرعه موظف گردد تا از ورود حیوانات در مزرعه جلوگیری شود. دوم اینکه هینگ باید همراه با سایر نباتات بذر شود تا حاصلات خوبی داشته باشد. مثلاً تخم هینگ باید همراه با تخم زغر یکجا به زمین پاش داده و ماله شود تا زمانی که زغر پخته می شود، برگ های بته هینگ خشکیده و از بین می روند. در این صورت، حیوانات نمی توانند نه تنها آسیبی به بته برسانند، بلکه ریشه های هینگ در زمین باقی مانده و به رشد خود ادامه می دهند. بعداً، ساحه ای که سال قبل هینگ بذر شده بود را علامت گذاری نموده و گندم بذر شود تا وقتی که گندم پخته می شود برگ های بته هینگ خشکیده و از بین می روند و ریشه آن زنده باقی می ماند. به همین ترتیب سال دوم هم از مزرعه هینگ مواظبت می گردد. در سال سوم جای گندمی که در اطراف هینگ بذر گردیده بود، نخود بذر گردد. تا وقتی که نخود پخته می شود، برگ های بته هینگ خشکیده و از بین می روند. در سال چهارم جای نخود باز هم گندم کشت شود، تا هم حاصل خوب بدست بیاید و هم از مزرعه هینگ مواظبت گردد. در سال پنجم که ریشه هینگ به اندازه ۶ الی ۸ سانتی متر قطر پیدا می کند و برای برش کردن آماده می باشد، مالک مزرعه ریشه ها و برگ های زرد هینگ را قطع نموده و دسته دسته پهلوی هم قرار میدهد تا در آینده از آن استفاده مفید صورت گیرد.

### شیره گرفتن از ریشه هینگ:

نمو ریشه هینگ در یک فصل است که تا ۱۵ میزان نمود

هینگ یکی از منابع مهم طبیعی و دو مشیمه ای چندین ساله طبی و اقتصادی می باشد که از فرسایش خاک و سرزیر شدن سیلاب ها جلوگیری می نماید. در افغانستان، نبات هینگ از ارزش اقتصادی برخوردار بوده و در صادرات کشور رول مهم و اساسی را دارا می باشد. این نبات بعد از گذشت پنج سال از بذر آن، از ریشه خود شیره ی تند و تلخ بوی تولید می نماید که در ارتفاعات ۵۰۰ الی ۲۵۰۰ متر حاصل می دهد. دهاقین از زمان بذر الی حاصل، از آن مواظبت جدی می نمایند تا بعد از پنج سال حاصلات خوب بدست آورده و بتوانند از این طریق به فامیل و وطن خود خدمت نمایند.

### طریقه بذر هینگ

هینگ به دو شکل کشت می گردد:

#### الف: به شکل پاشان

طریقه اول بشکل پاشیدن توسط دست بعد از قلبه نمودن بذر می باشد که اول زمین قلبه شده، بعداً ماله می شود تا کلوخ های آن شکسته و دفعه دوم قلبه شود. بعد از قلبه مقدار ۵۰۰ گرام تخم هینگ به مدت ۱۲ ساعت با آب تر و همراه خاک مخلوط شده و در ساحه یک جریب زمین پاش داده میشود. سپس، توسط ماله ای که از شاخچه درخت ساخته میشود ماله میگردد (باید بالای تخم مقدار نیم سانتی متر خاک قرار گیرد). بر علاوه، زمین هایی که در آنها هینگ بذر میگردد باید گیاه هرزه نداشته باشند. شایان ذکر است که تخم هینگ در مقابل سردی هوا مقاومت زیادی دارد.

#### ب: به شکل قطار

هینگ در زمین هایی که سایر نباتات نمی رویند بذر شده و نتیجه ای مطلوب میدهد. بته هینگ نیز بشکل نهالی و به شکل قطار در چقورک ها کشت میشود که فاصله چقورک ها و قطار های آن از همدیگر ۵۰ سانتی متری باشد. هر چقوری آن ۳۰ در ۳۰ سانتی مترکنده و توسط خاک دیگر پر می گردد و در هر چقورک ۲ الی ۳ دانه تخم هینگ انداخته و بالای آن به اندازه نیم سانتی متر خاک نرم پاشیده می شود.

**گل:**

رنگ پوست ساقه گل دهنده زرد متمایل به سبز می باشد و گل های نبات هینگ عموماً خود القاح یا هرموفروادیت (موجودیت آله تانیث و تذکیر در گل واحد) بوده و گل های نر و ماده مجزا نیز در نبات هینگ وجود دارد.

**ریشه:**

ریشه هینگ از دو لایه ضخیم و نازک تشکیل شده است. پوست بیرونی ریشه به رنگ قهوه ای متمایل به سیاه است و پس از خشک شدن به آسانی به صورت یک لایه نازک جدا می شود.

پوست درونی نبات ضخیم و به رنگ سفید می باشد، ریشه های آن راست و گوشتدار بوده و قسمت شروع ساقه پوشیده از البانی است که باقیمانده غلاف خشک شده برگهای سال های قبل می باشد که این الباف یک لایه محافظی به حساب می آید.

در نبات بالغ تمامی شیره تولید شده برای ساختن تخم به مصرف می رسد و پس از تشکیل تخم، نبات برای همیشه خشک می شود، ریشه آن مورد حمله حشرات و آفات قرار گرفته و تجزیه می شود. قطر ریشه نبات هینگ نظر به سن آن بین ۷ الی ۱۵ سانتی متری می باشد و معمولاً تا عمق ۳۰ الی ۴۰ سانتی متر در خاک فرو می رود. ریشه های این نبات به صورت افقی و موازی با سطح خاک قرار دارند که در حفاظت خاک نقش مهمی را ایفا می نمایند.

**برگ:**

برگهای هینگ دارای رنگ سبز تیره با بریدگی های عمیق و تقسیمات فرعی بوده که به طرف زمین گسترده می باشند. برگهای ساقه ای نبات عموماً گوشتدار، به طول متوسط بین ۵۰ تا ۶۰ سانتی متر و فاقد دمبرگ می باشند.

**میوه:**

هینگ دارای رنگ قهوه ای تیره است که بوی تند داشته، شکل آن بیضوی است و دارای ۵ خط مشخص تغییر یافته همانند بال می باشد. این نبات میوه دوگانه ای بوده که در زمان پخته شدن از یکدیگر جدا شده، هر کدام به یک تخم تبدیل شده و به زمین میریزد.

**مشخصات عمومی هینگ:**

هینگ نباتی شیره پی است که از جرح ریشه، جرح ناحیه تحتانی ساقه و یا قطع ساقه نبات مولد از محل جرح خارج می گردد و بعد از هر سه روز یکبار در ناحیه برش ترشحات نرم سفید رنگ مشاهده می شود که در مجاورت هوا به ماده سخت قهوه ای رنگ و با بوی تند تبدیل می گردد. پس از سه ماه، ریزوم نبات قدرت حیاتی خود را از دست می دهد. طعم هینگ اکثراً تلخ و بسیار تند می باشد. هینگ در تابستان جمع آوری شده و جهت فروش به بازار ارسال می گردد.

**انواع شیره هینگ:**

نوع دانه ای (اشکی) به رنگ بنفش بوده و به مقدار بسیار کم و به صورت طبیعی از ساقه نبات بدون ایجاد جرح تولید می گردد. این نوع شیره از نادرترین نوع هینگ است که عاری از خاک و خاشاک می باشد.

**دوره رشد و دوره استراحت هینگ:**

هینگ از نظر جسامت بزرگتر از نخود است. به همین دلیل به نام هینگ دانه ای مسمی شده است. مرحله رشد این نبات از اوایل بهار تا اواسط ماه سرطان ادامه دارد. سپس، دوره بته های نابالغ آغاز شده که تا بهار سال آینده به رشد و نمو ادامه

آن ختم شده و بعد از آن در حالت استراحت می باشد. ریشه های هینگ از ۱۵ سرطان الی ۱۵ میزان، ۱۲ الی ۱۵ مرتبه بعد از جرحه زدن شیره می دهند. اولین بار وقتی است که شخص مسلکی به مزرعه هینگ رفته و سطح ریشه ای که دارای موی رگ های زیاد می باشد را ارزیابی می کند. این موی رگ ها ۸ الی ۱۰ سانتی متر طول دارند، از ریشه اصلی کنده شده و آن را با آله مخصوص آهنی به شکل منحنی برش می نمایند. بعد از برش نازک کوشش می شود که از برگ های خشک شده هینگ و یا کارتن های کاغذی به دلیل جلوگیری از تابش مستقیم نور آفتاب به ریشه ها استفاده شود. سپس، دو روز بعد از جرح زدن، در روز سوم شیره از جای جرحه دار توسط آله مخصوص که از آهن چادر ساخته شده است جمع آوری می شود. در آخرین مرتبه که شیره جمع آوری می گردد (مرتبه ۱۶) ریشه هینگ ۱۰ الی ۱۵ سانتی متر توسط خاک پوشانیده می شود تا ریشه بته در سال های بعد ثابت باقی بماند.

**برای اینکه به عمر نبات هینگ پایان داده نشود باید نکات ذیل را در نظر بگیریم:**

۱. برای افرادی که در گرفتن شیره مصروف اند تاکید شود که در آخرین مرتبه ای که شیره را از ریشه می گیرند باید روی ریشه را با خاک بپوشانند.
۲. در وقت قطع کردن برگ بته ها و ساقه های ابتدایی بته در هر فاصله ۵ تا ۸ متری یک بته نباید قطع شود تا بته های قطع نشده گل کرده و تخم تولید کنند. بشکلی که تخم آن بعد از پخته شدن به زمین میریزد و توسط باد پراکنده میشود. در نتیجه، بعد از باران های زمستانی و بهاری این تخم سبز میشود تا هینگ زار از بین نرود.
۳. تخم های اضافی که از بته ها تولید می شوند و به زمین می ریزند جمع آوری شده و در جا هایی که بته هینگ نباشد، پاش داده میشوند. بالای آن باید یک مقدار خاک پاش داده شود تا تخم هینگ سبز گردد.
۴. در صورتی که تخم هینگ زیاد تولید شده باشد، باید جمع آوری، پاک و برای فروش آماده گردد.

**مشخصات مارفولوژیکی هینگ**

هینگ به نام علمی *Ferula Assa*

*Foetida* معروف بوده که

به انگلیسی بنام *Hing or*

*Stinking assa* یاد می شود.

این نبات علفی چندین ساله،

بوته ای یا درختچه ای بوده

که در طول دوران نمو فقط

یکبار گل تولید میکند. گل

دهی نبات هینگ نظر به

شرایط اقلیمی و محل نموی آن می تواند بعد از پنج سال

یعنی در سال های ششم الی دهم پدیدار گردد و گل دهی

نشانه ختم دوره نموی نبات هینگ محسوب

می گردد. نبات هینگ در پنج سال اول دارای

تعدادی برگ واقع بر روی سطح زمین می

باشد که از بین برگ های آن که عموماً

ظاهری غبار آلود دارند ساقه ای راست،

تقریباً استوانه ای و گوشتدار خارج شده

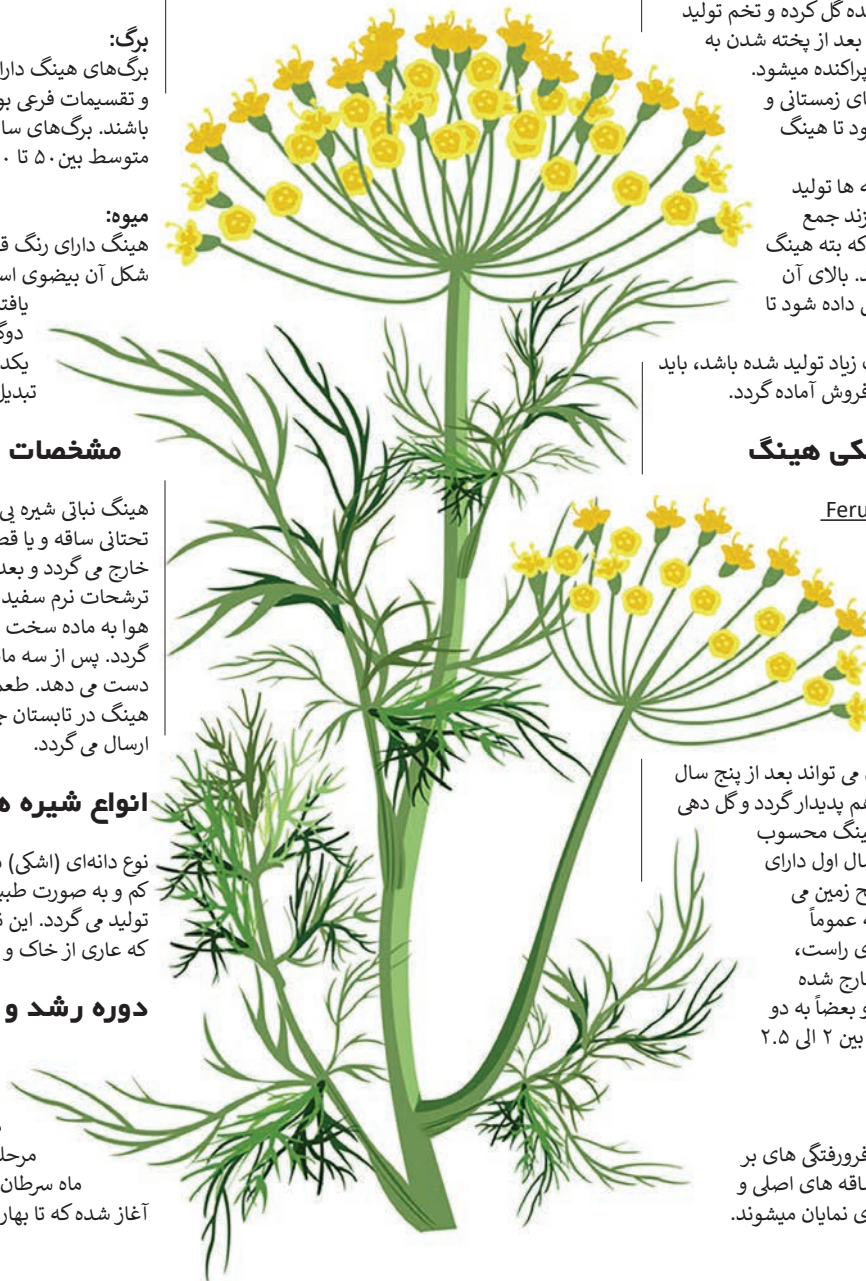
که ارتفاع آن بیشتر از یک متر و بعضاً به دو

متر می رسد (در بعضی از منابع بین ۲ الی ۲.۵

متر نیز ذکر شده است.)

**ساقه:**

هینگ دارای ساقه زرد رنگ با فرورفتگی های بر جسته می باشد که در انتهای ساقه های اصلی و فرعی گلهایی زرد به صورت چتری نمایان میشوند.



## مراحل جمع آوری شیره هینگ

جمع آوری شیره هینگ به سه مرحله تقسیم می‌گردد: مرحله اول: در اوایل بهار بته های هینگ توسط قطعات سنگی نشانه گذاری می‌شوند.



مرحله دوم: در تریبه یا سایه اندازی، خاک اطراف ساقه نبات کنار زده می‌شود و جهت کاهش اثر باران و نور آفتاب محل مذکور با سنگ پوشانیده می‌شود. مرحله سوم: ساقه بته بعد از ۴۰ روز (اواخر ماه ثور) از ناحیه سطح زمین قطع شده تا شیره ای که خارج می‌گردد سخت شده و جمع آوری گردد. جرح ها عمدتاً به ضخامت ۲ الی ۳ میلی‌متر به عرض ساقه نبات صورت می‌گیرند و قبل از انجام جرح بعدی باید شیره تجمع یافته توسط قاشق مخصوص از روی ریشه جمع آوری شود.

معمولاً بیشترین شیره جمع آوری شده از زمان برش به بعد آغاز می‌گردد که روی یک ریشه نظر به آب و هوا و قدرت آن می‌توان از ۱۰ تا ۱۶ بار عمل جرح را انجام داد. جمع آوری هینگ هر ۲ روز یک مرتبه الی ۳ ماه تداوم می‌یابد. در این روش حد وسط تولید هر بته ۴۰ گرم بوده که برداشت هر نفر از ۲۸۰۰ بته در یک دوره ۷۰ کیلوگرم تخمین می‌گردد. محصول جمع آوری شده هینگ بعد از یک پوشش پلاستیکی در جعبه چوبی بسته بندی می‌گردد.

## خواص درمانی هینگ

از هینگ به عنوان مسکن درد دندان و درمان جای گزیده شده توسط جانوران استفاده می‌شود. هینگ اصولاً ضد میکروب و ضد موجودات طفیلی می‌باشد. این گیاه برای اختلالات عصبی و درمان سنگ کرده نیز مفید می‌باشد. بر علاوه، هینگ باعث کاهش تب های شدید شده و سیستم دفاعی بدن را تقویت می‌نماید. این نبات از ارزش اقتصادی بالایی برخوردار می‌باشد که از شیره آن بیش از ۶۰۰ نوع ادویه طبی برای تداوی امراض انسانی، حیوانی و ۶۰ نوع علفکش ساخته میشود. متأسفانه به علت نبود صنعت پیشرفته، این نبات طی به صورت خام به سایر کشورها ارسال و به صورت ادویه عصری وارد افغانستان می‌شود. امروزه هینگ در صنایع عطرسازی کاربرد وسیعی دارد.

## تکثیر هینگ

تنها راه تجدید حیات نبات هینگ از طریق تولید و توزیع تخم می‌باشد. هر ساقه گل دهنده نبات هینگ

مقدار زیادی تخم را در دستجات چتری مانند تولید می‌نماید. تخم های سبک هینگ از طریق وزش باد در ساحه نموی نباتات پراکنده می‌گردند و سپس سبز میشوند. طول تخم هینگ ۹ الی ۱۲ میلی متر، عرض آن ۵ الی ۷.۵ میلی متر و وزن هزار دانه تخم ۱۲.۵ گرم می‌باشد. معیار قوه نموی تخم هینگ بیش از ۹۰ فیصد بوده، تخم آن تا ۳ سال قوه خود را حفظ می‌کند و معیار خالصیت تخم هینگ در حدود ۸۰ فیصد می‌باشد. از آنجاییکه این نبات منبع درآمد با ارزشی می‌باشد، برای دهاقین افغانستان توصیه می‌گردد تا ساکنین مناطقی که هینگ در آن جمع آوری می‌شود با هماهنگی

نهاد های ملی و بین المللی پس از جمع آوری تخم هینگ اقدام به پاشیدن آن در مناطق مورد نظر مانند چراگاه ها نمایند؛ تا نه تنها از انقراض هینگ جلوگیری گردد، بلکه به تعداد این نبات با ارزش افزوده شود. شایان ذکر است که بهترین زمان جمع آوری تخم هینگ قبل از رها شدن طبیعی آن است.

**از هینگ برای درمان درد دندان، جای گزیده شده توسط جانوران، اختلالات عصبی، درمان سنگ کرده، کاهش تب های شدید و تقویت سیستم دفاعی بدن استفاده گسترده صورت می‌گیرد.**

می‌دهد. حیات نبات توسط اندام های زیرزمینی (ریشه) حفظ می‌شود و سال بعد نبات هینگ دوباره از جوانه ای که روی ریشه در زیر خاک قرار گرفته شده، برگ های جدید تشکیل می‌دهد و همین گونه نبات هینگ به حیات خود ادامه می‌دهد. رنگ این نبات تیره می‌باشد که به مرور زمان رنگ خود را به رنگ سرخ تیره تغییر می‌دهد و بعداً در صورت شکسته شدن مقطع آن به رنگ سفید یا زرد تیره تبدیل میشود.

## مناطق نمو و گسترش هینگ

ساحه نمو و گسترش هینگ متنوع می‌باشد که بیشتر مناطق وسیعی در شمال و مناطق غربی افغانستان را به خود اختصاص داده است. هینگ یکی از نباتات اصیل طبیعی افغانستان و ایران به شمار می‌رود که از انواع مختلف برخوردار است. قابل ذکر است که انواع مختلف این نبات شیره تولید نمی‌کنند و در ارتفاعات ۷۰۰ الی ۲۴۰۰ متری از سطح بحر بوده که از قابلیت رشد و نموی خوبی برخوردارند.



زمانیکه آهن در بدن جذب شود، به واسطه آن آکسیجن تازه به قلب انتقال میگردد که برای مریضان قلبی مفید میباشد. ماهی پروری یک فرصت خوب برای کسانی است که میخواهند با استخدام افراد کمتر کاروبار پرمفعت تر را آغاز نمایند. برای یک زمین دار کوچک که خواهد کاروبار ماهی پروری را آغاز نماید، اندازه زمین باید یک جریب یعنی ۲۰۰۰ متر مربع باشد که در آن دند احداث نماید. در صورتیکه کار ماهی پروری از شروع فصل بهار آغاز گردد، ماهی ها بعد از هفت ماه میتوانند به فروش برسند. مساحت معیاری یک دند ۲۰۰۰

متر مربع می باشد.

از یک جریب دند

میتوان ۱۵۰۰ تا

۲۵۰۰ کیلوگرام

ماهی بدست آورد.

در جریان پرورش ماهی،

مالک جهت مراقبت از

آن در یک شبانه روز به یک

الی یک و نیم ساعت وقت نیاز دارد،

اما تنها در زمان جمع آوری حاصل به کارکنان

بیشتر ضرورت می باشد. در مرحله دوم حاصل دهی

یا حاصل دهی پی در پی مفاد خالص بیشتر می باشد،

چونکه در مقایسه با مرحله نخست به سرمایه گذاری

کمتری نیاز است و اندازه سرمایه گذاری در مرحله

اول نسبتاً بیشتر می باشد. اما با انتخاب طریقه های

درست می توانیم حاصلات خوب و کاروبار دوامدار را

ایجاد نماییم.

تقاضای گوشت ماهی در افغانستان نسبت به تولید

آن بیشتر است. بناً، تاجر ملی مجبور است تا برای

رفع تقاضای بازار، ماهی مورد نیاز را از خارج وارد

نماید. به منظور رفع تقاضای هموطنان در خصوص

ماهی های تازه داخلی، به احداث دند های بیشتر

ماهی پروری نیاز احساس میگردد.



ماهی های وارداتی در کارتن ها و بوجی های یخ زده تحت شرایط خاص آورده میشوند و در اکثر اوقات شرایط انتقال مد نظر گرفته نمی شود که منجر به از بین رفتن کیفیت گوشت ماهی میگردد. در زمستان گذشته قیمت یک کیلو گوشت ماهی یخچالی بین ۳۵۰ - ۱۰۰ افغانی و گوشت ماهی وطنی بین ۳۰۰ تا ۱۰۰ افغانی بود که خرید آن برای هموطنان ما دشوار بود. قیمت ماهی های وارداتی نسبت به ماهی های وطنی ارزاتر است. این تفاوت به این دلیل است که ماهی های وارداتی تازه نبوده، زمان زیادی از نگهداری آن سپری می شود و به سبب بوی بد مردم آنها را دوست ندارند. ماهی های وطنی بر حسب تقاضا به بازار آورده میشوند و به همین علت مردم آنرا نسبت به ماهی های وارد شده ترجیح میدهند. صندوق انکشاف زراعت همیشه تلاش نموده تا سکتور ماهی داری و ماهی پروری را با اعطای قرضه های کوتاه مدت و طویل مدت حمایت نماید تا کشور عزیز ما در این سکتور تا حد ممکن خود کفا شود.

ماهی داری و ماهی پروری در اقتصاد ملی و فردی از ارزش گسترده ای برخوردار میباشد. امروزه در کشور های مختلف جهان از ماهی پروری و فروش آن به پیمانہ وسیع استفاده به عمل می آید. علاوه بر اینکه گوشت ماهی منبع غذایی خوبی بوده، ماهی داری و ماهی پروری یک شغل با ثبات و پردرآمد برای دهاقین عزیز ما می باشد و یک منبع خوب غذایی را نیز به دسترس فامیل های آنها قرار میدهد. در کشور عزیز ما، ماهی ها در دند های خاکی، دریا ها، جهیل ها و سایر ذخایر آبی بشکل طبیعی و یا در فارم های مصنوعی نگهداری میشوند. دولت افغانستان و موسسات خیریه خارجی کوشش به خرج داده اند تا در مناطقی که برای ماهی پروری مناسب اند، پرورشگاه های ماهی های قابل فروش را در دند های خاکی ایجاد نموده تا تولید ماهی را وسعت دهند. به اساس گزارش وزارت زراعت، سکتور ماهی در حال حاضر نسبت به هر زمانی دیگر رونق یافته است، هر چند در اکثر بازار های کشور ماهی های بی کیفیت وارداتی موجود می باشند. اکنون، سالانه به مقدار ده هزار متریک تن ماهی در ولایات کندهار، هلمند، کتر، ارزگان، ننگرهار، لغمان، بلخ، بامیان، کابل و نیمروز در دند های خاکی تولید میگردد. در کشور ما مکان مناسب برای ماهی پروری مناطقی است که در طول سال در آن آب تازه موجود بوده و خاک آن مناسب باشد.

فعلاً، فارم ماهی قرغه از جمله فارم های بزرگ در سطح کشور به شمار میرود. وزارت زراعت پلان دارد تا چنین فارم هایی را در ولایات بلخ، ننگرهار و بامیان احداث نماید. صندوق انکشاف زراعت برای دهاقینی که قصد کاروبار ماهی پروری را داشته باشند، قرضه های کوتاه مدت و طویل مدت را فراهم می نماید. ماهیت گوشت ماهی در قرآن عظیم الشان نیز ذکر گردیده و به گوشت ماهی به عنوان گوشت تازه اشاره شده است. تحقیقات جدید بیولوژیکی نشان میدهد که گوشت ماهی برای امراض قلبی یک ادویه خوب و تداوی موثر است؛ به سبب اینکه در گوشت ماهی کلسترول و بقایای آن به پیمانہ کم موجود می باشد. موضوع مهمتر اینکه گوشت ماهی در سیستم هاضمه انسان به سادگی هضم میگردد. افرادی که در یک هفته دو و یا سه بار از گوشت ماهی استفاده می نمایند به پیمانہ زیادی از امراض قلبی در امان می باشند.



برای کاهش دادن خطر امراض قلبی، لازم است تا گوشت سفید ماهی در رژیم غذایی انسانها به عنوان یک عنصر اساسی شامل گردد. مریضان قلبی باید از سودیم کمتر استفاده نمایند، اما استفاده از کلسیم برای آنها ضروری می باشد. در گوشت ماهی از یک سو سودیم در آن به اندازه زیاد نیست و از سوی دیگر کلسیم و آهن به مقدار کافی در آن موجود میباشد.

## ماهی پروری یا کاروبار پایدار و پردرآمد



داکتر اېمل «ارمان»  
رئيس هېئت عامل صندوق انکشاف زراعت



برای تماشای یک مستند کوتاه در رابطه با ماهی پروری در افغانستان به صفحه فیسبوک صندوق انکشاف زراعت در آدرس ذیل مراجعه کنید.

<https://www.facebook.com/adfghanistan>



# صندوق انکشاف زراعت



اخذ تائیدی

**۱۳,۳ میلیارد افغانی قرضه**

از نزد کمیته های منظوری از بدو تاسیس تا کنون

**01**



توزیع بیش از

**۱۰,۷ میلیارد افغانی قرضه**

از بدو تاسیس تا کنون

**02**



مستفید ساختن بیش از

**۵۶,۴۱۹ تن دهقان**

بطور مستقیم از بدو تاسیس تا کنون و اشتغال زایی  
برای مدها تن از طریق اعطای قرضه به سکتور زراعت

**03**



اخذ

**۱,۹ میلیارد افغانی منظوری قرضه**

از نزد کمیته های مربوطه به رهبری وزارت  
محترم زراعت در سال ۲۰۲۰

**04**



05

جمع آوری بیش از  
**۴۵,۳ میلیون افغانی قرضه**  
**های لاصمول در سال ۲۰۲۰**  
از طریق محاکم و ارگان های حقوقی



06

توزیع بیش از  
**۱,۵ میلیارد افغانی قرضه**  
**در سال ۲۰۲۰**  
به کوپراتیف ها و کاروبار های زراعتی، فابریکه-  
های غذایی، ماسر کنندگان میوه و میانجی های مالی



07

بداست آوردن بیش از  
**۱۲۵,۴ میلیون افغانی**  
**عوااید خالص**  
مسندوق انکشاف زراعت در سال ۲۰۲۰



08

طی مراحل درخواست های قرضه  
**بیش از ۹۷ شرکت زراعتی**  
و تشبثات مرتبط با مالدارى در سال ۲۰۲۰





# صندوق انکشاف زراعت

جلسه کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت | ۱۳ ثور ۱۴۰۰



جلسه شورای عالی صندوق انکشاف زراعت | ۱۹ جوزا ۱۴۰۰



جلسه کمیته اعتبارات صندوق انکشاف زراعت | ۴ سنبله ۱۳۹۹



مراسم امضای تفاهم نامه قرضه صندوق انکشاف زراعت | ۹ جوزا ۱۴۰۰



شورای آگاهی دهی به خانم های شاغل در زراعت - کابل | ۳ حوت ۱۳۹۹



شورای قرضه دهی صندوق انکشاف زراعت در ولایت قندهار | ۲۸ میزان ۱۳۹۹





گردآوری و تدوین: نرگس غزنوی

همه چیز در مورد ...

## نگهداری گیاهان در منزل

از امروز یک گلدان به زندگی خود اضافه کنیم.

بعضی ها به این باورند که نگهداری گیاهان نیاز به دانش و مهارت های خاصی دارد. این باور تا جایی صحیح است. اما گیاهان بیشتر از هر چیز دیگری، نیاز به توجه و مراقبت دارند. شاید برایتان سؤال خلق شود که اصلا چرا باید در خانه، محیط کار و یا حتی سرک های شهرمان گل و گیاه بکاریم؟ در ذیل به فواید گیاهان بالای روح و جسم شما اشاره شده است.

## فواید گیاهان:

- گیاهان باعث تقویت تمرکز، خلاقیت، و روحیه شما می شوند.
- گیاهان توانایی کاهش استرس، خستگی، و حتی درمان زکام را دارند.
- گیاهان هوای داخل و طراف اتاق را به وسیله جذب کربن دای اکساید و تولید اکسیژن پاک و مرطوب می سازند که این امر باعث شادابی جلد می شود.
- گیاهان با کاهش آلودگی های صوتی، آرامش بیشتری به زندگی شما می بخشند.
- گیاهان باعث بهبودی سریعتر شما از انواع بیماری ها می شوند.

با خواندن این مطالب، قطعاً به فکر خریدن یک گلدان و یا حتی بیشتر کردن گلدان های خانه تان افتاده اید! طوری که پیش از این ذکر شده بود، گیاهان نیاز به توجه و مراقبت های خاصی دارند. در این مقاله به نکات مهم و اساسی در مورد نگهداری گیاهان در محیط های بسته می پردازیم. فرقی نمی کند اگر شما در خانه ای با حویلی و باغچه کلان، یا در آپارتمانی کوچک زندگی می کنید؛ برای هر نوع محیط، گیاهان خاصی وجود دارند. چند نکته اساسی در مورد نگهداری گیاهان وجود دارند که عبارتند از:

- ۱) نور آفتاب: بیشتر گیاهان، به خصوص گیاهانی که گل و میوه می دهند، به ۶-۸ ساعت نور مستقیم آفتاب نیاز دارند. اگر شما در خانه ای زندگی می کنید که به باغچه ای با نور آفتاب کافی دسترسی ندارید، بالکن ها و بام ها می توانند جایگزین خوبی باشند. گیاهانی مانند بعضی

سبزیجات خاص که به نور زیادی ضرورت ندارند را می توان در کنار کلکین اتاق ها نیز پرورش داد.

۲) خاک: خاکی که در گلدان ها به کار می رود هرچند طبیعی، اما از نظر نوعیت و ترکیبات درونی با خاکی که در باغ یا باغچه ها استفاده می شود متفاوت می باشد. برای نگهداری گیاهان در گلدان، از خاک گلدان استفاده کنید زیرا خاک گلدان بسیار سبک می باشد که باعث جریان هوا و در نتیجه، رشد بهتر ریشه گیاه می شود. همچنان، خاک گلدان عقیم می باشد که از انتقال بیماری ها به خانه شما جلوگیری می کند.

۳) آب: آب یکی از عمده ترین نیازهای یک گیاه می باشد. این نیاز در گیاهانی که در گلدان نگهداری می شوند بسیار بیشتر است؛ گاهی حتی چند بار در طول روز. اگر گلدان های زیادی دارید، بهتر است از آب پاش برای سهولت در آبیاری گلدان های خود استفاده کنید.

۴) رطوبت: اگر گلدان های تان را در فضای بسته نگهداری می کنید، بهتر است کمی رطوبت برای رشد هر چه بیشتر و بهتر گیاه نیز تامین کنید. برای این کار می توانید یک ظرف آب را در نزدیک گلدان تان قرار دهید.

## چه گیاهانی را در آپارتمان نگهداری کنیم؟

۱) گیاهان خوراکی: نعنا، نوش پیاز و ریحان از جمله گیاهانی هستند که قابلیت رشد در گلدان را دارا می باشند و در آشپزی روزانه شما قابل استفاده هستند.

۲) سبزیجات سلاد: سبزیجاتی مانند کاهو و پالک گیاهانی با ریشه کم عمق و رشد سریع می باشند. شایان ذکر است که این نوع نباتات نیاز به آب فراوان دارند.

۳) بادنجان رومی: گیاه بادنجان رومی بسیار سریع رشد می کند و سنگین می شود که در گلدانی با قطر حداقل ۳۰ اینچ قابل نگهداری است.

۴) مُرچ: مُرچ از جمله گیاهانی می باشد که در گلدان رشد خوبی دارند. مُرچ علاوه بر اینکه یک خوراکی میباشد، جنبه زینتی نیز دارد.

۵) لیمو: درختچه های لیمو اگر ۸-۶ ساعت نور آفتاب (روزانه) و مقدار کمی رطوبت بگیرند، یکی از بهترین گیاهان برای نگهداری در محیط های بسته می باشند. درختچه های لیمو ماده ای چسبناک تولید می کنند. برای جلوگیری از ریختن این ماده روی فرش یا زمین، می توانید ظرفی را در زیر گلدان قرار دهید.

## مراقبت های باغبانی در آپارتمان:

۱) آبیاری: گیاهان در هنگام رشد آب زیادی مصرف می کنند؛ طوری که خاک موجود در گلدان به سرعت خشک می شود. برای آبیاری به موقع گیاه، انگشت خود را ۲-۱ اینچ در خاک فرو برید تا از خشک بودن خاک اطلاع پیدا کنید.

۲) تغذیه: همانند دیگر زنده جانان، گیاهان نیز نیاز به تغذیه مناسب دارند. کود های طبیعی و کیمیاوی می توانند تغذیه خوبی برای گیاهان باشند. کود دهی باید بنا بر نوع و نیاز گیاهی که از آن نگهداری می کنید به طور مرتب صورت گیرد.

۳) مشکلات: آفات در هر شرایط و محیطی وجود دارند. ساده ترین و طبیعی ترین روش برای حل این مشکل چیدن برگ هایی است که رنگ شان تغییر کرده است و یا سوراخ شده اند.

۴) حاصل گیری: اگر گیاهی که دارید میوه می دهد، حاصل گیری یک امر مهم در نگهداری آن محسوب می شود. باید زمان مناسب حاصل گیری از گیاه تان را بدانید. حاصل گیری به موقع می تواند باعث افزایش حاصل در بعضی از گیاهان شود.

باغبانی یکی از عام ترین و سالم ترین تفریحاتی است که شما می توانید با کم ترین امکانات و هزینه آن را در خانه، محل کار، و در محیط های مختلف در شهرتان انجام دهید. باغبانی برای شما آرامش و اعتماد به نفس به ارمغان می آورد.



تعریف، مزیت، آمار و معلومات در رابطه با

# سرمایه گذاری مستقیم خارجی

ارتقاء پارامترهای لازم برای جذب این سرمایه گذاری ها در افغانستان تا چه اندازه حیات است؟

نورعلم حکیم یار | رئیس اجرایی حرکت افغانستان یا اداره حمایت از سرمایه گذاری و تجارت در افغانستان

های داخلی از موضوعات محلی ضرورت ندارند. در عوض، شرکت های داخلی تکنالوجی و تجربه آنها را دریافت می کنند. این نوع سرمایه گذاری ها همچنان دارای ظرفیت بالا برای اشتغال زایی در کشور میزبان است. سرمایه گذاران خارجی معمولاً موقعیت هایی را برای سرمایه گذاری انتخاب میکنند که در آن نیروی کار با هزینه کمتر قابل دسترس باشد. برای مثال شرکت های بزرگ امریکایی زیادی وجود دارند که در کشور چین سرمایه گذاری کرده اند. این کار میتواند دلایل متعددی داشته باشد و یکی از آنها وجود نیروی کاری ارزان در چین است.

سرمایه گذاری مستقیم خارجی به شکل گیری سرمایه انسانی، ادغام تجارت بین المللی، و ایجاد فضای تجاری رقابتی کمک میکند. زمانی که کشور میزبان با بحران مالی روبرو می شود، FDI کمتر از سایر اشکال ورود سرمایه، تمایل به عقب نشینی دارد؛ چرا که آنها زیرمجموعه های زیادی در کشور داشته و در فضای کاری کشور میزبان بشکل عمیق تری دخیل هستند. به همین دلیل، افزایش میزان سرمایه گذاری خارجی به شکل FDI، کشور میزبان را در مقابل خروج سریع سرمایه در زمان بحران، کمتر آسیب پذیر می سازد. اگر افغانستان در طی یک یا دو دهه گذشته قادر به جذب سرمایه گذاری خارجی می بود، از پاندمیک کووید ۱۹ اخیر به این شدت ضربه نمیخورد؛ زیرا سرمایه گذاران مستقیم خارجی تمایل به پلان دراز مدت داشته و همیشه نسبت به تشبثات کوچک و متوسط در کشور میزبان از قدرت بیشتری برخوردارند. سرمایه گذاری مستقیم خارجی همچنان منبع مهمی برای تامین کسری های حساب جاری است. تاثیر حکومت داری بر ورودی های سرمایه گذاری مستقیم خارجی، نخست از طریق تاثیر نهاد ها بر فضای سرمایه گذاری یک کشور و دوم از طریق کاهش هزینه های داد و ستد، هزینه های تولید و عدم قطعیت می باشد. رشد اقتصادی کشور ها در کنار کیفیت حکومت داری، از عوامل مهم دیگری است که بالای تصمیم FDI شرکت های چند ملیتی تاثیر می گذارد.

حکومت داری، سرمایه گذاری مستقیم خارجی، و رشد با یکدیگر در تعامل هستند. شاخص سرمایه

کشور های میزبان مزایای متعددی را از سرمایه گذاری مستقیم خارجی (Foreign Direct Investment) دریافت میکنند. اول تر از همه، سرمایه گذاری مستقیم خارجی نسبت به سایر اشکال ورود سرمایه، برای رشد و توسعه در دراز مدت مناسب تر است، زیرا سرمایه گذاری مستقیم خارجی منبع عمده تکنالوجی و دانش مسلکی است. سرمایه گذاران خارجی نه تنها منابع نقدی بلکه تکنالوجی، تخصص، و موارد دیگری را نیز با خود به همراه دارند که کشور میزبان می تواند از آنها بهره مند شود. متأسفانه، افغانستان به دلایل مختلفی نتوانسته است سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) را جذب کند و این امر ما را در رابطه با سکتور تکنالوجی از کشورهای در حال توسعه و حتی برخی از ممالک توسعه نیافته در موقعیت عقب تری قرار میدهد. سرمایه گذاری مستقیم خارجی توسط روش های مختلف این امکان را به وجود می آورد تا دانش و تکنالوجی از شرکت های خارجی به شرکت های داخلی سرازیر شوند. سرمایه گذاران خارجی که مستقیماً در یک کشور سرمایه گذاری میکنند، معمولاً این کار را در مشارکت با شرکت های داخلی انجام می دهند، چرا که آنها به شبکه ارتباطات، سلسله مراتب عرضه، و دانش شرکت

## سرمایه گذاری مستقیم خارجی یا (FDI) چیست؟

سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI) عبارت است از سرمایه گذاری یک شرکت یا شخص حقیقی در کشوری دیگر جهت تجارت یا تولید که از منظر علم اقتصاد، این فعالیت در نقطه مقابل سرمایه گذاری در سهام (به انگلیسی: portfolio investment) قرار می گیرد که سرمایه گذاری تاثیر پذیر از شرایط اقتصادی کشور هدف محسوب می شود.



گذاري DBI يک نظرسنجی جهانی است که سالانه توسط بانک جهانی در ۱۹۰ کشور انجام شده و در آن کشورها بر اساس میزان سهولت تجارت نظر به ۱۱ شاخص رتبه بندی می شوند. گزارش DBI تا سال ۲۰۲۰ دارای ۱۰ شاخص بود اما یک شاخص جدید تحت عنوان «قرارداد با دولت» به تازگی اضافه شده است. افغانستان در مقام نه چندان خوشایند ۱۷۶ از ۱۹۰ کشور ایستاده است. در گزارش DBI سال جاری ممکن است رتبه افغانستان بدتر هم شود. به دلیل بی ثباتی سیاسی، عدم اصلاحات متداوم، طول کشیدن تدارکات سیستم حکومتی و مشکلات در سایر زمینه هایی که DBI در رابطه با آنها معلومات جمع آوری میکند، به نظر نمیرسد که رتبه افغانستان بهبود یافته باشد.

افغانستان از پتانسیل جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در پروژه های مشارکت سکتورهای عمومی و خصوصی (PPP) برخوردار می باشد. اما این کشور نیاز به ثبات، ارائه پروژه



گراف سرمایه گذاری خارجی در افغانستان منبع: بانک جهانی | از وبسایت: www.macrotrends.net

### سرمایه گذاری مستقیم خارجی در افغانستان - تاریخچه دیتا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹

سال	جریانات ورودی سرمایه به دالر امریکایی	فیصدي تولیدات ناخالص داخلی
۲۰۱۹	\$۰,۰۲B	۰,۱۲ %
۲۰۱۸	\$۰,۱۲B	۰,۶۱ %
۲۰۱۷	\$۰,۰۵B	۰,۲۶ %
۲۰۱۶	\$۰,۰۹B	۰,۴۸ %
۲۰۱۵	\$۰,۱۷B	۰,۸۵ %
۲۰۱۴	\$۰,۰۴B	۰,۲۱ %
۲۰۱۳	\$۰,۰۵B	۰,۲۴ %
۲۰۱۲	\$۰,۰۶B	۰,۲۸ %
۲۰۱۱	\$۰,۰۵B	۰,۲۹ %
۲۰۱۰	\$۰,۱۹B	۱,۲۰ %
۲۰۰۹	\$۰,۰۶B	۰,۴۵ %
۲۰۰۸	\$۰,۰۵B	۰,۴۴ %
۲۰۰۷	\$۰,۱۹B	۱,۹۴ %
۲۰۰۶	\$۰,۲۴B	۳,۴۱ %
۲۰۰۵	\$۰,۲۷B	۴,۳۶ %
۲۰۰۴	\$۰,۱۹B	۳,۵۸ %
۲۰۰۳	\$۰,۰۶B	۱,۲۸
۲۰۰۲	\$۰,۰۵B	۱,۲۳ %
۲۰۰۱	\$۰,۰۰B	۱,۲۳ %
۲۰۰۰	\$۰,۰۰B	۱,۲۳ %



### سرمایه گذاری مستقیم خارجی به شکل گیری سرمایه انسانی، ادغام تجارت بین المللی و ایجاد فضای تجاری رقابتی کمک میکند.

های با کیفیت برای سرمایه گذاران، تعیین بسته های تشویقی، تسهیل روند تجاری، گفتن مداوم و موثر با سکتور خصوصی و در نظر گرفتن به موقع مشکلات آنها دارد. بر اساس بعضی از منابع، حاشیه دریافت مفاد در کشورهایی که افغان های ثروتمند در آن سرمایه گذاری کرده اند، در حال کاهش یافتن است. افغانستان یک بازار دست نخورده است و حاشیه مفاد در آن بالا است. با آمدن صلحی که اجتناب ناپذیر به نظر میرسد، افغانستان به یک مقصد سرمایه گذاری تبدیل خواهد شد.

با این حال، با سیاست های فعلی و بی ثباتی سیاسی و اقتصادی جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی غیر ممکن است. توصیه می شود که دولت افغانستان ابتدا با کسانی که در حال حاضر سرمایه گذاری کرده اند صحبت کرده و رضایت آنها را داشته باشد. ثانیاً، آنها باید کسانی که در کشور های دیگر سرمایه گذاری کرده اند، یا در جستجوی سرمایه گذاری در کشور های دیگر اند را متقاعد بسازند. همسایه های شمالی افغانستان، در های شان را به روی سرمایه گذاران افغان باز کرده اند و اگر دولت افغانستان به زودی اقدام نکند، برای پیشرفت صنعت، اشتغال زایی، و تقویه بنیه مالیات، دیر خواهد شد.

ترجمه و ویرایش: عارف بیگران و زهرا حیدری



## افغانستان کې پنبه، پیر او پلور



حشمت الله تاند | د پور ورکونې کارپوه



**د پنبې تولید او کرنه زموږ د هېواد یو له خورا مهمو کرنیزو پیداوارو شمېرل کېږي. د پنبې د تولید او پروسس ارزښت د هېواد د اقتصاد برخه کې په ځانګړې توګه کرنیزه برخه کې ثابت او ښکاره دی. پداسې حال کې چې زموږ کروندګر د دې ټولو ستونزو ګالو برسېره تر ټولو کمه ګټه ترلاسه کوي.**

ایچ د پنبې لپاره له ۶.۵ تر ۷.۵ دی. دا چې د پنبې رېښه ډېره ژوره ځي، نو اړینه ده چې له کښته مخکې ځمکه ښه ژوره قلبه شي، لوتې یې ماتې شي، هرزه واښه له منځه یوړل شي، ډبرې ټولې او ځمکه هواره شي.

د ځمکې د پیاوړتیا لپاره له کښته مخکې باید له ۱۰ تر ۱۲ کیلو ګرامه ډي ای پی (توره سره)، ۲۰ کیلو ګرامه یوریا یا سپینه سره او له ۶ تر ۱۰ ټنه ورسته شوې حیواني سره یا ښه وروست شوي کمپوسټ سره ګډ او په یو جریب ځمکه کې یې وپاشئ. هغه ځمکې چه پنبې پکې کرل کېږي، باید نوښتې کرنه پکې ترسره شي، ترڅو د ناروغیو، آفتونو څخه خوندي او د خاورې د حاصلخېزۍ او جوړښت لامل شي. په نوښتې کرنه کې جوار، شفتله، وربشې، نخود، لوبیا او داسې نور بوټي کرل کېږي.

کرنه کې د تخم ټاکل ډېر اړین دي ځکه دغه تخم زموږ ستونزو ته ځواب ویونکي دی، نو ځکه د تخم ټاکنه کې باید ډېر ځیر اوسو. ښه تخم

غاښونه لري. د دې بوټي حاصل د هغه د غوړې څخه عبارت دی: چې اوږدوالی یې له ۲.۵ تر ۵ سانتي متره رسېږي. د پنبې د ښې ودې لپاره اوږد فصل (له ۱۸۰ تر ۲۰۰ ورځو) چې پخپندان ونلري، خاوره کې ور لندنه بل او وړ اندازه لمر، د نسبي حرارت او وچ اقلیم درلودل اړین شمېرل کېږي. د پنبې تخم له ۱۴ تر ۱۸ درجې د سانتي ګرډې تودوخه کې په زرغونېدو (تبغ وهلو) پېل کوي، پداسې حال کې چې د زر یا تېزې تبغ وهنې لپاره وړ تودوخه له ۱۸ تر ۳۰ درجې د سانتي ګرډې ده او دا هم باید روښانه شي چې د پنبې د ښې نمو لپاره وړ تودوخه له ۲۷ تر ۳۲ درجې د سانتي ګرډې ده، مګر د ۴۰ څخه لوړه او د ۱۲ درجو څخه ټیټه درجه د تودوخې د بوټي نمو دروي، ګلان او غوړې رزېږي. په عمومي توګه د پنبې د بوټي عمر ۱۷۰ ورځې (شاوخوا) دی.

د پنبې بوټي هر ډول خاوره کې وده کوي، رسوبي خاوره کې تر ټولو ښه وده کوي، د دې ترڅنګ د خاورې یې ایچ باید له ۵.۵ تر ۹ وي، خو وړ یې

د کرنې اوبو لګولو او مالدارۍ وزارت د پنبې د ترویج ریاست د مالوماتو پر بنسټ د افغانستان ځینو ولایتونو کې د پنبې کښت ډېر ترسره کېږي، چې عبارت دي له بغلان، کندوز، تخار، سمنګان، بلخ، جوزجان، فاریاب، هرات، ننگرهار، بادغیس، فراه، هلمند او کندهاره، چې یادو ولایتونو کې هر کال نږدې په (۹۷۲، ۴۳) هکتاره ځمکه پنبه کرل کېږي، چې نږدې (۷۸۷، ۵۳) مېټریک ټنه دانه لرونکې پنبه ور څخه په لاس راځي.

د پنبې کرل او تولید نه یواځې دا چې زموږ د کرنې خصوصي سکتور او د هېواد اقتصادي پیاوړتیا کې رغنده رول لري، بلکې د تولید، پروسس او صنعت برخه کې یې ډېری خلک هم په کار بوخت کړي دي، په ځانګړې توګه هغه هېوادونو کې چې یې نوي د پرمختګ په لور ګامونه اخیستي او تر اوسه پکې ساینس او ټکنالوژۍ د پام وړ پرمختګ نندې کړي.

زموږ هېواد کې هم د پنبې کرل ورځ تر بلې د ډېرېدو په حال کې دي او د هېواد یو له خورا مهمو صادراتي توکو څخه شمېرل کېږي.

معمولاً د ۱۰۰ کیلو دانه لرونکې پنبې څخه نږدې ۳۳ کیلو خالصه پنبه، ۱۰ کیلو ناخالصه غوړي، ۵۵ کیلو کنجاړه او دوه کیلو ضایعات ورکوي.

افغانستان کې د پنبې ستر ډولونه چې زیات کرل کېږي عبارت دي له: اکالا ۱۵-۱۷-۳۰:۵، اکالا ۲-۴-۸، مکسیک، اکالا ۱۵-۱۷-۹۹، اکالا ۱۰۸ F او پلانکو پالاما څخه. پنبه د ګل لرونکو بوټو له ډلې ده چې د رېښو عمودي سیستم لري، د تڼي لوړوالی یې له ۶۰ څخه تر ۲۵۰ سانتي مترو پورې رسېږي، خو په هغه سیمو کې چې معتدل ژمی لري، د بوټي لوړوالی تر ۵ متره رسېږي. د بوټي یانې بېلابېل ډولونه لري، چې یانې یې معمولاً له ۳ تر ۷ پورې غوړونه یا



بېکاره بوټي د اوبو په جذب، خوراکي موادو او لمر د وړانګو اخیستلو کې د پنبې له بوټي سره سیالي کوي چې دا کار د پنبې په حاصلاتو کې د ۳۰-۲۰ سلنه پورې کم والی راولي. د هرزه ویشو د مخنیوي لپاره بېلابېلې لارې چارې موجودې دي لکه کرنیزې لارې، میخانیکي لارې، فزیکي لارې، بیولوژیکي لارې او ورسې پي کیمیاوي مخنیوی دی، چې د دې لارو څخه په ګټه اخیستنه بزګر کولی شي، د مضره

بوټو څخه په ښه ډول مخنیوی وکړي.

د پنبې حاصلاتو ټولول هغه وخت پېلېږي چې ۶۰ سلنه شاوخوا غوړې غوړېدلې وي، دوهم او دریم ځل ټولول د ۱۰-۲۰ ورځو په څنډ سره پېلېږي. یوکس په یوازې ځان کولی شي د یوجریب کرنیزې ځمکې څخه د ۶۰-۴۰ ساعتونو په اوږدو کې پنبه ټوله کړي. د پنبې د ټولولو پر مهال باید لاندې ټکي په پام کې ونیول شي.

۱. د پنبې ټولونکي باید ځانګړې ځان ساتونکي



تراکتور یا نورو وسایلو له لارې په پوره اندازه سره او تخم په یوځای کارول کېږي. په هر جریب ځمکه کې ۲ کیلوګرامه تخم کرل کېږي او د دوو بوټو ترمنځ ۲۰ څخه تر ۲۵ سانتي متره واټن پرېښودل کېږي او په هر سوري کې د ۵ څخه تر ۸ سانتي مترو ژوروالي سره یوازې یو دانه تخم اچول کېږي. افغانستان کې کروندګر په معمولي توګه د دوه ډوله سرې څخه ګټه اخلي چې عبارت دي له: دې ای

حاصل ډېر کړي، نو ځکه پنبه د هېواد په ختیځو سویل ختیځو او لویدیځو سیمو کې د غنمو د حاصلاتو له ټولولو وروسته کرل کېږي، خو بغلان، کندوز، تخار، فاریاب او بلخ کې یې د کښت وړ وخت د وري له ۱۵ د غبرګولي تر ۱۵ پورې دی.

جامي په تن ولري. ۲. د پنبې د ټولولو لپاره باید له نخي بوجبو څخه کار واخېستل شي. ۳. د پنبې ټولول باید د ورځې لس بجې شاوخوا پېل شي. ۴. پنبه باید په منظم او مسلکي توګه ټوله شي. ۵. هر ځل ټوله شوې پنبه باید په جلا ډول سره زېرمه شي، ځکه چې لومړی ځل ټوله شوې پنبه د کبفیت له نظره ښه وي. ۶. د پنبې ټولول باید د بوټي د لاندې برخې څخه پېل شي. ۷. دانه لرونکې پنبه باید تر حاصل ټولولو وروسته د یو څه وخت لپاره په وچ ځای کې وساتل شي. ۸. کله چې پنبه بسته بندي کېږي، نو اضافي توکي لکه د پنبې مړې غوړې، نابالغه غوړې، ویښته، پاني او نور بېکاره توکي باید ترې ټول او لېږي شي. ۹. پنبه باید په وچ ځای کې وساتل شي او ډېر فشار پرې رانشي، ځکه چې د زیات فشار له امله کبفیت یې خرابېږي. په یو مترمکعب ځای کې باید ۱۱۴ کیلوګرامه دانه داره پنبه ډېرمه شي. ۱۰. دانه داره پنبه باید ژر تر ژره پروسس شي.

### د پنبې بوټي د بېلابېلو ناروغیو لکه فنګسي، باکټریايي، ویروسي او نيماتودي ناروغیو تر حمله لاندې راځي، خو د ناروغیو شدت او خپرېدل د بوټي تر محیطي شرایطو او حساسیت پورې اړه او توپیر لري.

د پنبې کښت هرکال د ناروغیو او آفتونو له امله د ډېر زیان سره مخامخ کېږي لکه ورتیسلملي او فینوزاریي ناروغی، دقرغې ناروغی، نباتي سپرې، سپین رنګي مچان او داسې نورې ناروغی او آفتونه د پنبې حاصلات کموي. چې ددې ناروغیو او آفتونو د مخنیوي لپاره بېلابېلې لارې موجودې دي، لکه مېخانیکي، کرنیزې، بیولوژیکي او کیمیاوي لارې چې د دې په واسطه ددې ناروغیو او آفتونو څخه مخنیوی کېږي.

پي او یوریا څخه، د پنبې د کښت لپاره معمولاً په هر جریب ځمکه کې ۲۵ کیلوګرامه دې ای پي، ۵۰ کیلوګرامه یوریا او ۵۰ کیلوګرامه پوتاشیم سلفیټ کارول کېږي. په عمومي توګه دځمکې دآماده کولو په وخت کې ۳۰٪ څخه تر ۴۰٪ پورې توره او سپینه سره کارول کېږي، ۲۰٪ سپینه سره په لومړي ځل اوبیوخور کې کارول کېږي، او د لومړني کل ترغوړېدو وروسته ۴۰٪ څخه تر ۵۰٪ پورې سپینه سره کارول کېږي.

دجوبه کښي او خطي طریقو دکښت په صورت کې په عمومي توګه لومړي ځل خړوب دکښت دشرپې او اووي اوڼۍ څخه وروسته ترسره کېږي. دوهم ځل اوبیخور د لومړي اوبیخور څخه ۱۵-۱۰ ورځې وروسته ترسره کېږي دریم او وروسته نورې اوبه خورې د خاورې په ځانګړتیا او اقلیمي وضعې پورې اړه لري. د حاصل د راټولولو څخه پوره یوه میاشت مخکې باید اوبه خور بند شي، خو د تخم شیندلو په طریقه کې باید د ځمکې د وتره کېدو لپاره د کښت ځای اوبه خور شي، چې لومړی ځل اوبیخور د ۵۰-۴۵ ورځو وروسته له کرلو ترسره کېږي.

دوهم او دریم ځل اوبه خور د خاورې په ډول او اقلیمي شرایطو پورې اړه لري، خو په ټاکلي اندازه د لنډه بل شتون د ودې په حساسو مرحلو کې د غوړې په تشکیل او په ټولیزه توګه د حاصل په زیاتوالي مثبت اغېز لري، له بل پلوه د لنډه بل د نه شتون په صورت کې کېدای شي یو په درېیمه برخې په اندازه حاصلات کم شي. په عمومي ډول سره ویلي شو چې د پنبې بوټي د ټول ژوند په بهیر کې نږدې ۵۰۰ ملي لېټره اوبو ته اړتیا لري، چې په ځینو سیمو او شرایطو کې ددې بوټي د اوبو اندازه د ۳۶۰ څخه تر ۹۰۰ ملي لېټره پورې ټاکل شوې ده. د بېکاره یا هرزه بوټو لري کول د ۲۰-۱۵ ورځو وروسته له کښت څخه پېلېږي. د پنبې خیشاوې ته نه پاملرنه او د هغه ځنډول هرومرو بوټي زیانمنوي. بناً د بېکاره بوټو ایستل او پر وخت سره د هغوي مخنیوی د بېلابېلو ناروغیو او آفتونو د مخنیوي لپاره اړین کار دی. خپرېنو شېدونکي چې

### په افغانستان کې پنبه معمولاً په دريو لارو سره کرل کېږي چې عبارت دي له: د تخم شیندلو طریقه، د تخم کرل په جویه یا پوښته باندې او په خطی طریقه سره کښت کول چې هره یوه لاره به یې په لنډ ډول لاندې تشریح شي:

۱. د تخم د شیندلو لار: افغانستان کې تر ټولو عامه لاره ده. په دې سیستم کې اول ځمکه اوبه کېږي ورپسې قلبه ده، تر قلبه کولو وروسته بیا تخم دلاس په واسطه سره په قلبه شوی ځمکه کې پاشل کېږي. بیا د تراکتور یا غوايانو په واسطه سره ماله یا هوارېږي. دې سیستم کې د بوټو او قطارونو ترمنځ فاصله په پام کې نه نیول کېږي او د یوجریب ځمکې لپاره ۱۵ کیلوګرامه تخم ته اړتیا ده.

۲. د تخم کرل په جویه یا پوښته باندې: دې سیستم کې تر هر څه د مخه ځمکه ښه هوارېږي، وروسته ۱۲ کیلوګرامه دې ای پي او ۲۰ کیلوګرامه یوریا په هر جریب ځمکه کې شیندل کېږي ورپسې یو یا دوه ځلي په ۹ پال قلبه سره وهل کېږي. پدې سیستم کې د دوه پښتو یا جویو ترمنځ واټن د ۷۰ څخه تر ۸۰ سانتي مترو او ژوروالی یې د ۲۵ څخه تر ۳۰ سانتي مترو پورې وي. چې جویي باید د ختیځ څخه د لویدیځ په لور پرې وي. د تخم مقدار د هر جریب لپاره ۳ کیلوګرامه ده. د دوو بوټو ترمنځ د ۲۵ څخه تر ۳۰ سانتي مترو واټن اټکل شوې ده. په هرځای کې به د ۵ څخه تر ۸ سانتي مترو ژوروالی سره ۲ یا ۳ دانې تخمونه اچول کېږي.

۳. خطي طریقه: پدې سیستم کې هم په لومړي سر کې ځمکه ښه هوارېږي او بیا د مجهز

# د چرگانو له هگبو د سالمونیا باکتریا جلا کول

پوهندوی محمد ناظر فیصل

له دې څېړنې څخه موخه دا ده چې د هگي دننه او بهر کې د سالمونیا مېکروب شتون ثابت کړل شي. هگي يوه ښه باکېفېته خوراکي ماده ده، چې خپل جوړښت کې بېلابېل خوراکي توکي او وېتامينونه لري او د يو بېلانس شوي خوراک په ډول انسان ترېنه په ښه ډول گټه پورته کوي، د چرگانو هگبو کارونه چې په ټولو اديانو او مذهبونو کې کوم هيڅ اختلاف نلري په نړېواله کچه کارول کېږي او د پوره خوراک يوه ستره برخه جوړوي.

سالمونیا يو گرام منفي باکتریا ده چې د بېلابېلو خوراکي توکو د ککړتيا لامل گرځي، يو له دغو خوراکي توکو څخه هگي ده چې هغه هم د سالمونیا له امله ککړېږي او د ناروغی لامل گرځي، دې څېړنه کې ټولې ٣٥ هگي چې ١٥ هگي دحبيب حسام پوټري فارم، ١٥ هگي له کلیوالي چرگو او ١٥ هگي د قزاقستان هېواد څخه رالېږدول شوي وې او د ننگرهار، جلال اباد ښار د بېلابېلو دوکانونو څخه اخیستل شوي وې او د وترنری، پوهنځي د مایکروبيولوژي لابراتوار ته لېږدول شوي وې او دا نښې په (S.S Agar) ميډيا کې کلچر شوي.

پابله کې په درېو وارو گروپونو کې يوه نښه هم د سالمونیا مثبت نشوه او نور مایکرو اورگانيزمونه د *Shigella* په نوم باکتریاوو په کې شتون درلود، چې هغه ډېره د هگي د پوښ د پاسه میکروبونه وو او د قزاقي هگبو په پوښ کې وليدل شوي کومې څېړنې چې د چرگانو هگبو کې د سالمونیا د تجريد په موخه ترسره شوي وې، نو سالمونیا د نورو مایکرو اورگانيزمونو په پرتله پکې په ټيټه کچه شتون درلود. نو دې څېړنې هم دا جوته کړه، چې سالمونیا د چرگانو هگبو کې شتون نه درلود او نور مایکرو اورگانيزمونه پکې شتون درلود.

**Polyvalentantiser** د سالمونيل د پېژندلو لپاره کار کړي وو. پېښې ښکاره شوي چې ۲۹.۳۶ سلنه او ۳۸.۳۸ سلنه د هګي پوښ کي ۱۰.۳۱ سلنه او ۱۵.۰۷ سلنه د هګي دنني جوړښت کي او ۲۸.۷۸ سلنه او ۴۳.۹۳ سلنه د هګي زيرمو کي د چرګانو فارم او بهرنیو مارکېټونو کي په ترتيب سره دغه پېښې د سالمونيل هګيو کي وليدل شول.

**موخې:**

۱- د هګي له زيرو، سپينو او پوښ څخه د سالمونيل باکټريا تجريد کول توکي او کړنلاره:

**د نښو شمېر او کچه**

دې څېړنه کي ټولي ۳۰ هګي تر څېړني لاندې نيول شوي وې، چې ۱۰ نښې د حبيب حسام چرګانو فارم، ۱۰ نښې د کليوالي چرګو هګي او ۱۰ نښې له قزاقستانه راوړل شويو څخه وې. د پورته فارمونو څخه په اټکلي ډول د هر فارم څخه لس لس نښې راټولي شوې وې او په لاندې کلچر ميډياګانو کي کلچر شوي.

**پايله:**

دې څېړنه کي ټولي ۳۰ نښې تر څېړني لاندې نيول شوي چې له دوي څخه ۱۰ نښې د حبيب حسام چرګانو فارم او

۱۰ نښې د کلي والي چرګو هګي او ۱۰ د قزاقستان څخه د راوړل شويو هګيو څخه وې، چې يادې نښې د جلال اباد ښار د هګيو خرڅونکو دوکانونو څخه راټولي کړل شوي وې او د وترنري پوهنځي په مايکروبيولوژي لابراتوار کي تر ازمويي لاندې ونيول شوې چې پايله کي د دريو وارو ګروپونو څخه کومه نښه کي سالمونيل ونه ليدل شوه او نور مايکرو اواګانيزمونه لکه **Shigella** پکې موجود وه او سالمونيل د سلې له پامه صفر اعشاريه صفر کېږي.

لاندې جدول کي هم په څرګند ډول سره پېښې ليدلې شو.

شمېره	د نښو ځای	د نښو کچه	زير	سپين	پوښ
۱	حبيب حسام د چرګانو فارم	۱۰	—	—	—
۲	کليوالي چرګو هګي	۱۰	—	—	—
۳	د قزاقستان څخه راوړل شوې هګي	۱۰	—	—	—

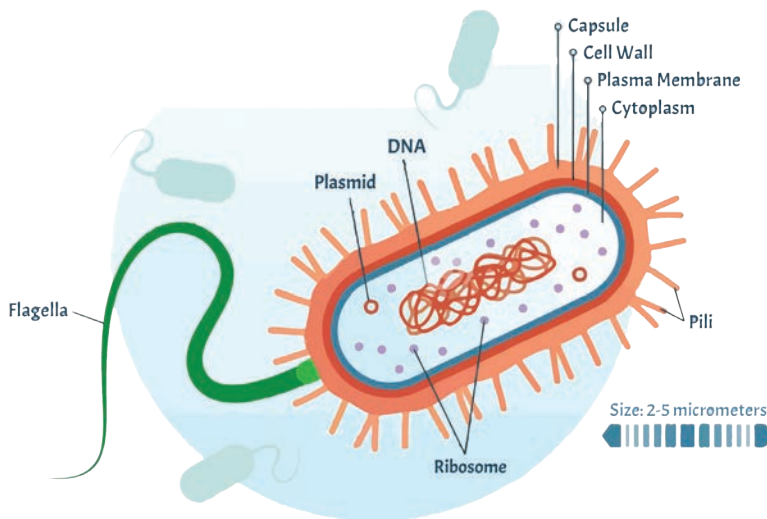
**پايله اخېستنه:**

دې څېړنه کي ټولي ۳۰ نښې تر څېړني لاندې نيول شوې وې چې ۱۰ د حبيب حسام چرګانو فارم، ۱۰ د کليوالي چرګو هګيو او همدارنګه ۱۰ نښې د قزاقستان څخه رالېږدول شوې هګيو څخه وې، چې له هرې نښې درې کلچره (زير، سپين او پوښ) ترسره شول، چې په دې ۳۰ نښو او ۹۰ کلچرو کي کومه نښه د سالمونيل مثبت تجريد نشوه، خو نورې باکټرياوې لکه شجيبلا په لورې کچې تجريد شوې، بيا هم دې څېړنه کي دا مالومه شوه، چې هګيو کي د سالمونيل باکټريا څخه سريره نور مايکرو اواګانيزمونه هم شته او د سالمونيل پېښې په کي شتون نه درلود، چې پخوانيو څېړنو کي هم روښانه شوې وه، چې هګيو کي د سالمونيل پېښې کمې پېښې شوې دي او نورو مايکرو اواګانيزمونو په کي زيات ليدل شوي

**وراندېزونه:**

- ۱- هګي بايد په پوره ډول سره پخې شي. ۲- هګي بايد پاکې پرېمېنځل شي. ۳- د هګيو توليد کوونکو فارمونو روغتيابي اړخ بايد وخت په وخت تر څېړني لاندې ونيول شي.
- ۴- له بهره رالېږدول شوې هګي بايد له روغتيابي کتې وروسته وکارول شي.

د هګيو فارم او بهرنیو مارکېټونو کي موجودې د سالمونيل ډول د هګيو ککړتيا رامنځته کوي او هغه ځايونو کي چې توليدات ورکوي، شايد د افقي او عمودي له لارې لېږدول منځته راشي، د افقي لېږد څخه موخه دهګي زير، سپين او د هګي د پوښ ککړتيا ده او کله چې عمودي لېږد منځته راشي، د هګي اچونې بهرې کي او يا وروسته د هګي اچونې څخه رامنځته کېږي.



په هر حال کولی شو چې هګي د خوراکي توکو په ناروغۍ کي کېږي. د چرګانو کولمو کانال د سالمونيل د ډولونو لپاره يوه غټه لېږدونکې برخه ده چې انسان په ناروغۍ اخته کوي. په خوراکي توکو کي د سالمونيل باکټريا يوه زونو ټيکه ناروغي رامنځته کوي، چې ستر وټيز (اقتصادي) زيانونه راورې شي او ځينو وختونو کي د مرګ لامل هم کېږي. د چرګانو توليدات په منځنۍ کچه د سالمونيل د ډولونو له لارې ککړېږي او

نښې يې پکي ليدل کېږي. سالمونيل لرونکي خوراکي توکي د انسانانو لپاره د زهرجنو ځانګړتياو لرونکي دي او هغه کسانو کي چې د پولټري توليدات څخه ګټه پورته کوي، رامنځته کېږي. د سالمونيل د سټرو ټايپونو په ډله کي د **Salmonella** **Enteritidis** يوه ځانګړنه دا ده، چې انسانانو کي

کلينيکي نښې ښکاره کوي. امريکا کي **Salmonella** **Enteritidis** ټايپ (۴) لاملونه د ناروغۍ په مالومو سيمو کي رامنځته شوي دي. په هر حال جاپان کي ۱۹۸۹ نه تر ۱۹۹۳ کال پورې ۳۲.۴ سلنه د پېښو پايله کي څرګنده شوه، چې ځيني خوراکي توکي د سالمونيل له امله ککړ شوي وو، د خوړو وړ نه وه او زهرجن ښکارېدل. دا څرګنده ده چې سالمونيل د خوراکي توکو له لارې لېږدونکي پاتوجن دي او حيوانات د دې پاتوجن بنسټيز مخزن دي.

دهګيو زيرمو کي د سالمونيل د ډولونو د شتون پر بنسټ د هګي زير او سپين کتل شوي وو، چې بيا په **Hekton Enteric aga** د سالمونيل د ډولونو د پېژندلو په موخه کارول شوي وي، ټاکنيزه ميډيا يې جلا کړې وه او په ډېره کچه





مصاحبه با خانم لیلا علیزاده، رئیس شرکت بانوان بلخ شمال

## جستجوی خودتوانمندسازی در جوانه های نباتات

🔑 **مصاحبه ای از: «گل امین فهیم» و «زهرا حیدری»**

شرکت تولیدی مواد خوراکی بانوان بلخ شمال در شهرک سخی، شهر مزار شریف موقعیت داشته و توسط خانمی توانا و فعال به نام لیلا علیزاده اداره میشود. این شرکت دارای فارم مرغداری بوده که ظرفیت پرورش ۳۰۰۰ جوجه مرغ را در جریان ۴۵ روز دارا می باشد. بر علاوه، این شرکت دارای سبزخانه هایی می باشد که انواع مختلف سبزیجات مانند بادرنگ، کاهو و بادنجان رومی را در آن پرورش میدهند و ظرفیت تولید ۴۲/۳ تن سبزیجات (بادرننگ، بادنجان رومی و کاهو) را در یک سال دارد. خانم لیلا علیزاده با تلاش و زحمت فراوان توانسته این شرکت را وسعت داده و به خوبی مدیریت نماید.

### پرمختگ: از دستاورد های خود در این بخش به ما معلومات دهید.

**خانم علیزاده:** به کمک دفتر محترم صندوق انکشاف زراعت مشکلات مالی ما رفع گردیده است. توانستیم فارم بزرگ تولید مرغ گوشتی را احداث نموده و لوازم و ماشین آلات لازمه را خریداری نماییم. یک تعداد موسسات زمینه آموزش های فنی و تکنیکی را در بخش تولیدات سبزخانه و مرغداری برای ما فراهم نمودند. فعلاً، بازار فروش محصولات و تولیدات ما رونق یافته است.



### پرمختگ: شما فعلاً کدام نوع مواد غذایی را تولید می نمایید و تقاضای بازار چه می باشد؟

**خانم علیزاده:** مواد غذایی که شرکت ما بر حسب تقاضای بازار تولید می نماید عبارتند از بادرنگ، بادنجان رومی، کلم، گشنیز، و مرغ گوشتی.

گنجایش ۵۰۰ جوجه داشتیم. اما فعلاً به کمک دفتر صندوق انکشاف زراعت فارم مرغداری بزرگی را با گنجایش ۳۰۰۰ جوجه ایجاد نموده ام.

### پرمختگ: در شروع کار با کدام مشکلات مواجه شدید و چگونه با آنها مقابله کردید؟

**خانم علیزاده:** در اوایل با مشکلات زیادی مواجه بودیم؛ منابع مالی خیلی کم بود و پول کافی برای سرمایه گذاری جهت توسعه نداشتیم، ماشین آلات زراعتی کافی در دسترس نبود و بشکل فنی نیز آموزش ندیده بودیم. برعلاوه، برای خانم ها زمینه قرضه و رشد کار مساعد نبود و هیچ ارگانی از خانم ها به شکل درست حمایت و پشتیبانی نمی کرد، از تولیدات شان خریداری مناسب نمی شد و هیچ تشویق کننده ای نداشتند. اما از زمانیکه صندوق انکشاف زراعت با ارایه خدمات قرضه های زراعتی و تکنیکی با ما همکاری نمودند، کاروبار ما رشد نموده و تولیدات سبزخانه و مرغداری ما رونق یافته است.



### پرمختگ: لطف نموده برای خوانندگان مجله پرمختگ معلوماتی مختصر در مورد خود و شرکت بانوان بلخ ارائه نمایید.

**خانم علیزاده:** اسم من لیلا علیزاده، باشنده شهرک کمپ سخی شهر مزار شریف میباشم. از مدت چند سال بدین سو، در بخش های مختلف بخصوص کشت در سبزخانه مصروف کار می باشم که از این طریق هم به جامعه خدمت می نمایم و هم عواید خوبی بدست می آورم. در اوایل یک باغچه خانگی داشتم که در آن سبزیجات مختلف را کشت میکردم که عواید بسیار کمی داشت. بعداً، به کمک پروژه ملی باغداری و ماللداری وزارت زراعت یک سبزخانه به مساحت ۱۰ متر مربع احداث و به کشت محصولات سبزخانه ای از قبیل بادرنگ و بادنجان رومی شروع کردم. بعد از دریافت تجربه کافی از سبزخانه، اکنون صاحب چندین سبزخانه هستم که بزرگترین آن ۳۶۰ متر مربع و کوچکترین آن ۲۴ متر مربع می باشد که سالانه حاصلات خوبی بدست می آورم. طور مثال، فروشات ما از بابت عرضه بادرنگ به بازار روزانه بطور اوسط ۳۵ الی ۴۰ خریطه می باشد و قیمت هر خریطه ۱۲۰ افغانی در بازار سبزیجات است.

همچنان، شوهرم تجربه ۱۵ ساله فارم مرغداری از کشور ایران دارد و در قسمت پرورش جوجه، واکسین و انواع دانه مرغی از تجربه کافی برخوردار می باشد. در ابتدا، یک فارم مرغداری کوچک با

سبزخانه نډاریم؛ بناً از یخچال های فریزر برای نگهداری گوشت مرغ استفاده کرده نمی‌توانیم. امیدوارم که این مشکلات به زودی حل گردند تا محصولات و تولیدات زیادتری داشته باشیم.

### پرمتختگ: آیا تا به حال در این بخش کسی شما را همکاری نموده یا خیر؟

**خانم علیزاده:** دربخش دریافت و کشت سبزخانه دفتر محترم NHLP ما را کمک نموده و همچنان دفتر محترم GIZ نیز در بخش مراقبت از سبزخانه و استفاده بهتر و تنوع در کشت ما را یاری رسانیده است. همچنان، صندوق انکشاف زراعت نیز در قسمت توسعه کاروبار کمک های مالی و تخنیک را برای مان فراهم نمود.

### پرمتختگ: برای پیشرفت کارهای تان چه پلان هایی روی دست دارید و آیا تصمیم دارید که در سایر ولایات فعالیت داشته باشید؟

**خانم علیزاده:** برای پیشرفت کارها پلان داریم تا در عرصه سبزخانه تخصص بیشتر کسب نماییم و خانم های بیشتری را در این زمینه تشویق نماییم. هر قدر که خانم ها بیشتر جذب کار شوند و تخصص کسب کنند، به همان اندازه گام های مفیدتری برای رشد جامعه بر خواهیم داشت. همچنان، تصمیم داریم تا برای کارمندان فارم فرصت آموزش را مهیا سازیم تا بتوانند برای بهبود پرورش مرغ، تولیدات و فروشات آن از معلومات کافی برخوردار باشند. فعلاً تنها در ولایت بلخ، شهر مزار شریف فعالیت داریم. اگر خدا خواسته باشد کاروبار خویش را به سایر ولایات هم گسترش می دهیم.

### پرمتختگ: برای صندوق انکشاف زراعت چه گفتنی دارید؟

**خانم علیزاده:** از کار با دفتر صندوق انکشاف زراعت کاملاً راضی هستیم، زیرا ما را به بزرگ ترین هدف مان که ساخت فارم مرغداری بود کمک کرده و مشکلات مالی ما را الی ۸۰ فیصد حل نموده است. صندوق انکشاف زراعت نسبت به سایر موسسات مالی تکتانه بسیار کم اخذ می‌نماید و ما می‌توانیم مطابق کاروبار خویش پول قرضه را باز پرداخت نماییم.

یک فارم مرغداری نیز بسازم. فعلاً کودی که از فارم مرغداری به دست می‌آید در سبزخانه خود استفاده می‌کنم تا مصرف کم و عاید زیاد باشد.

### پرمتختگ: فواید سبزخانه چیست و برای توسعه تجارت شما و کشور چه قدر مهم و مفید است؟

**خانم علیزاده:** با داشتن تجارت سبزخانه و مرغداری نه تنها فواید شخصی به دست می‌آوریم، بلکه به کشور نیز خدمت می‌نماییم. از طریق تجارت خود، در تولیدات کشور سهم بزرگی را ایفا می‌نمایم و برای مردم بخصوص طبقه انات زمینه کار را فراهم می‌نمایم. بر علاوه، نه تنها سبزیجات و مرغ های گوشتی با کیفیت را با قیمت مناسب به فروش می‌رسانم، بلکه عواید خوبی را برای خود و خانواده ام تامین می‌نمایم.

### پرمتختگ: اکنون با کدام مشکلات روبرو هستید که مانع پیشرفت بیشتر کارهای تان می‌گردد؟

- خانم علیزاده:** مشکلات ما اکثراً تخنیکي بوده و میتوان به موارد ذیل اشاره کرد:
- نبود تخم های اصلاح شده با کیفیت
  - بلند بودن قیمت تخم های اصلاح شدهی سبزیجات از قبیل بادرنگ، بادنجان روی و غیره
  - بلند بودن قیمت کودهای تقویتی کیمیاوی (منجمله کود آهن و کود هیومیک اسید که برای خاک و یا آب های نیمه شور بکار برده میشوند) و دیگر کودهای تقویتی
  - نبود ادویه با کیفیت و معیاری جهت رفع امراض جوجه مرغ
  - نبود یک مرجع تایید کننده کیفیت ادویه ها

## د

## صندوق انکشاف زراعت ما را در راستای بزرگ ترین هدف مان که ساخت فارم مرغداری بود کمک و مشکلات مالی ما را تا ۸۰٪ حل نموده است.



### پرمتختگ: آیا در شرکت شما تنها خانم ها مصروف کار هستند یا مردان نیز کار می‌کنند؟

**خانم علیزاده:** در این شرکت هم زنان و هم مردان مشغول کار هستند. تعداد مرد ها ۴ نفر و زن ها ۵ نفر می باشد.

### پرمتختگ: در حال حاضر با چه نوع مشکلات روبرو هستید که باید در آینده نزدیک حل گردند؟

**خانم علیزاده:** مشکلاتی که باید در آینده نزدیک مورد توجه قرار گیرند برق، آب و کمبود ماشین آلات است. ما برق و آب کافی برای کشت در

### پرمتختگ: شما در اوایل تنها سبزخانه داشتید. بعداً شروع به کار مرغداری نمودید. چه باعث شد که شما به کار مرغداری روی آورید؟

**خانم علیزاده:** کار سبزخانه را در سال ۲۰۱۷ آغاز کردم ولی به دلیل بودجه کم با مشکلات زیادی روبرو شدم. با آنکه در بخش کشت سبزیجات آموزش دیده بودم و تجربه داشتم، اما در کار هایم موفق نمی شدم. به هر ارگانی مراجعه کردم تا از لحاظ مالی با ما همکاری کند اما به نتیجه موثری نمی رسیدم تا اینکه از پروسه قرضه دهی دفتر صندوق انکشاف زراعت آگاه شدم. با حمایت دفتر صندوق انکشاف زراعت نه تنها توانستم کار سبزخانه را پیش ببرم، بلکه توانستم





## د کبانو ډنډونو ته

# چونه ورکول

لیکوال: پوهندوی ډاکټر خوشدل معروف

د کبانو حوضونه منظم چونه کول د یو عادي فارم د ساتنې لپاره د مهمو فعالیتونو څخه شمېرل کېږي او د کبانو د محصولاتو د لا ډېروالي لامل ګرځي، کلسیم او مالګه د هېوکو د اسکلېټ په جوړښت کې مهم رول لوبوي، د انساجو نورمال پرمختګ کې برخه اخلي، همدارنګه د عصبي او عضلاتي سیستم فعالیت تنظیموي.

هر کال د حوضونو د پوره تشوینې وخت کې د اورګانېزمو سره یوځای ډېر کلسیم د حوضونو څخه ویستل کېږي چې باید دا کمښت بیا له سره پوره شي، کارول شوې چونه د حوضونو تېزې سیمه څنډې کوي، کاربن ډای اکسایډ (CO<sub>2</sub>) ته اړیکه ورکوي یا یې کاربونیټونه جوړوي، ځمکه د ناپېژندلې له پلوه غني کوي، د اوبو له خوسا کېدو مخنیوی کوي او ګازي رژیم یې ښه کوي، د چوڼي کارونې څخه وړاندې غوره ګنل کېږي، ترڅو د حوضونو د ځمکې کچه د کلسیم د جوړښت له مخې وڅېړل شي.

غوره ده چې د چوڼي کارول د حوضونو له تشوینې وروسته کله چې ځمکه لنډه بله (مرطوبه) وي د پسرلي یا مې موسم کې د حوضونو د ډکولو یاڼې له ۱۴ تر ۲۰ ورځو مخکې ترسره شي. د چوڼي پوډر په برابر ډول د حوض د کچې د پاسه شیندل کېږي، یاڼي پوډر اوبو کې حلوي او په برابر توګه د ځمکې د پاسه یې د پمپ له لارې شیندي. د سیسټماتیکې چوڼي کارونې په صورت کې هر کال له ۱۰۰ تر ۲۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار ځای کې کارول کېږي، د حوض په ځمکې کچه کې د ډېرو خټو د راغونډېدو او د تالابونو د ځمکې د ډېر تریوالي په وخت کې ۴۰۰۰ کیلوګرامه ژوندۍ یا اوبه نارسېدلې چونه او د برانش ناروغۍ له منځه

وړلو لپاره ۲۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار ځمکه کې کارول کېږي.

د کرانتوڅا په ناروغۍ اخته کارپ د درملنې لپاره ۲۵۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار او د کلسیم د کموالي په وخت کې له ۱۰۰۰ تر ۱۵۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار او د نامعلومو څېړونکو کبانو د لمنځه وړلو لپاره له ۱۵۰۰ تر ۲۵۰۰ کیلوګرامه چونه په یو هکتار مساحت ځمکه کې کارول کېږي. کار پوهانو د فارم څخه د ښه حاصل د لاسته راوړلو لپاره لاندې ارزښتناک اصول وړاندې کړي دي:

### ۱- حوض یا تالاب کې د نامعلومه آبي ژوندي موجوداتو له منځه وړل:

تالاب یا حوض کې د ماهیانو د بچیانو له اچولو وړاندې باید اضافي کبان د بهرنیو غوښه خوړونکو او ځنګلي کبانو د حملو او خوراکي توکو د نشتوالي څخه او د کبانو د متضرره کېدو څخه د مخنیوي په موخه لاندې دوه عمومي لارې پکار واچول شي:

۱. د تالاب څخه د اوبو مکمل ایستل او د هغې د لاندې ځمکې وچول.

۲. د کبانو د بې هوشه کولو لپاره د کیمیاوي مرکباتو کارول.

### د اوبو ویستل او د ځمکې د کچې وچول:

د اوبو ویستلو لپاره پمپونه کارول کېږي، چې دا یوه اسانه او موثره لاره ده، اصلاً اوبه کال کې یوځل ویستل پکار دي او د دې کار لپاره د کال ټول موسمونه ګټور او ښه ګنل کېږي. د غټو او وړو سوریو وچول هم پکار دي.

د معمول سره سم د کبانو تولید، مرحله په مرحله لاسته راځي، کله چې د اخري ځل لپاره تولید لاسته

راوړل شي، بیا نو اوبه یې بهر اوځي، د دې لپاره د ډېزلي پمپ څخه کار اخېستل کېږي د پمپ څخه پرته د ثقل د قوې له لارې اوبه په اسانۍ سره بهر اوځي، د دې څخه پرته د کبنوس پامپونه (یو ډول پامپونه دي چې د کلک ټاټ یا ټکي څخه جوړشوي وي) هم کارول کېدای شي.

### II- د تالاب د بنسټیزو تولیداتو زیاتول:

۱. تالاب کې هر کال یوځلې د کب روزنې په پېل کې ۱۰۰ کیلوګرامه چونه په یو ایکر ځمکه کې اچول کېږي.

۲. که چېرې د تالاب حاصل خيزي د کبانو لپاره



کافي وي که چونه وانه چول شي باک نه لري.

۳. که چېرې د تالاب ځمکه تېزې ځانګړتیا ولري، نو بیا د چوڼي علاوه کول اړین دي.

۴. ځینې کیمیاوي او طبیعي سرې د تالاب د زرغونه کېدو او ښه کېدو لپاره کارول کېږي، د دې لپاره لاندې درې سرې ډېرې پېژندل شوې دي او بزګران یې بازار کې ترلاسه کولی شي:



٤. ٥٠ کيلوگرامه چونه د تالاب بېخ او غاړه کې شيندل کېږي، بيا ډبراني سره ٥٠٠ کيلوگرامه يو جريب ځمکه کې اچول کېږي او دوه نيم فته اوبه پکې ساتل کېږي، دا کار د کبانو د بچيانو د اچولونه لږ تر لږه يوه اونۍ وړاندې بايد ترسره شي، چې د تالاب د اوبو رنگ شين شي او د کبانو د بچيو خوارک لپاره تيار وي.

**د کبانو لپاره خواړه:**

١. طبعي خواړه لکه کمپوسټ، ډبراني سره او داسې نور. ٢. کيمياوي سرې.
- د پورتنۍ سرې کارونې لپاره لاندې لارښوونې شوي دي: ١. ياده سره د درې فوټو په اندازه د تالاب په لاندینۍ کچه کې اچول کېږي. ٢. سره د تالاب په يو ځای کې نه اچول کېږي، بلکې په برابره توگه سره د تالاب ټولو برخو کې اچول کېږي. ٣. په يو ايکر ساحه کې ٤٠٠٠ کيلو گرامه ډبراني سره ته اړتيا ده، چې وار په وار اچول کېږي. ٤. د الوتونکو فضله (پنجال) او کمپوسټ د کبانو لپاره ډېر خوراكي ارزښت لري.
٥. کمپوسټ بايد مېده شي، خو بايد په ډېرو وړو ذرو بدل نشي، چې بيا ډېر شمېر يې له منځه ځي، د ١.٥ انچ کبانو لپاره مېده شوې سره چې د شگو د دانې په اندازه غټوالی ولري، اچول کېږي.
٦. د کبانو د غټوالی د زياتوالي سره د سرو د دانو غټوالی هم غټېږي.

**کبانو ته د خوړو ورکولو لارې چارې:**

١. کنجاړه اوچان شوي سبوس ته په لږ مقدار لنډه بل ورکول کېږي او بيا گولی ترې جوړېږي.
٢. گولی پرېښودل کېږي، چې لنډه بل يې لږ کم شي او لږې وچې شي.
٣. دا گولی په ځانگړو ځايونو کې اچول کېږي، که د تالاب په دوه ځايونو کې واچول شي، غوره کڼل کېږي.
٤. خواړه د سهار لخوا اچول پکار دي، ځکه چې د سهار له مخې اوبو کې اکسيجن ډېر وي .
٥. مصنوعي خوړو کې د غنمو سبوس، د شولو پک، مسټر دايل کېک، د چغندر پاي، خراپې مېوې، سبزيجات او غلاجاتو کې غنم او جوار ورکول کېږي، د جوارو او غنمو د ورکولو لار داسې ده، چې له وړاندې غنم په لويې لويې کې اوبو کې اچول کېږي او ورسره لږه اندازه خاوره اچول کېږي، چې کله دا غنم او جوار شنه شي، چې د بوني وده ورته وايي، بيا کبانو ته ورکول کېږي، د يادونې وړ ده چې بايد د وشو سره تازه اوبه هم پرېښودل شي.

سرې د جوړولو وخت کې يوريا زياته شوې وي، خو بيا هم ١٥ کيلوگرامه يوريا يو ايکر ځمکه کې اچول ډېره ښه پايله ورکوي، له دې وروسته کله چې تالاب کې د خوراكي توکو اړتيا ليدل کېږي، نو د پورتنيو برخو څخه نيمايي شمېر اچول کېږي، ځکه چې د کبانو د غټېدو سره د خوراكي توکو اړتيا هم زياتېږي، کچېرې پورتنۍ سرې مياشت کې يو ځل زياته شي، دې وخت کې د خوراكي توکو کمښت نه ليدل کېږي. د خوراكي توکو کمښت داسې مالومولی شو، چې لاس اوبو کې د يو فټ په اندازه ډوبېږي، کچېرې لاس مو اوبو کې مالوم شي، نو مالومېږي چې نورو سرو اچولو ته زياته اړتيا ده، کچېرې لاس مو اوبو کې مالوم نشي، د نورې سرې ورزياتولو ته اړتيا نشته او په پوره اندازه سره خواړه شتون لري.



**د خوړو انډول:**

١. کمپوسټ او کيمياوي سرې سره گډوي او اچول کېږي.
٢. د شرمو کنجاړه او د شولو پک (په برابره توگه) او يا هم د پڼې د دانو کنجاړه او د غنمو سبوس ورکارول شي.
٣. د شرمو کنجاړه او د شولو پک شمېر د روغو، مريگل او کامن کارپ لپاره د هغوي د وزن د ٣٪ په مقدار ورځ کې حسابېږي.

- الف : تريپل سپر فاسفيټ چې په کې ٤٦٪ فاسفت شتون لري.
- ب : يوريا چې په کې ٤٥٪ نايټروجن شتون لري.
- ج : ډاي امونيم سلفيټ
- ډبراني سرې :**
١. د حېواناتو سره : که دا سرې پخپل وخت، اصلي حالت او کافي اندازه سره واچول شي ډېره ښه پايله ورکوي.
  ٢. ورسته شوې سره: چې ټوله کې د انبار يا ډبران په ډول راټول شوې وي چې دې کې ډبراني سره، شنه سره، پاي، دکور ځخلي او خشاک شاملېږي. د سرو دکاروني لپاره لارښوونې :
  ١. د کبانو فارم لپاره ټولې سرې گټورې دي، خو کله کله په ځانگړو وختونو کې يو ډول سره ته ترجيح ورکول کېږي.
  ٢. که چېرې د کبانو روزنې (فارم لرونکي) سره د حېواناتو سره وي، دې وخت کې پرې ځيني لگښتونه نه راځي ..
  ٣. که ډبراني سرې د کيمياوي سرې سره گډې شي او وکارول شي خوراكي ارزښت يې زياتېږي.
  ٤. د الوتونکو پخمال (فضله) هم د کبانو د فارم لپاره ستړې سرې گڼل کېږي.
- د سرې برخې:
- بوټيز (نباتي): د اوبو بوټي ٢/٣ برخې غبر بوټي برخې: ډبراني سره (ډېره برخه)، چونه، يوريا او د شولو پک ١/٣ برخې

**د کمپوسټ جوړولو لارې:**

د سرې په کنډه کې د نيم فټ په پنډوالي سره د بوسو برخه يا نور بوټيز پاتې شوني جوړوي او د دې د پاسه په پوره اندازه سره يوريا اچول کېږي، تر دې پورې چې دغه کچه تخته کېږي وروسته دوه انچه د ډبراني سره برخه جوړېږي دا کار درې ځلي

تکرارېږي په پرله پسې د پورتنيو برخو څخه څلور څلور برخې جوړېږي، دغه سره د کبانو د کارولو څخه بايد يو مياشت دمخه تياره شي.

**تالاب کې د سرو اچول:**

د کبانو بچيانو د اچولو څخه يوه اونۍ مخکې يونيم ټن سره د تالاب په يو يا دوه کونجونو کې اچول کېږي، د دې څخه پرته تريپل سپرفاسفيټ ٣٠ کيلوگرامه په يو ايکر ځمکه کې د يادې سرې سره يو ځای تالاب کې اچول کېږي، که چېرې مخکې له دې

وقایه، سلامتی و لذت همه با

# میوه در مانے

میوه درمانی یکی از روش های طب سنتی است که توسط ابن سینا (ابو علی سینا بلخی) طبیب و ریاضی دان نامدار کشورمان استفاده می شد. میوه ها منابع بسیار غنی از ویتامین های مختلف هستند که هر کدام به نحوی باعث ایجاد تغییرات مثبت در بدن می شوند. کمک به پیشگیری از سرطان، تقویه سیستم ایمنی بدن، شادابی جلد، کاهش فشار خون، کاهش کلسترول خون، کمک به کاهش وزن و پیشگیری از بیماری های روده و معده از جمله خواص مفید میوه ها هستند. علاوه بر خصوصیات ذکر شده، هر میوه خواص منحصر به فرد خود را دارا می باشد. به همین سبب از میوه های مختلف برای درمان و یا پیشگیری از بیماری های مختلف استفاده می شود. در این مقاله به بعضی از میوه های عام و استفاده آن ها در میوه درمانی اشاره شده است.

گردآوری و تدوین: نرگس غزنوی

دستیار اداری صندوق انکشاف زراعت



• درمان گلو درد:

غرغره کردن آب انار به درمان گلو درد کمک می کند.

۳. مالته:

مالته نیز یکی از پر طرفدارترین میوه ها در کشور می باشد. این میوه مملو از ویتامین C بوده که دارای طبع سرد می باشد.

• درمان سرطان:

مالته منبع ویتامین C است که رادیکال های آزاد بدن را خنثی می سازد. رادیکال های آزاد باعث به وجود آمدن بیماری هایی مثل سرطان و بیماری های قلبی در بدن می شوند.

• کاهش فشار خون بالا:

flavonoid hesperidin موجود در مالته فشار خون بالا را کاهش و magnesium موجود در آن به حفظ سطح فشار خون کمک می کند.

• درمان سرفه:

جوشانده پوست خشک شده مالته در درمان و کم کردن سرفه مؤثر است.

• کاهش بوی بد دهان:

مصرف جوشانده چای و مالته به مدت یک ماه و به صورت روزانه سبب کاهش بوی بد دهان می شود.

• تقویت قلب و جگر:

انار خون ساز است و باعث تقویت قلب و جگر می شود.

• شادابی جلد:

مصرف انار باعث خوش رنگی و شادابی جلد می شود.

• درمان سرفه:

برای درمان سرفه های خشک از انار شیرین استفاده نمایید. با حرارت دادن یک کاسه انار شیرین به همراه روغن بادام شیرین، آب غلیظی از انار به دست می آید که برای بهبود سرفه های خشک مفید است.

• رفع بوی بد دهان:

استفاده از آب انار باعث از بین رفتن بوی بد دهان می شود.

• اشتها آور:

مصرف انار باعث افزایش اشتها می شود.

• استحکام پیره ها:

جوشانده پوست انار باعث استحکام پیره ها می شود.



• تقویت معده:

استفاده انار (به خصوص پرده های سفید موجود در داخل آن) معده را تقویت می کند.

۱. **املوک:** املوک از جمله میوه های مفید

و مقوی است. این میوهی شیرین دارای طبع گرم و کالوری بسیار کم است که به صورت تازه و خشک شده استفاده می شود.

• بهبود سرفه:

مصرف میوه املوک باعث نرم شدن سینه و کاهش سرفه می شود. همچنان جوشانده برگ های موجود در قسمت بالای املوک سرفه های شدید را درمان می کند.

• درمان عیگک:

مصرف میوه املوک باعث قطع شدن عیگک میگردد.

• کنترل فشار خون:

املوک به دلیل پتاسیم موجود در آن برای کنترل فشار خون و جلوگیری از بیماری های قلبی استفاده می شود.



۲. **انار:** انار به دو نوع شیرین و ترش موجود

می باشد. انار یکی از محبوب ترین میوه های فصول سرد سال است. در زمان های قدیم انار را به شکل رب انار و یا انار خشک شده در دیگر فصول سال استفاده می کردند.



# د پنبې آفتونه او مهمې ناروغۍ، مخنيوی

ليکوال: غافرالله کانوال

صنعتی بوٹی د هېواد د کرنې ستره برخه جوړوي او د جغرافیوي وضعې د ښه والي پر بنسټ د هېواد بېلابېلو برخو کې کرل کېږي، نو دا چې پنبه د صنعتي بوټو له ډلې ده او زموږ گران هېواد کې په پراخه پېمانه سره کرل کېږي او ښه توافق لري، اړینه ده چې د یاد بوټي سترې ناروغۍ، آفتونه او د هغې د مخنیوي لارې چارې وپېژنو، ترڅو یې خپل وخت سره د ناروغیو او آفتونو مخنیوی وکړو او لوړ حاصل ترلاسه کړو.

### ۱- د پنبې فیوزاري مړاوې کېدنه:



د ناروغۍ نښې نښانې: د ناروغۍ نښې لومړی هغو پاڼو کې وي چې د ځمکې څخه نوې راشنې شوي وي، پدې ناروغۍ اخته بوټي خپله وده کمزوري او بلاخره په تېه دروي چې پاڼه کې پانې او د پانې ځنډې او رگونه زیږي او ورو ورو بوټي له منځه ځي، که مونږ د بوټي د ساتي څخه یو مقطعه واخلو نو منځ یې نصواري رنگ نیسي. دا ناروغۍ زیاتره په شکلنو ځمکو کې رامنځته کېږي.

د ناروغۍ لامل: دا د پنبې فنکسي ناروغی ده چې لامل یې د *Fusarium oxysporum f. Sp.* **Vasinfectum** په نامه فنکس دی، دا ناروغی په هغه گلونو کې ډېره وي، چې لنډه بل یې ډېر وي، دا فنکس له خاورې د نیلو له لارې بوټي ته ننوځي. د ناروغۍ مخنیوی: ۱- ټولې اګرانوميکي عملې په سمه توګه سرته رسول. ۲- د مقاومتو ډولونو کرل. ۳- کرنیز وار په پام کې نیول. ۴- د هغه سرو کارول چې زیات پوتاشیم ولري. د کېمیاوي توکو ویتاواکس او یا تیرامو سره د تخم معامله کول دوه ګرامه د یو کیلو تخم سره.

### ۲- د پنبې ورتیسلیمی مړاوې کېدنه:



د ناروغۍ نښې نښانې: د بوټي لاندې پاڼو کې د زړو غټوڼو داغونو مینځته راتګ دی، د کلکې اخته کېدنې په صورت کې پاڼه په بشپړه توګه زړه او وچېږي او د پانې شنه برخه یواځې د رگونو په امتداد د یوې نرۍ لیکې په څېر مالومېږي د بوټي رینې او ساتي خپل اصلي رنگ د لاسه ورکوي. د ناروغۍ لامل: د دې ناروغۍ لامل هم یو ډول فنکس دی چې د *Verticillium dahlia* په نامه یادېږي دا فنکس هم خاوره کې اوسېږي او د خاورې له لارې بوټي ته ننوځي.

د ناروغۍ مخنیوی: ۱- د مقاومتو ډولونو کرل. ۲- کرنیز وار ته پاملرنه او په کرنیز تناوب کې د شولو کرل ځکه فنکس هوازي دی، نو په شولو کې اوبه ډنډېږي او بل کال کرونده له دې ناروغۍ ساتل کېږي. ۳- پاک ماشینونه کارول او د کېمیاوي توکو

ویتاواکس او یا تیرامو سره د تخم معامله کول دوه ګرامه د یو کیلو تخم سره.

### ۳- د پنبې د پاڼو سوځېدل:



دا ناروغی د لومړي ځل لپاره ۱۸۹۱ کال کې د امریکا متحده ایالاتو کې کشف شوه، چې اوس په پراخه پېمانه ټوله نړۍ کې چېرته چې پنبه کرل کېږي پېداکېږي.

د ناروغۍ نښې نښانې: لومړي قدم کې پاڼو باندې واړه زاویه لرونکي داغونه منځته راځي او وروسته په سوژنده داغونو بدلېږي. داغونه په بوزغلي او دا رنگه په پوخ او بوټي دواړو باندې حمله کوي.

د ناروغۍ لامل: لامل یې بکتريا ده چې د *Xanthomonas citri pv. malwacearum* په نوم یادېږي دا بکتريا اسانې سره تېته تودوخه زغمي او په منفي ۲۸ درجې د سانتي ګرېډ ژوند کولی شي، د تخم له لارې ځي او ژمی د بوټو پاڼو شونو کې تېروي.

د ناروغۍ مخنیوی: ۱- د مقاومتو ډولونو کرل. ۲- کرنیز وار ته پاملرنه. ۳- د بوټو پاڼې شونې راټولول او سوځول او تخمونه د کیمیاوي درملو سره معامله کول.

### ۴- د پنبې پرې کوونکي چینجی:



د دې آفت علمي نوم (*Agrotis segatum*) دی، چې معمولا ورته (*cut worm*) یا پرې کوونکي چینجی وايي او پښتو کې ورته غل چینجی وايي دا ځکه چې د شپې لخوا پر بوټي يرغل کوي او د ورځې لخوا خاوره کې وي. دا چینجی یوازې پنبې ته نه بلکې جوار، کچالو، چغندر، لېرو، بادرنګ او داسې نورو بوټو ته چې نوی یې په وده پېل کړی وي زیان رسوي. بوټي د نیلو، تنو او پاڼو له لارې پرې کوي، په څر او سوربخن رنگونو باندې پېدا کېږي، د استراحت دوره د ۲۰-۱۸ سانتي د ځمکې لاندې تېروي او پسرلي کې د خاورې ۱۰ سانتي ژورې کچې ته ځان رسوي. پروانه یې د پیو پاڼه د ثور په منځ کې پېل او ۳۵-۳۰ ورځې دوام لري، پروانه یې په یو ځل د ۳۰-۱۰۰ هګي ږدي او هګي په لوېدلو پاڼو، خاورو او د خاورو په چاودونو کې ږدي، که اقلیمي شرایط ورته مساعد شي پروانه یې د ژوند په اوږدو کې ۲۰۰۰ هګي ږدي.

د آفت مخنیوی: ۱- له کروندو څخه د هرزه گیایو له منځه وړل. ۲- د مخکني فصل پاڼې شونې له منځه وړل. ۳- د مازنګر له خوا د بوټو شا او خوا ته د نورو تنکېو وښو لکه شفتلو اچول، ترڅو چینجی په هغو بوخت شي. ۴- د ځمکې ژوره قلبه

کول. ۵- د حشره وژونکو له لارې مخنیوی او هغه هم سایرومترین ۳ سي سي په یو لیتر اوبو کې اړین دي، چې د نوموړي آفت په ضد د درمل شیندل د ماډیګر له خوا رامنځته کېږي، ځکه چې نوموړی آفت د شپې لخوا په بوټو حمله کوي.

### ۵- د پنبې بوټي سپګی:



د دې آفت علمي نوم (*Aphis gossypi*) دی چې په درې ژبه کې ورته (شېشک نباتي) وايي، د ننگرهار، لغمان او کونړ ولایت بزګران یې د چریک په نامه پېژني او د هرات بزګران ورته سرشک وايي. د بوټو د سپګیو زیان: د بوټي سپګی د بوټو له پاڼو شیره خوري او د همدې شيرې څخه خپل خوراک ترلاسه کوي، نو پاڼې دې وخت کې خپله دنده په ښه توګه سرته نشي رسولی. نوموړی آفت یواځې پنبې ته نه بلکې نورو بوټو لکه سبو، ونو، بوټو او باغونو ته زیان رسوي. بېلابېل رنگونه لري لکه تور ته ورته، شپن، زړبخن، سره ته ورته، نصواري او سپین رنگونه لري. څه وروسته لري او څه یې نه لري، کله چې اقلیمي شرایط ورته برابر شي، نو د یو کال موده کې پنبه کې ۲۰-۱۴ څلو یوږې د نسل تولید کوي. تودوځي ټیټوالي او د باران سره یوځای چټک بادونه د نوموړي آفت په کموالي کې ډېره مرسته کوي او د هوا لنډه بل یې په زیاتېدو کې مرسته کوي.

د آفت مخنیوی: ۱- په کرونده کې د هرزه گیایو له منځه وړل. ۲- د زیاتي نابتوجني سرې نه کارول. ۳- د *Lady bird beetle* یا فابینګ حشرې له لارې له منځه وړل. ۴- په کېمیاوي کنټرول کې یې امیډا کلورپراډ ۳ ګرامه په یو لیتر اوبو کې.

### ۶- د پنبې د غوزې چینجی:



د دې آفت علمي نوم *Helicoverpa zea* دی نوموړی آفت د پنبې څخه پرته نورو بوټو ته هم زیان رسوي لکه جوار، کونځلی، تمباکو، فاصلې، سونډ او بنگوته ډېر زیات زیان رسوي. د دې چینجی زیان پنبه کې ډېر زیات د پنبې غوټې ته مخامخ وي، کله چې غوټې ته ځان ورسوي له پخېدو وړاندې په ځمکه لویږي او که غوزې ته دننه ننوځي، نو بیا د غوزې دننه برخې څخه خپل خوراک ترلاسه کوي او نږدې ۴۰ سلنه د مالوچو د اوږدوالي د کمېدو لامل ګرځي.

د آفت مخنیوی: ۱- لږ څه د وخته د پنبې کرل ۲- د داسې ډولونو کرل چې ډېری غوزې ونیسي. ۳- د بوټو پاڼې شونې له منځه وړل. ۴- د حشره وژونکو کارول.

# افغاني کرنيز توکي او نړېوال بازار (مارکېټ) موندنه



ليکوال:

گل حبيب همت

د کرنيزې پرمختيا صندوق ختيځې  
سيمې د پور ورکولو مسئول

افغانستان د اسيا په لويه وچه کې پروت يو کرنيز هېواد دی، چې د اقتصاد په پياوړتيا کې يې زياته پاملرنه پر کرنه کېږي چې د هېواد ۷۵ سلنه وګړي يې مستقيم او يا غير مستقيم ډول په کرنه بوخت دي او د همدې لارې د خپل ژوند چارې پرمخ وړي. کرنيز توکي د هېواد پرمختګ کې نېغ په نېغه مثبت اغيز لري او د هېواد پر عوایدو هم ورته مثبت تاثيرات رامنځته کولی شي.

هر بزګر ته بايد دا مالومه وي چې کرنيز توکو څخه يې څوک ګټه اخلي او څوک يې غوښتنه لري، ځنګه، په کوم معيار يې غواړي او همدا راز ځايي سوداګر هم بايد پدې پوهه وي چې په کومه بيه او معيار او په کوم وخت کې د نړېوال بازار سوداګر او لګښت کوونکي د افغاني توکو غوښتونکي دي. همدارنګه د هغو هېوادونو سره چې زموږ سره پدې اړه راکړه ورکړه لري سوداګريزې اړيکې ډېرې اړينې دي.

نړېوال مارکېټ کې پرمختګ هغه وخت ليدل کېږي او هغه صورت کې زياته ګټه کښت کوونکي او مصرف کوونکو ته رسېږي، چې دې سره تر ډېره ځايه بيا هم بزګر د کښت لپاره لېوالتيا پېدا کوي



او هم هغه څوک چې له يادو محصولاتو څخه ګټه اخلي، غوښتنه يې زياتېږي او پاي کې يې سوداګر کوبښن کوي، ترڅو پر صادراتو او وارداتو کار وکړي، چې دې سره ياد سوداګر هم له دې څخه ګټه پورته کولی شي.

داسې حالاتو کې د حکومت دنده دا ده چې اسانتياوې برابر کړي. که چېرې کوم محصول بازار پېدا نکړي، حکومت يې بايد راوښيي او په مصرف يې ورسوي، نو داسې حالاتو کې د بزګر لپاره دوه مارکېټه پېدا شول، يو د سوداګر او بل هم خپله حکومت، نو مالومه خبره ده، چې لېوالتيا ډېرېږي او کرنيز توکي ورسره وده او پرمختګ کوي. که چېرې وکتل شي، نو نړېوال مارکېټ هم په لوړ معيار کرنيز محصولاتو ته پر ټاکلي وخت ارزښت ورکوي، ولې بدبختانه چې دلته بزګران د غربت سره مخ دي، هغه که په هر قيمت وي، دوي د ځايي بازارونو څخه ګټه پورته کوي او همدارنګه نړېوال مارکېټ ته د لار موندنې لپاره اړينه ده چې د بزګر، سوداګر او لګښت کوونکي تر منځ اړيکې او د اړتياو تشخيص ډېر اړين دی چې دلته زموږ هېواد کې دا دود ډېر کمزور دی، که دا دود رامنځته شي، کښت به وده وکړي، سوداګر به يې د خرڅلاو په خاطر غوښتونکي وکړي او خوړونکي يا لګوونکي به يې زياتېږي. يو څه چې دلته مهم بريښي هغه د سرو خونو (سټورونو) او د ټرانسپورټي اسانتياوو نه شتون دی، چې بايد د دولت لخوا ورته کلکه پاملرنه وشي.

افغان کرنيز توکي چې هر هېواد ته لېږدول شوي دي د ښه کيفيت او کميت له پلوه يې ښه نوم خپل کړی دی. د ځينو غېردولتي بنسټونو پر مټ افغان کرنيز محصولات او يو شمېر مېوې چين، هندوستان، پاکستان او متحده عربي اماراتو ته لېږدول شوي دي، چې په يادو هېوادونو کې په لوړه بيه بلورل شوي دي. په ټوله کې د افغان کرنيزو محصولاتو لپاره ځنګه چې لازمه ده بازار شتون نلري، چې ستر لامل يې هېواد کې د سرو خونو او پروسس مرکزونو نه شتون يادولی شو.

# چگونه از صندوق انکشاف زراعت قرضه بگیریم؟

روند مرحله وار دریافت قرضه از صندوق

## مرحله دوم:

مسئولین صندوق معلومات مربوط به قرضه را ارائه نموده و از درخواست کننده معلومات اولیه را جمع آوری می نمایند. در صورت واجد شرایط بودن وی برای قرضه، فورم درخواست قرضه برایشان خانه پری می شود.



## مرحله اول:

درخواست کننده با یکی از دفاتر صندوق انکشاف زراعت از طریق تیلیفون یا ملاقات ارتباط برقرار میکند.



## مرحله چهارم:

قبل از تهیه تضمین خط، بخش حقوقی صندوق ارزش و چگونگی جایداد غیرمنقول را که درخواست کننده به صندوق تحت تضمین قرار میدهد، به صورت همه جانبه ارزیابی می نماید.



## مرحله سوم:

تیم قرضه دهی و تخنیکي صندوق از محل تجارت درخواست کننده بازدید می نماید. در صورتیکه تجارت به تمویل مالی نیاز داشته باشد، مسئولین صندوق خواهان تهیه اسناد لازمه از نزد درخواست کننده می گردند.



## مرحله ششم:

بعد از مرور درخواست و اسناد مشتری توسط مدیر ارشد، درخواست قرضه و اسناد مشتری به کمیته تخنیکي ارائه می گردد.



## مرحله پنجم:

مسئولین بخش قرضه دهی تمام معلومات و اسناد مشتری را درج سیستم می نمایند.



## مرحله هشتم:

بعداً کمیته اعتبارات دایر میگردد تا درخواست قرضه مشتری توسط هیئت عامل صندوق و اعضای کمیته تایید و منظور گردد.



## مرحله هفتم:

سپس جایداد مورد تضمین توسط یکی از کمپنی های ثالث قیمت گذاری می گردد.



## مرحله دهم:

بعداً ثبت وثیقه تضمین خط در محکمه مربوطه صورت می گیرد.



## مرحله نهم:

در صورتیکه مبلغ قرضه از ۱۳ میلیون افغانی بیشتر باشد، مسئولین صندوق آنرا به کمیته اعتبارات صندوق به رهبری وزارت محترم زراعت جهت منظوری نهایی پیشکش می نمایند.



## مرحله یازدهم:

در مرحله نهایی با مشتری قرار داد عقد میگردد و انتقال پول مطابق قرارداد و درخواست مشتری صورت می گیرد.



نوت: در صورتیکه قرضه از ۱۰ میلیون افغانی بیشتر باشد، ثبت وثیقه در محکمه بخاطر ساختن تضمین خط الزامی است. همچنان برای منظوری قرضه بیشتر از ۱۶ میلیون افغانی باید صورت مالی مشتری توسط یک کمپنی معتبر تفتیش و ارزیابی گردد.





با رویانیدن بذر امید در دل‌های هم‌نوعان خود به معنی حقیقی انسانیت رسیده و موجودیت خویش را در اجتماع مثبت و موثر تلقی نمایید. **انجمن اجتماعی حاصل** که در سال ۲۰۱۲ ایجاد شده، یک انجمن ملی و فعال در قسمت عرضه خدمات اجتماعی به قشر بی بضاعت کشور می‌باشد. از تمامی هم‌وطنان گرامی که می‌خواهند در این راستا کمک نمایند، خواهشمندیم تا مساعدت نقدی خویش را به حساب بانکی ذیل تحویل دهند.

**اسم انجمن | انجمن اجتماعی حاصل**

**شماره حساب (۰۰۰۱۰۱۱۱۲۱۱۹۵۰)**

# PERMAKHTAG

Agricultural, Scientific, Social and Literary Periodical Publication  
Issue 2, 2nd Year, Summer 2021

Contact us! +93 731 7777 88



/adfafghanistan

www.adf-af.org

info@adf-af.org

Kabul, Afghanistan

## AGRICULTURAL DEVELOPMENT FUND

your agribusiness partner



**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)  
Ketabton.com: The Digital Library**